

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

RON

INTRODUCERE ÎN LUCRUL CU COPII ÎN CONFLICT CU LEGEA PENTRU ANGAJAȚII INSPECTORATULUI NAȚIONAL DE PROBAȚIUNE

Manual de formare

www.coe.int/children

**Construirea unei Europe
cu și pentru copii**

INTRODUCERE ÎN LUCRUL CU COPIII ÎN CONFLICT CU LEGEA PENTRU ANGAJAȚII INSPECTORATULUI NAȚIONAL DE PROBAȚIUNE

Manual de formare

Manual elaborat de:
Foundation for Child Safety
(consultante desemnate
Karen Müller și Karen Hollely)

Consiliul Europei

Ediția în limba engleză: An introduction
to the juvenile sex offenders

*Conținutul prezentului manual constituie
responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă,
în mod necesar, punctele de vedere ale Consiliului
Europei.*

Prezentul Manual de formare a fost elaborat
în cadrul Proiectului Consiliului Europei „Protecția
copiilor împotriva violenței și prevenirea acestora
inclusiv în mediul online în Republica Moldova.

Autori:

Fundation for Child Safety
(consultante desemnate Karen Müller și Karen
Hollely)

Reproducerea fragmentelor (până la 500 de
cuvinte) este autorizată, cu excepția celei în scopuri
comerciale, atâta timp cât este păstrată integritatea
textului, extrasul nu este folosit în afara contextului,
nu oferă informații complete sau nu induce în
eroare cititorul cu privire la natura, domeniul
de aplicare sau conținutul textului. Textul sursă
trebuie să fie întotdeauna recunoscut după cum
urmează “© Consiliul Europei, anul publicării”. Toate
solicitățile privind republicarea/traducerea integrală
sau parțială a documentului, vor fi adresate
Directoratului de Comunicare, Consiliul Europei
(F-67075 Strasbourg Cedex sau publishing@coe.
int). Orice altă corespondență referitoare la această
publicație se va adresa Direcției implementarea
drepturilor omului la nivel național a Consiliului
Europei, F-67075 Strasbourg Cedex, Franța.

Poza copertă: ©Shutterstock

Tipar: Bons Offices SRL

© Consiliul Europei

Cuprins

INTRODUCERE	5
ORIENTĂRILE COMITETULUI DE MINIȘTRI AL CONSILIULUI EUROPEI PRIVIND JUSTIȚIA ÎN INTERESUL COPIILOR	7
Introducere	7
Principiile fundamentale ale Orientărilor	10
Elemente generale ale justiției în interesul copiilor	12
Alte prevederi relevante privind justiția în interesul copiilor	16
VIOLENȚA ÎMPOTRIVA COPIILOR	19
Definiția violenței împotriva copiilor	19
Tipuri de violență și impactul acestora	20
Contextul global al violenței împotriva copiilor	25
INTRODUCERE DE BAZĂ ÎN DEZVOLTAREA COPILULUI	27
Introducere	27
Dezvoltarea cognitivă	28
Dezvoltarea socio-emoțională	36
Adolescentul	43
Dezvoltarea creierului la adolescenți	45
CAUZELE DELINCVENȚEI JUVENILE	49
Copiii în conflict cu legea	49
Cauzele fundamentale ale violenței	52
Cauzele fundamentale ale delincvenței juvenile	53
Revizuirea literaturii de specialitate	54
INFRACȚORII SEXUALI CARE VIZEAZĂ COPII	59
Introducere	59
Clasificări ale infractorilor sexuali	62
Alte categorii de infractori sexuali	70
Infractori sexuali preferențiali	75
Etiologia infraționalității sexuale	81
Procesul de ademenire	98
Ademenirea mediului	104

IMPACTUL VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA COPILOR	107
Trauma	107
Efectele pe termen scurt și pe termen lung ale abuzului sexual asupra copiilor	110
Reziliența	113
Impactul abuzului fizic	113
Impactul asupra martorilor la violența în familie	114

Introducere

Prezentul manual a fost elaborat în strânsă consultare cu reprezentanții Inspectoratului Național de Probațiune din Republica Moldova și își propune să abiliteze membrii personalului care lucrează cu minorii care au comis infracțiuni de abuzuri și de exploatare sexuală a copiilor, prin furnizarea de cunoștințe și bune practici, cu metode și tehnici practice, în conformitate cu standardele Consiliului Europei.

Acesta urmează un proces consultativ care a început în decembrie 2022 cu o reuniune de coordonare generală cu reprezentanții Inspectoratului Național de Probațiune din Republica Moldova. Ulterior, a fost consultat cu reprezentanții Inspectoratului Național de Probațiune (INP) un concept de atelier de lucru privind provocările și deficiențele cu care se confruntă instituția în supravegherea/lucrul cu minorii care au comis infracțiuni de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor.

În urma elaborării conceptului, în aprilie 2023, a fost organizat un atelier de lucru de 2 zile privind provocările și deficiențele cu care se confruntă instituția în supravegherea/lucrul cu minorii care au comis infracțiuni de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor. Subiectele evidențiate în cadrul atelierului de lucru au fost următoarele:

- ▶ Înțelegerea copilului
- ▶ Înțelegerea infractorului sexual
- ▶ Evaluarea infractorilor sexuali
- ▶ Reabilitarea infractorilor sexuali
- ▶ Înțelegerea victimei

Aceste subiecte vor fi analizate în cadrul unor discuții de grup pentru a stabili cunoștințele și competențele pe care personalul de probațiune ar dori să le primească și la ce nivel trebuie să fie prezentate aceste cunoștințe.

După livrarea atelierului de lucru, a fost elaborat un concept de sesiune de formare, care a fost consultat cu reprezentanții INP, fapt ce a dus la dezvoltarea unui atelier de lucru pilot, care s-a desfășurat în iunie 2023.

Conținutul prezentului manual a fost dezvoltat ca urmare a acestui proces și asigură faptul că membrii personalului pot continua să acceseze informațiile prezentate în timpul programului de formare. Manualul acoperă, în mod cuprinzător, aspecte privind: stadiile dezvoltării cognitive, stadiile dezvoltării socio-emoționale și implicațiile pentru evaluarea riscurilor și reabilitare, alături de cauzele infracțiunilor juvenile și tipologiile infractorilor sexuali.

Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copiilor

SCOPURILE SECȚIUNII

- ▶ Să examineze idealurile și principiile Orientărilor, cu accent specific pe rolul consilierilor de probațiune care interacționează cu copiii care se presupune că au săvârșit infracțiuni sexuale
- ▶ Să evidențieze prevederile din cadrul Orientărilor care au o relevanță specifică pentru rolul consilierilor de probațiune care lucrează cu copiii în conflict cu legea

INTRODUCERE

Orientările

Orientările privind justiția în interesul copilului au ca scop protejarea copiilor de victimizarea secundară de către sistemul judiciar și asigurarea respectării drepturilor acestora prin adoptarea unei abordări accesibile copiilor.

Consiliul Europei a adoptat Orientările privind justiția în interesul copiilor, în mod specific, pentru a se asigura că justiția este întotdeauna în interesul copiilor, indiferent cine sunt sau ce au făcut aceștia. Domeniul de aplicare al justiției „în interesul copiilor” este mai larg decât sistemul de justiție și procedurile judiciare propriu-zise. Aceasta se adresează tuturor profesioniștilor care se ocupă de copii în cadrul și în afara procedurilor judiciare. Prin urmare, acest lucru s-ar aplica și în sectoare precum poliția, serviciile sociale și de sănătate mintală. Orientările se străduiesc să se asigure că drepturile copiilor sunt cunoscute și respectate cu rigurozitate de către toți acești profesioniști.

Orientările tratează problema locului și rolului, precum și a opiniilor, drepturilor și nevoilor copilului în cadrul procedurilor judiciare și a alternativelor la astfel de proceduri. Acestea se aplică tuturor modurilor în care copiii sunt susceptibili de a fi puși în contact, indiferent de motiv și în orice calitate, cu toate organele și serviciile competente implicate în punerea în aplicare a dreptului penal, civil sau administrativ. Orientările urmăresc să asigure că toate drepturile copiilor, printre

care dreptul la informare, la reprezentare, la participare și la protecție, sunt pe deplin respectate, acordându-se atenția cuvenită nivelului de maturitate și înțelegere al copilului și de circumstanțele cazului.

Orientările privind justiția în interesul copiilor sunt menite să garanteze că toți copiii au acces adecvat și beneficiază de un tratament corespunzător în justiție, într-o manieră respectuoasă și receptivă. Orientările au fost elaborate pentru a proteja copiii și tinerii de victimizarea secundară de către sistemul de justiție, în special prin promovarea unei abordări holistice a copilului, bazată pe metode de lucru multidisciplinare concertate.

Orientările se bazează pe drepturile acordate copiilor în ceea ce privește diferitele instrumente internaționale și europene și servesc la consolidarea în continuare a acestora.

Obligații fundamentale impuse în temeiul Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului:

- ▶ Non-discriminarea (articolul 2)
- ▶ Interesele superioare ale copilului (articolul 3)
- ▶ Dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare (articolul 6)
- ▶ Dreptul de a fi audiat (articolul 12)
- ▶ Promovarea demnității și valorii copilului (articolul 40)

■ Idealurile unui sistem de justiție în interesul copiilor

Un sistem de justiție în interesul copiilor nu trebuie să „pășească” înaintea copilului sau să îl lase în urmă¹

- ▶ Acesta tratează copiii cu demnitate, respect, grijă și corectitudine.
- ▶ Acesta este accesibil, de înțeles și de încredere.
- ▶ Acesta ascultă copiii, le ia în serios părerile și se asigură că sunt protejate, de asemenea, și interesele celor care nu se pot exprima (cum ar fi bebelușii).
- ▶ Acesta se adaptează la ritmul copiilor: nu este nici expeditiv, nici îndelungat, ci rezonabil de rapid.

Bunătatea și prietenia față de copii ajută la protejarea acestora²

- ▶ Multe procese din cadrul sistemului de justiție penală exacerbează trauma deja trăită de copiii care pot fi într-o mare suferință și care necesită protecție. Aceasta include interviuri repetate, medii și proceduri intimidante, precum și discriminare.

1 Consiliul Europei. 2011. Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copiilor: Construirea unei Europe pentru și cu copii. Editura Consiliului Europei. 8 - 9.

2 Ibid

- ▶ Un sistem de justiție în interesul copiilor trebuie să ofere alinare și compensații; acesta nu provoacă dureri și greutate suplimentare și nu încalcă drepturile copiilor.
- ▶ Toți copiii între 0 și 17 ani – fie în calitate de victime, martori sau delincvenți – trebuie să beneficieze de abordarea „copiii pe primul plan”.

Dacă un sistem de justiție în interesul copiilor nu „pășește” în fața copiilor, acesta nu „merge” nici în spatele lor³

- ▶ Justiția în interesul copiilor nu înseamnă că aceasta trebuie să fie prea prietenoasă sau supraprotectoare.
- ▶ Un sistem în interesul copiilor îi protejează pe tineri de greutate, se asigură că aceștia au un loc și un cuvânt de spus, acordă atenția și interpretarea cuvenită cuvintelor lor, fără a pune în pericol credibilitatea justiției sau interesul superior al copilului.
- ▶ Acesta este sensibil la dimensiunea de vârstă, este adaptat nevoilor copiilor și garantează o abordare individualizată fără stigmatizare sau etichetare.
- ▶ Justiția în interesul copiilor se referă la promovarea unui sistem responsabil solid ancorat într-un profesionalism care protejează buna administrare a justiției și, prin urmare, inspiră încredere tuturor părților și actorilor implicați în proceduri.

Un sistem de justiție în interesul copiilor este de partea copiilor oferind ajutor pus la dispoziție de profesioniști competenți.⁴

- ▶ Factorii politici și profesioniștii din domeniul juridic – judecători, responsabili cu aplicarea legii, lucrători sociali și sanitari, susținători ai drepturilor copilului, părinți și îngrijitorii – trebuie să beneficieze de îndrumări pentru a-și îmbunătăți practica zilnică în interesul superior al copiilor.
- ▶ Aceste persoane sunt în prima linie a drepturilor copiilor și pot face, în mod real, diferența pentru copii, zi de zi.
- ▶ Pentru ca acest lucru să poată fi realizat, este de o importanță capitală ca Orientările să fie promovate, diseminate și monitorizate și să stea la baza elaborării politicilor la nivel național.

3 Ibid

4 Ibid

PUNCTE DE REȚINUT

Orientările sunt aplicabile copiilor, indiferent dacă aceștia sunt victime, martori sau delincvenți.

ACTIVITATE

Examinați idealurile de mai sus ale unui sistem de justiție în interesul copiilor și explicați cum sunt acestea relevante pentru munca pe care o efectuați cu copiii aflați în conflict cu legea.

PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE ORIENTĂRIILOR

Orientările se bazează pe principiile existente consacrate în instrumentele internaționale și europene, precum și pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceste principii sunt prioritare și trebuie să se aplice tuturor capitolelor din Orientări.

Participare

- ▶ Trebuie respectat dreptul tuturor copiilor de a fi informați cu privire la drepturile ce le revin, de a beneficia de modalități adecvate de accesare a justiției și de a fi consultați și audiați în procedurile care îi implică sau care îi afectează.⁵
- ▶ Aceasta include acordarea ponderii cuvenite opiniilor copiilor ținând cont de maturitatea lor și de orice dificultăți de comunicare pe care le pot avea, pentru a face ca această participare să fie semnificativă.
- ▶ Copiii trebuie să fie considerați și tratați ca titulari deplin de drepturi și trebuie să aibă dreptul de a-și exercita toate drepturile într-un mod care ține cont de capacitatea lor de a-și forma propriile opinii și de circumstanțele cazului.

Interesul superior al copilului

- ▶ Copiii au dreptul ca interesul lor superior să fie o considerație primordială în toate problemele care îi implică sau îi afectează.⁶
- ▶ Statele membre trebuie să garanteze punerea efectivă în aplicare a acestui drept.
- ▶ În evaluarea interesului superior al copilului, trebuie luate în considerare următoarele:

⁵ Ibid. 17

⁶ Ibid

- ▷ părerilor și opiniilor acestuia trebuie să li se acorde importanța cuvenită;
 - ▷ toate celelalte drepturi ale copilului, cum ar fi dreptul la demnitate, libertate și tratament egal trebuie respectate, în orice moment;
 - ▷ trebuie adoptată o abordare cuprinzătoare și holistică de către toate autoritățile relevante, astfel încât să se țină seama, în mod corespunzător, de toate interesele aflate în joc, inclusiv de bunăstarea psihologică și fizică, precum și de interesele juridice, sociale și economice ale copilului.
- ▶ În cazul în care există mai mult de un copil implicat în proceduri, interesele superioare ale tuturor copiilor implicați în aceeași procedură sau cauză trebuie să fie evaluate separat și puse în balanță, în vederea reconcilierii posibilelor conflicte de interese ale copiilor.
 - ▶ Deși autoritățile judiciare au competența și responsabilitatea finală în ceea ce privește luarea deciziilor finale, statele membre trebuie să depună, acolo unde este necesar, eforturi concertate pentru a stabili abordări multidisciplinare cu scopul de a evalua interesul superior al copiilor în cadrul procedurilor care îi implică.

ACTIVITATE

În cazul în care există mai mult de un copil implicat în proceduri, interesul superior al fiecărui copil trebuie evaluat separat. Cum ați aborda acest lucru în cazul în care atât victima, cât și infractorul sunt ambii minori și infractorul a fost acuzat de o infracțiune sexuală.

ACTIVITATE

Orientările impun eforturi concertate pentru a stabili abordări multidisciplinare care au ca obiectiv evaluarea interesului superior al copiilor în procedurile care îi implică. Cum ați putea contribui la aceste eforturi?

Demnitate

- ▶ Copiii trebuie tratați cu grijă, sensibilitate, corectitudine și respect, pe întreg parcursul oricărei proceduri sau cauze, acordând o atenție deosebită situației personale, bunăstării și nevoilor specifice ale acestora și respectând pe deplin integritatea lor fizică și psihologică.
- ▶ Acest tratament trebuie să le fie acordat, indiferent de modul în care aceștia au intrat în contact cu procedurile judiciare sau nejudiciare ori alte intervenții și indiferent de statutul și capacitatea lor juridică, în cadrul oricăror proceduri sau cauze. Prin urmare, este irelevant dacă aceștia sunt infractori sau victime.
- ▶ Copiii nu se supun torturii, tratamentelor sau pedepselor inumane ori degradante.

Protecție împotriva discriminării

- ▶ Drepturile copiilor se asigură fără discriminare în baza niciunui motiv, cum ar fi sex, gen, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, naționalitate sau origine socială, mediul socio-economic, statutul părintelui(ților) lor, asociere cu o minoritate națională, proprietate, naștere, orientare sexuală, identitate de gen sau alt statut.
- ▶ Poate fi necesară acordarea unei protecții și asistențe specifice copiilor mai vulnerabili, cum ar fi copiii migranți, copiii refugiați și solicitanți de azil, copiii neînsoțiți, copiii cu dizabilități, copiii fără adăpost și copiii străzii, copiii romi și copiii aflați în instituții rezidențiale.

Statul de drept

- ▶ Principiul statului de drept se aplică copiilor, în același mod, în care se aplică adulților.
- ▶ Elementele unui proces echitabil, cum ar fi principiile legalității și proporționalității, prezumția de nevinovăție, dreptul la un proces echitabil, dreptul la consiliere juridică, dreptul de acces la instanțe de judecată și dreptul de a face apel, trebuie garantate copiilor, deoarece acestea sunt destinate adulților și nu trebuie minimizate sau refuzate sub pretextul interesului superior al copilului.
- ▶ Acest lucru se aplică tuturor procedurilor judiciare, nejudiciare și administrative.
- ▶ Copiii trebuie să aibă dreptul de a accesa mecanisme de plângeri adecvate, independente și eficiente.

ELEMENTE GENERALE ALE JUSTIȚIEI ÎN INTERESUL COPIILOR

Informații și sfaturi

- ▶ De la primul lor contact cu sistemul de justiție sau cu alte autorități competente (cum ar fi poliția, serviciile de imigrare, educaționale, sociale sau de îngrijire a sănătății) și pe tot parcursul respectivului proces, copiii și părinții acestora trebuie informați, în mod prompt și adecvat, printre altele, cu privire la:
 - ▷ drepturile ce le revin în cadrul procedurilor judiciare sau nejudiciare și instrumentele disponibile pentru a remedia eventualele încălcări ale drepturilor lor
 - ▷ sistemul și procedurile implicate, luând în considerare locul special pe care îl va avea copilul și rolul pe care acesta îl poate juca în cadrul procedurilor, precum și diferitele etape procedurale

- ▷ mecanismele de sprijin existente pentru copil la participarea în cadrul procedurilor judiciare sau nejudiciare
 - ▷ oportunitatea și posibilele consecințe ale unor proceduri judiciare sau nejudiciare date
 - ▷ după caz, acuzațiile sau urmărirea plângerii lor
 - ▷ ora și locul procedurilor judiciare și a altor evenimente relevante, cum ar fi audierile, în cazul în care copilul este afectat personal
 - ▷ evoluția generală și rezultatul procedurilor sau intervenției
 - ▷ disponibilitatea măsurilor de protecție
 - ▷ mecanismele existente de revizuire a deciziilor care afectează copilul
 - ▷ posibilitățile existente de a obține despăgubiri de la infractor sau de la stat prin procesul de justiție, prin proceduri civile alternative sau prin alte procese
 - ▷ disponibilitatea serviciilor (sănătate, psihologice, sociale, de interpretare și traducere și altele) sau a organizațiilor care pot oferi sprijin și mijloacele de acces la astfel de servicii împreună cu sprijin financiar de urgență, dacă este cazul
 - ▷ orice aranjamente speciale disponibile pentru a proteja, pe cât posibil, interesele superioare ale acestora, în cazul în care sunt rezidenți într-un alt stat.
- ▶ Informațiile și sfaturile trebuie furnizate copiilor într-o manieră adaptată vârstei și maturității acestora, într-o limbă pe care o pot înțelege și care țin cont de dimensiunile de gen și cultură.
 - ▶ De regulă, atât copilul, cât și părinții sau reprezentanții legali trebuie să primească informațiile, în mod direct.
 - ▶ Trebuie puse la dispoziție și distribuite pe scară largă materiale adaptate copiilor, care conțin informații juridice relevante și trebuie înființate servicii speciale de informare pentru copii, cum ar fi site-uri web specializate și linii telefonice de asistență.
 - ▶ Informațiile privind orice acuzație împotriva copilului trebuie furnizate, în mod prompt și direct, după formularea acuzațiilor. Aceste informații trebuie furnizate atât copilului, cât și părinților, astfel încât aceștia să înțeleagă acuzația exactă și posibilele consecințe.

ACTIVITATE

În rolul dumneavoastră de consilier de probațiune, ce informații și consiliere trebuie să oferiți unui copil în conflict cu legea, pe care:

- ▶ îl evaluați înaintea procedurilor judiciare; și
- ▶ cu care lucrați după condamnare?

■ Protecția vieții private și de familie

- ▶ Viața privată și datele personale ale copiilor care sunt sau au fost implicați în proceduri judiciare sau nejudiciare și în alte intervenții, trebuie protejate în conformitate cu legislația națională.⁸
- ▶ Acest lucru implică, în general, faptul că nicio informație sau date cu caracter personal nu pot fi puse la dispoziție sau publicate, în special în mass-media, care ar putea dezvălui sau facilita, în mod indirect, dezvăluirea identității copilului, inclusiv imagini, descrieri detaliate ale copilului sau ale familiei acestuia, nume sau adrese, înregistrări audio și video etc.
- ▶ Statele membre trebuie să prevadă accesul limitat la toate înregistrările sau documentele care conțin date personale și sensibile ale copiilor, în mod special, în procedurile care îi implică.
- ▶ Ori de câte ori copiii sunt audiați sau depun mărturie în cadrul unor proceduri judiciare sau nejudiciare sau în alte intervenții, aceasta trebuie să aibă loc, de preferință, cu uși închise.
- ▶ Profesioniștii care lucrează cu și pentru copii trebuie să respecte regulile stricte de confidențialitate, cu excepția cazului în care există un risc de prejudiciere a copilului.

■ Siguranța (măsurile speciale de prevenire)

- ▶ În cadrul tuturor procedurilor judiciare și nejudiciare sau altor intervenții, copiii trebuie să fie protejați de prejudicii, inclusiv intimidare, represalii și victimizare secundară.
- ▶ Profesioniștii care lucrează cu și pentru copii trebuie, dacă este necesar, să facă obiectul unor verificări periodice, în conformitate cu legislația națională și fără a aduce atingere independenței sistemului judiciar, pentru a se asigura că aceștia sunt apti să lucreze cu copiii.
- ▶ Măsurile speciale de precauție trebuie să se aplice copiilor atunci când presupusul făptuitor este un părinte, un membru al familiei sau un îngrijitor principal.

■ Formarea a profesioniștilor

- ▶ Toți profesioniștii care lucrează cu și pentru copii trebuie să beneficieze de formarea interdisciplinară necesară privind drepturile și nevoile copiilor de diferite grupe de vârstă și privind procedurile care sunt adaptate acestora.
- ▶ Profesioniștii care au contact direct cu copiii trebuie, de asemenea, să beneficieze de formare privind comunicarea cu aceștia, la toate vârstele și stadiile de dezvoltare, precum și cu copiii aflați în situații de vulnerabilitate deosebită.

8 Ibid 22 - 23

■ Abordare multidisciplinară

- ▶ Respectând pe deplin dreptul copilului la viața privată și de familie, trebuie încurajată cooperarea strânsă între diferiți profesioniști, pentru a dobândi o înțelegere cuprinzătoare a copilului și o evaluare a situației juridice, psihologice, sociale, emoționale, fizice și cognitive a acestuia.
- ▶ Trebuie stabilit un cadru comun de evaluare pentru profesioniștii care lucrează cu sau pentru copii (cum ar fi avocați, psihologi, medici, poliție, funcționari de imigrare, asistenți sociali și mediatori) în cadrul procedurilor sau intervențiilor care implică sau afectează copiii, pentru a oferi orice sprijin necesar celor care iau decizii, permițându-le să servească cel mai bine interesele copiilor, într-un caz dat.
- ▶ În timpul implementării unei abordări multidisciplinare, trebuie respectate regulile profesionale privind confidențialitatea.

■ Privarea de libertate

- ▶ Orice formă de privare de libertate a copiilor trebuie să fie o măsură de ultimă instanță și să fie pentru cea mai scurtă perioadă de timp adecvată.
- ▶ Când se impune privarea de libertate, copiii trebuie, de regulă, să fie ținuti separat de adulți.
- ▶ Atunci când copiii sunt deținuți cu adulți, acest lucru trebuie să fie din motive excepționale și să se bazeze exclusiv pe interesele superioare ale copilului.
- ▶ În toate circumstanțele, copiii trebuie să fie deținuți în spații potrivite nevoilor lor.
- ▶ Având în vedere vulnerabilitatea copiilor privați de libertate, importanța legăturilor de familie și promovarea reintegrării în societate, autoritățile competente trebuie să asigure respectarea și să sprijine, în mod activ, îndeplinirea drepturilor copilului, astfel cum sunt acestea prevăzute în instrumentele universale și europene.
- ▶ Pe lângă alte drepturi, copiii, în mod special, trebuie să aibă dreptul:
 - ▷ să mențină un contact regulat și semnificativ cu părinții, familia și prietenii prin vizite și corespondență, cu excepția cazului în care sunt necesare restricții în interesul justiției și în interesul copilului. Restricțiile asupra acestui drept nu trebuie niciodată utilizate ca pedeapsă;
 - ▷ să beneficieze de o educație, îndrumare și formare profesională, asistență medicală adecvată și să își exercite libertatea de gândire, conștiință și religie și acces la agrement, inclusiv educație fizică și sport;
 - ▷ să acceseze programe care pregătesc copiii, în prealabil, pentru întoarcerea în comunitățile lor, acordându-se o atenție deplină în ceea ce privește nevoile lor emoționale și fizice, relațiile lor de familie, cazarea, posibilitățile de școlarizare și ocupare a forței de muncă și statutul socio-economic.

Justiția în interesul copiilor înaintea procedurilor judiciare⁹

- ▶ Alternativele la procedurile judiciare, cum ar fi medierea, deturnarea (mecanismelor judiciare) și soluționarea alternativă a litigiilor trebuie încurajate ori de câte ori acestea pot servi cel mai bine intereselor superioare ale copilului (24).
- ▶ Copiii trebuie să fie temeinic informați și consultați cu privire la oportunitatea de a recurge fie la o procedură judiciară, fie la alternative extrajudiciare.
 - ▷ Aceste informații trebuie să explice, de asemenea, posibilele consecințe ale fiecărei opțiuni.
 - ▷ Pe baza informațiilor corespunzătoare, atât juridice, cât și de altă natură, trebuie să existe posibilitatea de a utiliza fie proceduri judiciare, fie alternative pentru aceste proceduri, ori de câte ori acestea există.
 - ▷ Copiilor trebuie să li se ofere posibilitatea de a obține consiliere juridică și alte tipuri de asistență, pentru a determina oportunitatea și dezirabilitatea alternativelor propuse.
 - ▷ În luarea acestei decizii, trebuie luate în considerare părerile copilului (25).
- ▶ Alternativele la procedurile judiciare trebuie să garanteze un nivel echivalent de garanții juridice (26).

Justiția în interesul copiilor după procedurile judiciare¹⁰

- ▶ Avocatul, tutorele ad litem sau reprezentantul legal al copilului trebuie să comunice și să explice copilului decizia sau hotărârea dată, într-o limbă adaptată nivelului de înțelegere al copilului și trebuie să ofere informațiile necesare cu privire la măsurile posibile care ar putea fi luate, cum ar fi căi de atac sau mecanisme de plângere independente (75).
- ▶ Autoritățile naționale trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a facilita executarea fără întârziere a deciziilor/hotărârilor judiciare care implică și afectează copiii (76).
- ▶ După pronunțarea hotărârilor, în cadrul unor proceduri extrem de conflictuale, trebuie oferite îndrumarea și sprijinul, în mod ideal, gratuit, copiilor și familiilor acestora, de către serviciile specializate (79).
- ▶ Trebuie să se ofere îngrijire medicală specială și programe sau măsuri adecvate de intervenție socială și terapeutică pentru victimele neglijării, violenței, abuzurilor sau altor infracțiuni, în mod ideal, gratuit, iar copiii și persoanele

⁹ Ibid 25

¹⁰ Ibid. 32

care îi îngrijesc trebuie să fie informate, în mod prompt și adecvat, cu privire la disponibilitatea unor astfel de servicii (80).

- ▶ Măsurile și sancțiunile pentru copiii în conflict cu legea trebuie să fie întotdeauna răspunsuri constructive și individualizate la faptele comise, ținând cont de principiul proporționalității, de vârstă, bunăstarea și dezvoltarea fizică și psihică a copilului și de circumstanțele cauzei. Dreptul la educație, formare profesională, ocuparea forței de muncă, reabilitare și reintegrare trebuie garantat (82).
- ▶ Pentru a promova reintegrarea în societate și în conformitate cu legislația națională, cazierul judiciar al copiilor trebuie să nu poată fi divulgate în afara sistemului de justiție la împlinirea vârstei majoratului. Excepții privind divulgarea unor astfel de informații pot fi permise în cazurile de infracțiuni grave, printre altele, din motive de siguranță publică sau când este vorba despre ocuparea forței de muncă cu copii (83).

Promovarea altor acțiuni în interesul copiilor¹¹

Statele membre sunt încurajate:

- ▶ să promoveze cercetarea în toate aspectele justiției în interesul copiilor, inclusiv tehnicile de interviu adaptate copiilor, diseminarea de informații și formarea cu privire la astfel de tehnici (V(a));
- ▶ să facă schimb de practici și să promoveze cooperarea în domeniul justiției în interesul copiilor, la nivel internațional (V(b));
- ▶ să se asigure că toți profesioniștii implicați, care lucrează în contact cu copiii în cadrul sistemelor de justiție, beneficiază de sprijin și formare adecvate, precum și de îndrumări practice, pentru a garanta și implementa, în mod corespunzător, drepturile copiilor, în special în timp ce evaluează interesul superior al copiilor, în cadrul tuturor tipurilor de proceduri care îi implică sau îi afectează; (V(l)).

ACTIVITATE

Examinați prevederile de mai sus și analizați modul în care acestea pot fi integrate în activitățile zilnice desfășurate de consilierii de probațiune în relația cu copiii în conflict cu legea.

11 Ibid 33 – 34

Violența împotriva copiilor

SCOPURILE SECȚIUNII

- Să definească conceptul de „violență împotriva copiilor” și să identifice diferitele forme pe care aceasta le îmbracă, pentru a înțelege mai bine copiii în conflict cu legea care ar fi putut fi expuși la violență

DEFINIȚIA VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA COPIILOR

Pe plan internațional, există o serie de definiții ale violenței împotriva copiilor (VIC), în funcție de scopurile medicale, juridice sau sociologice în care aceasta este utilizată.

Articolul 19 din Convenția cu privire la Drepturile Copilului definește violența împotriva copiilor ca incluzând „toate formele de violență, vătămare ori abuz fizic sau mintal, de abandon sau de neglijare, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuzul sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului sau reprezentanților săi legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.”

- Copiii sunt definiți ca „orice ființă umană sub vârsta de optsprezece ani” și includ atât băieții, cât și fetele (Articolul 1).
- OMS definește VIC ca fiind „utilizarea intenționată a forței fizice sau a puterii, reală sau sub formă de amenințare, împotriva unui copil, de către o persoană sau un grup, care are ca rezultat sau are o probabilitate ridicată de a duce la rănire, deces, vătămare psihologică, afectarea dezvoltării sau deprivare¹².
- VIC include toate formele de violență împotriva persoanelor sub 18 ani, indiferent de cine săvârșește violența. Ar putea fi părinți, îngrijitori, familie, profesori, parteneri sau străini.

Statistici

Se estimează că, la nivel global, până la 1 miliard de copii cu vârste cuprinse între 2 și 17 ani au suferit violență fizică, sexuală sau emoțională ori neglijare, în ultimul an!¹³

¹² Raport mondial privind violența și sănătatea (2002).

¹³ Organizația Mondială a Sănătății. 29 noiembrie 2022. Violența împotriva copiilor. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children>.

TIPURI DE VIOLENȚĂ ȘI IMPACTUL ACESTORA

- ▶ **Violența împotriva copiilor** (sau abuzul asupra copiilor, așa cum este denumită mai familiar) include o varietate de comportamente. Problema identificării a ceea ce constituie abuz este că definițiile abuzului asupra copiilor diferă de la o țară la alta, din cauza percepțiilor și atitudinilor culturale și sociale, și diferă chiar de la o disciplină la alta. În plus, ceea ce constituie abuz asupra copiilor este, în mare măsură, limitat de definițiile legale adoptate în anumite țări. De exemplu, în cazul în care pedeapsa corporală este interzisă într-o țară, această acțiune ar constitui abuz, dar în cazul în care ea nu este interzisă, aceeași acțiune nu ar fi considerată drept o formă de violență.
- ▶ Cele patru tipuri majore de abuzuri asupra copiilor pot fi clasificate după cum urmează:
 - ▷ abuz fizic
 - ▷ abuz sexual
 - ▷ abuz emoțional
 - ▷ neglijare.
- ▶ Abuzul emoțional și neglijarea sunt, de asemenea, denumite, în mod obișnuit, abuz psihologic.
- ▶ Unii academicieni definesc, de asemenea, exploatarea copiilor ca o categorie separată de abuz. Exploatarea copiilor se referă la circumstanțele în care copiii sunt folosiți la muncă sau în alte activități, cum ar fi, de exemplu, traficul de copii pentru exploatare sexuală sau copii soldați, în beneficiul, de obicei comercial sau militar, al altora.
- ▶ Mai recent, există includerea abuzurilor și a exploatării sexuale a copiilor în mediul online, pe care unii le includ, de asemenea, și ca o categorie separată. Este relevant să subliniem faptul că distincția dintre abuzurile în mediul online și offline este neclară și se încadrează în una sau mai multe dintre categoriile de mai sus.

Abuzul fizic

- ▶ Abuzul fizic este orice vătămare fizică neaccidentală a unui copil, care duce la leziuni fizice temporare sau permanente. Acesta include o varietate atât de mare de acțiuni încât este imposibilă oferirea unei liste închise a acestora, dar următoarele sunt câteva exemple:
 - ▷ bătaia, biciuirea, bătaia cu bâta, lovirea cu pumni, pălmuirea sau lovirea
 - ▷ îmbrâncirea, împingerea, scuturarea, lovirea cu piciorul sau aruncarea
 - ▷ ciupirea, mușcarea sau sufocarea
 - ▷ arderea cu țigări, apă opărită sau alte obiecte fierbinți
 - ▷ înjunghierea
 - ▷ disciplina parentală/școlară (pedeapsa corporală)
 - ▷ mutilarea genitală a femeilor.

- ▶ Este important de luat în considerare locația, natura, amploarea sau gravitatea unei leziuni atunci când se determină dacă o leziune este sau nu rezultatul unui abuz.
 - ▷ Se potrivește leziunea cu explicația dată?
 - ▷ Vârsta sau stadiul de dezvoltare al copilului sunt în concordanță cu tipul de leziune?
- ▶ Alți indicatori ai vătămării neaccidentale pot include urme de mușcături umane, zgârieturi cu unghiile, care lasă urme liniare paralele, sau alte laceratii sau abraziuni care pot indica faptul că a fost utilizat un instrument. Unii copii pot avea dinți lipsă, slăbiți sau ruși, zone lipsite de păr pe cap sau vânătăi/semne în diferite stadii de vindecare, pe tot corpul.
- ▶ Abuzul fizic are, în general, un impact asupra dezvoltării fizice, intelectuale, emoționale și sociale a copilului.
 - ▷ *Impactul asupra dezvoltării fizice:* Abuzul fizic cronic poate duce la dizabilități fizice pe termen lung, inclusiv leziuni ale creierului, pierderea auzului sau leziuni oculare. În cazurile mai grave, în care abuzul a fost mai puternic sau de durată mai lungă, un copil poate prezenta convulsii, orbire sau surditate permanentă, întârzieri sau retard mental și de dezvoltare, comă, paralizie și chiar moarte.
 - ▷ *Impactul asupra dezvoltării intelectuale:* Abuzul fizic a fost, de asemenea, asociat cu dizabilitățile cognitive.
 - ▷ *Impactul asupra dezvoltării emoționale:* Studiile arată că victimele abuzului fizic se confruntă cu niveluri ridicate de depresie, probleme de atașament (încredere) și stimă de sine scăzută. În plus, aceștia tind, de asemenea, să întâmpine probleme mai mari acasă, la școală, în rândul colegilor și în comunitate.
 - ▷ *Impactul asupra dezvoltării sociale:* În plus, studiile au constatat o legătură puternică între dezvoltarea într-un mediu familial violent și maturizarea copilului într-un adult violent, ceea ce este deosebit de relevant pentru înțelegerea comportamentului delincvenților minori. Copilul învață să utilizeze agresivitatea pentru a rezolva probleme și a face față stresului. Consecințele sociale pot include incapacitatea de a forma prietenii cu colegii, abilități sociale deficitare, abilități cognitive și lingvistice deficitare, neîncrederea în ceilalți, respectarea excesivă a figurilor de autoritate și tendința de a rezolva problemele interpersonale cu agresivitate. Consecințele pe termen lung pot avea impact atât asupra familiei copilului, cât și asupra comunității și evidențiază legătura dintre abuzul fizic și săvârșirea ulterioară de infracțiuni.
- ▶ Cu cât este mai lungă perioada în care abuzul fizic este aplicat victimei, cu atât impactul este mai grav.

Abuzul emoțional

- ▶ Abuzul emoțional este orice atitudine, comportament sau eșec de a acționa din partea îngrijitorului, care interferează cu sănătatea mentală sau dezvoltarea socială a copilului. Acesta poate include abuzul verbal, abuzul mental și maltratarea psihologică. Acesta poate varia de la o simplă insultă verbală până la o formă extremă de pedeapsă, cum ar fi, de exemplu, închiderea unui copil într-un dulap pentru o perioadă lungă de timp.
- ▶ Din nou, este imposibilă furnizarea unei liste închise de acțiuni care echivalează cu abuzul emoțional, dar exemplele ar include:
 - ▷ ignorarea, retragerea atenției sau respingerea
 - ▷ lipsa afecțiunii fizice, cum ar fi îmbrățișările
 - ▷ lipsa laudelor și a susținerilor pozitive
 - ▷ țipetele sau urletele
 - ▷ amenințarea sau înfricoșarea copilului
 - ▷ compararea negativă cu alții
 - ▷ a spune copilului că nu este bun de nimic, că este lipsit de valoare, că este rău sau că este o greșeală
 - ▷ utilizarea termenilor peiorativi pentru a descrie copilul
 - ▷ rușinarea sau umilirea
 - ▷ blamarea în mod uzual
 - ▷ căsătoriile copiilor
 - ▷ violența în familie
 - ▷ utilizarea unor forme extreme sau forme bizare de pedeapsă, cum ar fi închiderea unui copil într-un dulap, subsol sau încăpere întunecată, legarea acestuia de un scaun pentru perioade lungi de timp sau terorizarea copilului.

NOTĂ!

Abuzul emoțional este aproape întotdeauna prezent în cazul constatării unei alte forme de abuz.

Neglijarea

- ▶ Neglijarea este incapacitatea de a satisface nevoile de bază ale copilului și poate avea loc în trei moduri specifice:
 - ▷ *neglijarea fizică*
atunci când părintele/îngrijitorul copilului nu asigură nevoile fizice ale copilului; nu asigură copilului hrană, cazarea sau îmbrăcăminte corespunzătoare, potrivite anotimpului și/sau vremii; nu asigură copilului

supravegherea adecvată; dă copilul afară din casă sau refuză să lase înapoi în casă un copil care a fugit de acasă; abandonează copilul; refuză copilului îngrijirea medicală și nu asigură igiena corespunzătoare a copilului.

▷ *neglijarea educațională*

atunci când părintele/îngrijitorul nu înscrie un copil de vârstă școlară obligatorie sau nu îi oferă educația specială necesară.

▷ *neglijarea emoțională*

atunci când părintele/îngrijitorul nu oferă copilului sprijin emoțional și iubire.

- ▶ Mulți îngrijitori își neglijează copiii ca urmare a circumstanțelor, cum ar fi sărăcia și trebuie făcută distincția între acest lucru și neglijarea intenționată.
- ▶ Abuzul emoțional și neglijarea (abuzul psihologic) au, probabil, varietatea de consecințe negative cele mai severe, de lungă durată și mai ample, dintre toate formele de abuzuri asupra copiilor, cu excepția uciderii copiilor.
- ▶ Abuzul psihologic este componenta de bază a abuzurilor asupra copiilor. Un impact semnificativ al acestui abuz este sentimentul de neputință și lipsă de speranță.. Victimele suferă de o stimă de sine extrem de scăzută. Puterea și controlul devin o strategie necesară pentru supraviețuire și pot deveni problematice pe măsură ce copilul crește. Victimele se simt lipsite de valoare, pline de defecte, neîubite, nedorite, în pericol sau valoroase doar pentru satisfacerea nevoilor altora. În plus, victimele devin furioase, agresive, delincvente și/sau consumatoare de substanțe.
- ▶ Din nou, impactul pe termen lung al violenței împotriva copiilor poate fi asociat, în multe cazuri, cu comportamentul delincvențelor minori.

■ **Violența în familie**

- ▶ Expunerea la violența în familie are, de asemenea, un impact negativ asupra copilului. Până de curând, se credea că violența în familie are un impact redus sau inexistent asupra copilului, deoarece copilul nu este destinatarul direct al violenței.
- ▶ Noile studii arată că violența în familie are un impact semnificativ asupra copiilor. În general, copiii de sex masculin care sunt expuși violenței în familie au dat dovadă de empatie și înțelegere față de ceilalți în copilărie, dar, adesea, și-au pierdut simțul empatiei pe măsură ce s-au maturizat. Copiii care au fost martori ai violenței în familie prezintă semne de depresie, anxietate, probleme de comportament și niveluri ridicate de agresivitate. De asemenea, aceștia prezintă un risc mai mare de a fi, ei înșiși, abuzați.
- ▶ Prin urmare, violența în familie, adesea, stă la baza vulnerabilității copiilor la abuz, fie în calitate de agresori, fie ca victime sau, în multe cazuri, ambele. Impactul faptului că un copil este atât martor la violența în familie, cât și abuzaț, în mod direct, este mai sever.

Abuzul sexual

- ▶ Abuzul sexual asupra copiilor (ASC) este „implicarea unui copil într-o activitate sexuală pe care acesta nu o înțelege pe deplin, pentru care nu este în măsură să își dea consimțământul în cunoștință de cauză, sau pentru care copilul nu este pregătit din punct de vedere al dezvoltării și nu își poate da consimțământul, sau care încalcă legile sau tabuurile sociale ale societății”.¹⁴
- ▶ Abuzul sexual poate fi săvârșit de către adulți sau alți copii.
- ▶ În general, abuzul sexual conține următoarele elemente:
 - ▷ exploatarea copilului
 - ▷ utilizarea constrângerii, inclusiv ademenirea
 - ▷ și un anumit nivel de gratificare obținut de adult.

Este foarte important de menționat faptul că **constrângerea nu se referă numai la forță sau amenințări**. Cercetările au arătat că, în majoritatea cazurilor de abuzuri sexuale asupra copiilor, infractorii nu utilizează forța, ci petrec timp ademenind și manipulând copiii. Prin urmare, constrângerea nu necesită forță sau amenințare.
- ▶ Este important să recunoaștem faptul că abuzul sexual reprezintă mai mult decât simpla penetrare a unui vagin sau anus de un penis. Există și alte comportamente, unele care nu necesită contact fizic între copil și făptuitor, despre care se consideră, de asemenea, că constituie abuz sexual. Acest lucru a devenit mai relevant, în ultimul timp, în ceea ce privește identificarea abuzului sexual online. Prin urmare, abuzul sexual poate lua forma abuzului fără contact și cu contact.
- ▶ Abuzul fără contact se referă la săvârșirea anumitor acte sexuale și/sau utilizarea unor imagini de natură sexuală, care nu necesită atingerea fizică a copilului victimă. Acestea pot include:
 - ▷ exhibiționism (flashing - *trimiterea de imagini sexuale nesolicitate*)
 - ▷ voyeurism (spionarea de acțiuni sexuale)
 - ▷ comportamente sau comentarii sugestive
 - ▷ expunerea la materiale pornografice
 - ▷ realizarea de reprezentări vizuale ale unor astfel de conduite.
- ▶ Abuzul de contact include acte care implică exploatarea sexuală a unui copil utilizând diferite forme de contact sexual, inclusiv:
 - ▷ mângâiere genitală/anală (frecare)
 - ▷ masturbare
 - ▷ sex oral

14 OMS, Raportul consultării privind prevenirea abuzului asupra copiilor, Geneva, Organizația Mondială a Sănătății, 1999, p. 15.

- ▷ penetrare cu un obiect/deget
- ▷ penetrare peniană
- ▷ încurajarea copilului de a efectua astfel de acte asupra făptuitorului
- ▷ implicarea copilului/ în activități de exploatare în scopuri pornografice sau de prostituție
- ▷ viol, sodomie, agresiune indecentă, molestare, prostituție și incest cu copiii.

În orice caz, există tendința apariției mai multor forme de abuzuri. De exemplu, un copil care este abuzat sexual poate fi amenințat cu violența dacă dezvăluie abuzul cuiva. Prin urmare, copilul este o victimă atât a exploatării sexuale, cât și a abuzului emoțional sau psihologic din cauza amenințării cu violența. În mod similar, un copil care este bătut după un viol pentru a se asigura că păstrează tăcerea este o victimă a abuzului sexual și a abuzului fizic din cauza bătăii. Victimizarea multiplă are impact asupra adaptării și comportamentului copilului.

■ Abuzul online

- ▶ O altă formă de abuz care capătă amploare, la nivel mondial, este abuzul asupra copiilor care are loc în mediul online și include abuzul sexual, hărțuirea cibernetică, abuzul emoțional, ademenirea, sexting-ul (*partajarea de materiale de natură sexuală pe telefoane mobile*) și exploatarea sexuală. Potrivit Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), în fiecare an, 200 de milioane de copii sunt abuzați sexual, iar acest abuz are loc, din ce în ce mai mult, fie în mediul online, fie este surprins și distribuit digital. În acest fel, Internetul este instrument care facilitează abuzul și exploatarea.¹⁵

CONTEXTUL GLOBAL AL VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA COPILOR

- ▶ Deși recent a existat o mai mare recunoaștere a sferei violenței împotriva copiilor, precum și a impactului pe care aceasta îl are asupra copiilor, familiilor și comunităților, acest fenomen rămâne, în mare parte, nedocumentat și subraportat. Acest lucru a fost atribuit mai multor factori, printre care:
 - ▷ unele forme de violență împotriva copiilor sunt acceptate social, tolerate, în mod tacit, sau nu sunt percepute ca fiind abuzive
 - ▷ multe victime sunt prea tinere sau prea vulnerabile pentru a dezvălui abuzul sau pentru a se proteja
 - ▷ chiar și atunci când există o dezvăluire, victimele sunt, adesea, dezamăgite de sistemul de justiție penală.
 - ▷ Această lipsă de date adecvate exacerbează problema prin alimentarea concepției greșite că violența este doar un fenomen marginal, că

15 Comisia pentru banda largă. 2019. Siguranța copiilor în mediul online: Minimizarea riscului de violență, abuz și exploatare online.

afectează doar anumite categorii de copii și este comisă doar de infractorii care au o predispoziție la violență.¹⁶

- Realitatea este că abuzul are loc peste tot, indiferent de statutul socio-economic al unei țări sau de calitatea vieții cetățenilor săi și este facilitat din ce în ce mai mult de Internet. Statistica surprinzătoare este că, în fiecare an, un miliard de copii se confruntă cu o formă de violență emoțională, fizică sau sexuală, iar un copil moare din cauza violenței la fiecare cinci minute¹⁷. Nouăzeci la sută (90%) dintre copii sunt abuzați de cineva pe care îl cunosc sau în care au încredere și peste 60% sunt abuzați în cadrul propriilor familii, de către mame, tați, unchi, frați, bunici și alți membri ai familiei extinse.¹⁸

Următoarele sunt câteva dintre statisticile din *Raportul situației la nivel global 2020*¹⁹ cu privire la VIC:

- 1 din 2 copii suferă o formă de violență în fiecare an
- Aproape 3 din 4 copii (300 milioane de copii) cu vârsta cuprinsă între 2 și 4 ani suferă, în mod regulat, pedepse fizice și/sau violență psihologică din partea părinților și îngrijitorilor.
- 1 din 4 copii cu vârsta sub 5 ani trăiesc cu o mamă care este victimă a violenței partenerului intim
- 1 din 3 elevi cu vârsta cuprinsă între 11 și 15 ani a suferit hărțuire psihologică (*bullying*), în ultima lună
- 1 din 3 elevi cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani a luat parte la o luptă fizică, în ultimul an
- 120 de milioane de fete și femei tinere cu vârsta sub 20 de ani au suferit o formă de contact sexual forțat
- 40.150 de decese pe an ale copiilor cu vârsta cuprinsă între 0 și 17 ani (OMS)²⁰
- Adulții care au avut parte de 4 sau mai multe experiențe adverse (fizice, emoționale sau sexuale), în copilărie, prezintă de 7 ori mai multe șanse de a fi implicați în violență interpersonală, în calitate de victime sau făptuitori, și de 30 de ori mai multe șanse de a încerca să se sinucidă
- Adulți care au fost abuzați fizic și sexual, în copilărie: există o probabilitate de 14 ori mai ridicată ca bărbații să săvârșească violență fizică și sexuală asupra partenerii intime și o probabilitate de 16 ori mai ridicată ca femeile să sufere violență fizică și sexuală din partea partenerului intim.

16 <https://data.unicef.org/topic/adolescents/violence/>

17 Organizația Națiunilor Unite. Copiii: <https://www.un.org/en/global-issues/children>

18 Asociația Națională a Adulților Supraviețuitori ai Abuzurilor asupra Copiilor. <http://www.nasca.org/2012-Resources/010812-StatisticsOfChildAbuse.htm>

19 Organizația Mondială a Sănătății. 2020. Raportul situației la nivel global privind prevenirea violenței împotriva copiilor 2020. 8-9.

20 Ibid. 9.

Introducere de bază în dezvoltarea copilului

SCOPURILE SECȚIUNII

- ▶ Să recunoască importanța înțelegerii dezvoltării cognitive în lucrul cu copiii în cadrul procesului de justiție penală
- ▶ Să explice, pe scurt, diferitele stadii ale dezvoltării cognitive
- ▶ Să examineze diferitele stadii ale dezvoltării socio-emoționale și a importanței acestora în înțelegerea comportamentului unui copil
- ▶ Să explice schimbările care apar în creierul adolescentului și modul în care aceste schimbări afectează comportamentul

INTRODUCERE

Pentru a înțelege comportamentul copiilor și pentru a avea acces la informații corecte de la aceștia, este important să existe o înțelegere de bază a dezvoltării copilului, inclusiv a dezvoltării cognitive și socio-emoționale. Înțelegerea modului în care se dezvoltă creierul este deosebit de utilă pentru a înțelege comportamentul adolescenților.

Pentru ca copiii să participe, în mod efektiv, la sistemul de justiție penală și pentru a se asigura că drepturile acestora sunt protejate, este esențial ca actorii să aibă cunoștințe cu privire la capacitățile de dezvoltare ale copiilor în diferite stadii. Comunicarea efektivă cu copiii este imposibilă în cazul în care nu există o înțelegere a capacităților de dezvoltare.

Pe măsură ce copiii se dezvoltă, aceștia se schimbă fizic, emoțional și intelectual. Dezvoltarea are loc printr-o serie de stadii, care au fost identificate și sunt, adesea, denumite repere cheie. Prin urmare, este important să putem identifica aceste repere cheie pentru a avea o mai bună înțelegere a caracteristicilor generale ale copiilor, în orice stadiu. Acest lucru va îmbunătăți capacitatea persoanei de a comunica mai eficient cu copiii.

- ▶ Capacitatea de a identifica, în linii generale, stadiul de dezvoltare în care se află un copil, ușurează cu mult comunicarea eficientă cu respectivul copil.
- ▶ A ști de ce copiii se comportă într-un anumit mod face mai ușoară înțelegerea și răspunsul adecvat.

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ

Stadiile dezvoltării cognitive

- ▶ Dezvoltarea cognitivă se referă la dezvoltarea proceselor creierului și se referă la orice acțiune efectuată de creier, cum ar fi atenția, aducerea aminte, gândirea, rezolvarea problemelor, imaginația, visarea, fantezia.
- ▶ Dezvoltarea cognitivă se bazează pe presupunerea că copiii prezintă abilități mentale, emoționale și sociale similare și că aceste schimbări apar la vârste aproximativ comparabile. Există anumite caracteristici cheie în fiecare dintre aceste stadii, care ajută la identificarea nivelului la care se află copilul.

NOTĂ!

Copiii nu sunt mini adulți! Aceștia se află în stadii de dezvoltare complet diferite și au capacități foarte diferite față de adulți.

- ▶ Rețineți că aceste vârste sunt generalizate și pot varia, în funcție de fiecare copil și de mediul social al acestuia. Intervalele de vârstă vor varia în funcție de mediul și experiențele copilului. Copiii, care beneficiază de mult mai multă stimulare, pot progresa, de exemplu, prin aceste stadii mai repede.
- ▶ Jean Piaget este unul dintre cei mai cunoscuți teoreticieni ai dezvoltării cognitive și, deși teoriile sale au fost ușor adaptate de-a lungul anilor, acestea oferă, în continuare, o bază foarte bună pentru a înțelege modul în care se dezvoltă copiii. Acesta a identificat patru stadii ale dezvoltării cognitive prin care copiii progresează:
 - ▷ Stadiul senzorio-motor (echivalează aproximativ cu copilăria)
 - ▷ Stadiul pre-operațional (echivalează aproximativ cu copilăria timpurie)
 - ▷ Stadiul operațional concret (echivalează aproximativ cu copilăria mijlocie)
 - ▷ Stadiul operațional formal (echivalează aproximativ cu adolescența)
- ▶ Fiecare stadiu progresează în stadiul următor, ceea ce are ca rezultat un nivel diferit de gândire și înțelegere. Viteza cu care copiii progresează prin aceste stadii va depinde de experiențele de mediu ale copilului.
- ▶ Înțelegerea generală a acestor stadii duce la conștientizarea diferențelor de capacitate dintre copii și adulți și ajută la o mai bună comunicare.

Stadiul senzorio-motor (0 – 2)

Stadiul senzorio-motor este primul stadiu al dezvoltării cognitive și durează de la naștere până la vârsta de aproximativ doi ani. Deși acest stadiu nu este important pentru scopurile copiilor în cadrul sistemului de justiție penală, deoarece

aceștia nu ar avea capacitatea cognitivă necesară pentru a fi implicați în proceduri, este o idee bună să existe o înțelegere generală a procesului de dezvoltare. Caracteristicile cheie ale acestui stadiu includ:

- ▶ Bebelușii sunt concentrați pe descoperirea relației dintre corpul lor și mediul înconjurător și au abilități senzoriale relativ bune. Aceștia se bazează pe văz, atingere, supt, pipăit și folosirea simțurilor pentru a învăța despre lume.
- ▶ Un aspect cheie al acestui stadiu este separarea treptată a copilului de mediul extern.
- ▶ O realizare importantă a acestui stadiu este realizarea faptului că obiectele există chiar și atunci când nu sunt în câmpul vizual (permanența obiectului). Odată ce copiii realizează că obiectele care dispar continuă să existe, aceștia încep să utilizeze imagini mentale pentru a reprezenta obiectul absent.
- ▶ Sfârșitul acestui stadiu și începutul stadiului următor este atins atunci când copilul este capabil să imite un obiect care nu mai este prezent. Pentru a face acest lucru, copilul trebuie să fi dezvoltat capacitatea de a reprezenta comportamentul evident al obiectului, într-o formă internă, și apoi să se bazeze ulterior pe respectiva reprezentare. Acesta este începutul primitiv al gândirii simbolice. Capacitatea de a reprezenta evenimente și obiecte, în mod intern, este cea care marchează trecerea la al doilea stadiu.

Capacitatea cognitivă

Dar, deoarece copiii din acest stadiu au abilități lingvistice minime, ei nu au capacitatea de a fi implicați în proceduri penale.

■ Stadiul preoperațional (2 – 7)

Stadiul pre-operațional este al doilea stadiu de dezvoltare și durează de la aproximativ doi ani până la șapte ani, și echivalează, practic, cu perioada de dinainte ca un copil să intre în sistemul formal de școlarizare. Deși, din nou, copiii aflați în acest stadiu de dezvoltare nu vor fi implicați în procedurile judiciare, multe dintre dificultățile cu care se confruntă copiii, în acest stadiu, sunt rezolvate complet abia spre sfârșitul stadiului următor și, prin urmare, cunoașterea acestor capacități devine relevantă.

În acest stadiu, copiii prezintă următoarele caracteristici:

■ Egocentrismul cognitiv

Se spune despre copii că sunt egocentrice din punct de vedere cognitiv. Aceasta înseamnă că ei văd lumea din perspectiva lor personală.

- ▶ Aceștia se gândesc la ceea vor și la ceea ce au nevoie.
- ▶ Aceștia nu pot separa propria perspectivă de cea a altora.

- ▶ Aceștia sunt incapabili să identifice când este suficient de important să partajeze informații, deoarece presupun că ascultătorul știe deja.
- ▶ Copilul presupune că ascultătorul cunoaște toate lucrurile despre care el vorbește și este capabil să vadă evenimentul în capul său exact în același mod ca și copilul. Intervievatorul trebuie să monitorizeze informațiile, în permanență, pentru a verifica dacă copilul nu a omis ceva important sau relevant. Din punct de vedere al dezvoltării, copilul este incapabil să identifice informațiile care trebuie partajate.
- ▶ Aceștia nu pot înțelege că alte persoane au gânduri și sentimente diferite de ale lor.
- ▶ Ei presupun că ceilalți gândesc și simt la fel ca ei. Acest lucru înseamnă că, dacă intervievatorul întreabă un copil aflat în acest stadiu ce făcea altcineva, acesta poate explica ceea ce făcea el însuși. Dacă spun că au văzut ceva, aceștia vor presupune că toate celelalte persoane care se aflau acolo au văzut, de asemenea, acel lucru.
- ▶ Este posibil ca aceștia să nu poată răspunde la întrebări cu privire la ceea ce făceau sau simțeau persoanele din jurul lor. de ex. Erau acestea supărate? Le-a plăcut acest lucru? Aceștia vor răspunde, în schimb, la întrebări, din propria lor perspectivă.
- ▶ Adesea, ei se vor concentra asupra a ceea ce fac, excluzând orice altceva, și este posibil să nu poată oferi informații cu privire la ceva ce s-a întâmplat chiar lângă ei.
- ▶ Aceștia presupun că toată lumea știe ceea ce știu ei și este posibil să omită detalii și explicații, în instanță sau în interviuri, deoarece presupun că toată lumea știe deja ce s-a întâmplat.

Copilul egocentric presupune că știți toate lucrurile despre care el vorbește și că sunteți în măsură să vizualizați evenimentul în mintea dumneavoastră exact ca și el. Acest lucru înseamnă că nu va împărtăși informații cu dumneavoastră, deoarece va crede că deja le știți:

I: Ce a făcut în continuare?

C: M-a dus în același loc ca și data trecută.

I: Ce altă dată?

C: Cealaltă dată când a făcut-o.

I: Nu uita că eu nu am fost acolo, așa că nu știu ce s-a întâmplat. Povestește-mi despre cealaltă dată. Intervievatorul trebuie să monitorizeze informațiile, în permanență, pentru a verifica dacă copilul nu a omis ceva important sau relevant. Din punct de vedere al dezvoltării, copilul este incapabil să identifice informațiile care trebuie partajate.

■ Comunicarea este egocentrică

Deoarece copiii sunt egocentriци din punct de vedere cognitiv, rezultă că și comunicarea va fi egocentrică. Acest lucru are următoarele implicații practice:

- ▶ Aceștia nu iau în considerare nevoile ascultătorului. Aceștia nu vor verifica dacă ascultătorul înțelege sau nu. Aceștia au tendința de a vorbi mai degrabă „persoanei” decât „cu persoana”. Aceștia, vor presupune, prin urmare, că ascultătorul înțelege.
- ▶ Aceștia nu vor fi capabili să evalueze dacă ascultătorul înțelege sau nu.
- ▶ Copilul crede că tot ceea ce știe el, va ști și ascultătorul, astfel că va utiliza nume de locuri și persoane fără să explice cine sunt acestea și nu își va da seama că ceea ce spune nu are sens.
- ▶ Comunicarea implică un limbaj care este personal, instabil și confuz. Dacă un copil nu are un cuvânt pentru a descrie ceva, acesta va inventa un cuvânt, astfel că vocabularul său va fi foarte personal.
- ▶ Comunicarea pare dezorganizată sau fantezistă.
- ▶ Copilul nu va spune povestea de la început până la sfârșit.

Deoarece comunicarea într-un cadru judiciar este esențială, este important să se cunoască impactul pe care dezvoltarea cognitivă îl are asupra comunicării. Deoarece copiii cred că știți ceea ce știu ei, aceștia nu vor oferi explicații, ci vor presupune că înțelegeți ceea ce povestesc. Copiii sub 10 ani vor oferi foarte rar explicații, deoarece acest lucru presupune să evalueze dacă înțelegeți sau nu ceea ce spun, operațiune pe care nu sunt capabili să o efectueze din punct de vedere al dezvoltării, în acest stadiu. Prin urmare, este posibil ca un copil mai mare cu o întârziere în dezvoltare, să se comporte în același mod și ar fi necesar să aveți o înțelegere și a acestor aspecte.

■ Incapacitatea de a rezolva problemele, în mod logic

- ▶ O altă limitare se referă la incapacitatea copilului de a rezolva problemele, în mod logic. În acest stadiu, gândirea este prelogică. Copiii vor oferi explicații care nu au niciun sens logic. Acest lucru se datorează faptului că ei nu sunt capabili să evalueze, deci nu își dau seama că răspunsurile lor nu au sens.
- ▶ Copiii nu pot înțelege cauza și efectul. Un copil de 3 ani nu va fi capabil să își dea seama că, dacă spune ce s-a întâmplat, acuzatul va merge la închisoare, în timp ce un copil de 7 ani va avea această capacitate.
- ▶ Copiii nu pot răspunde la întrebări de tipul „de ce”. Ei dobândesc această abilitate, pe deplin, abia la vârsta de 10 ani și, uneori, chiar 12 ani.
- ▶ Copiii au tendința de a se concentra asupra unui singur aspect al unei probleme, la un moment dat, și nu trebuie să li se adreseze mai multe întrebări, în același

timp. Ei se vor concentra pe o singură întrebare și vor răspunde la acea întrebare, ignorându-le pe celelalte. Intervievatorul nu va ști la ce întrebare se răspunde.

- ▶ Copilul nu are capacitatea de a inversa o acțiune, adică de a gândi în sens invers. Acest lucru înseamnă că el nu poate relata o întâmplare în sens invers, adică nu poate spune ce s-a întâmplat înainte de aceasta.
- ▶ Acesta relatează doar starea lucrurilor în momentul de față și nu este capabil să ia în considerare faptul că lucrurile se vor schimba, în timp. Un copil aflat la această vârstă de dezvoltare nu va crede că o fotografie cu părintele copil este, de fapt, părintele.
- ▶ Copiii nu înțeleg întrebările referitoare la relații. Cuvinte precum „mamă”, „frațe”, „unchi” sunt nume și nu indică relații de sânge sau de căsătorie. Această abilitate se dobândește doar de la vârsta de 7 ani.

■ Incapabili să înțeleagă lucruri abstracte

- ▶ În acest stadiu de dezvoltare, gândirea este foarte concretă. Acest lucru, împreună cu faptul că un copil are o capacitate lingvistică foarte limitată, îi împiedică abilitatea de a comunica, în mod eficient.
- ▶ Copiii nu pot să reflecteze asupra propriei persoane sau să își evalueze propriile comportamente. Emoțiile și sentimentele sunt, de asemenea, concepte abstracte, iar copiii aflați în acest stadiu de dezvoltare au mari dificultăți în identificarea și explicarea emoțiilor.

Concepte abstracte!

Deoarece copiii sub vârsta de 10 ani (și uneori mai mari) au mari dificultăți în ceea ce privește conceptele abstracte, examinarea competenței juridice este, adesea, neadecvată, deoarece necesită o înțelegere a adevărului și a minciunii, care sunt concepte abstracte.

■ Lipsa conceptului de timp

- ▶ Sub vârsta de 12 ani, copiii au un concept foarte vag cu privire la timp. Copiii mai mici nu pot face distincția nici măcar între astăzi, ieri și mâine. Ieri se referă la orice zi care a trecut, în timp ce mâine se referă la orice zi care trebuie să urmeze. Este important să fim conștienți de faptul că, chiar dacă copiii oferă informații referitoare la timp, este posibil ca acestea să nu fie exacte, deoarece aceștia nu au capacitatea de a furniza aceste informații cu acuratețe.
- ▶ Timpul este un concept abstract - un număr a fost alocat unui anumit moment, dar copiii observă timpul în legătură cu activități concrete și nu cu numere. De exemplu, dacă un copil ar fi întrebat la ce oră se trezește dimineața, acesta ar spune „când mă cheamă mami” sau „când se luminează afară”, în timp ce un adult ar răspunde cu un număr, de exemplu, ora 6.

■ Obiecte văzute din punct de vedere al funcțiilor

- ▶ Copiii percep obiectele în raport cu funcțiile lor. Acest lucru se datorează faptului că sunt concreți și se concentrează pe aspectul fizic al obiectelor. Prin urmare, în ceea ce privește copiii, funcția unui penis este de a urina, așadar, orice provine dintr-un penis, va fi urinare. Acest lucru explică de ce copiii descriu adesea ejacularea ca urinare.

■ Gândirea sincretică

- ▶ Din cauza capacității foarte limitate a unui copil de a utiliza tehnicile de memorie, aceștia prezintă ceea ce este cunoscut sub numele de gândire sincretică. În acest sens, copiii mici tind să fuzioneze evenimente separate într-unul singur, ceea ce înseamnă că pot încorpora diferite incidente de abuz într-un singur incident. Dacă un copil a fost abuzat de mai multe ori, copilul își poate aminti diferitele incidente ca un singur incident, deoarece acesta nu are strategiile de memorie pentru a le separa. El nu pot face distincția între mai multe cazuri de abuz.

■ Crearea unor născociri elaborate

- ▶ Copiii aflați în acest stadiu de dezvoltare nu au capacitatea cognitivă de a crea minciuni elaborate. Ei nu pot inventa povești cu o multitudine de detalii și, atunci când mint, tind să facă acest lucru prin omiterea de informații.
- ▶ Aceasta înseamnă că, atunci când un copil aflat în acest stadiu oferă multe detalii, persoana în cauză trebuie să fie conștientă de faptul că, fie copilului i s-a spus ce să povestească, fie acesta povestește ceea ce a trăit cu adevărat. Acest lucru este deosebit de important în cazurile de abuz sexual asupra copiilor.

■ Stadiul operațiilor concrete (7 – 11)

Stadiul operațiilor concrete este al treilea stadiu de dezvoltare și durează aproximativ de la vârsta de 7 până la 11 ani. Copiii intră, de obicei, în sistemul școlar formal și încep să rezolve lent problemele experimentate în stadiul anterior. Cuvântul cheie aici este concret. Copiii nu pot gândi abstract. Acest lucru are următoarele implicații:

- ▶ Copilul devine mai puțin egocentric, pe măsură ce avansează către sfârșitul stadiului.
- ▶ Copilul este limitat de ceea ce poate vedea, auzi și simți.
- ▶ Copilul poate inversa acțiunile și poate înțelege conceptul de relații.
- ▶ Copilul este mai capabil să înțeleagă percepțiile și convingerile celorlalți.
- ▶ Acesta este mai capabil acum să răspundă la întrebări privind sentimentele altora.

- ▶ Gândirea începe să implice un simț al timpului, dar copilul nu este foarte precis la estimarea timpului și capacitatea este dobândită, pe deplin, abia spre sfârșitul acestui interval de vârstă.
- ▶ Comunicarea este acum mai organizată și copilului începe să țină cont de ascultător și începe să ofere informații în scopul clarității.
- ▶ Gândirea implică centrare. Un copil se va concentra asupra anumitor aspecte ale unei situații, excluzându-le pe altele. Prin urmare, un copil poate fi capabil să ofere o descriere foarte detaliată a feței unei persoane, dar să nu aibă nici o idee cu privire la îmbrăcămintea purtată de aceasta.
- ▶ Copiii aflați în acest stadiu de dezvoltare nu sunt capabili să gândească ipotetic sau să evalueze procese, ceea ce înseamnă că, adesea, nu conștientizează că nu știu sau nu înțeleg ceva, deoarece își pot evalua propriile informații.
- ▶ În stadiul anterior, copiii aveau dificultăți în separarea diferitelor cazuri de abuz. În acest stadiu, gândirea începe să implice seriarea. Copilul are capacitatea de a distinge între diverse incidente, astfel încât, spre sfârșitul acestui interval de vârstă, copiii pot oferi, de exemplu, liste cu locurile în care au fost abuzați.

Concepte abstracte!

Este important să reținem faptul că, în acest stadiu, copiii abia încep să dobândească aceste abilități și, de obicei, le dobândesc, pe deplin, abia la sfârșitul acestui stadiu.

■ Stadiul operațiilor formale (11 – 16)

- ▶ Acesta este stadiul final al dezvoltării cognitive și se întinde de la vârsta de, aproximativ, 11 până la 16 ani.
- ▶ Acesta este stadiul în care gândirea devine abstractă și ipotetică. Acesta este cel mai înalt nivel de dezvoltare cognitivă.
- ▶ Dar, la fel ca în stadiile anterioare, aceste abilități se dezvoltă pe tot parcursul stadiului și sunt dobândite, pe deplin, abia la sfârșitul stadiului. Un copil de 11 ani va avea în continuare dificultăți cu conceptele abstracte/ipotetice, dar va stăpâni această abilitate mult mai bine până la vârsta de 16 ani.
- ▶ Nu toate persoanele ajung la acest stadiu final de dezvoltare și mulți tind să opereze în stadiul operațiilor concrete, cu câteva operații în stadiul final.
- ▶ Caracteristicile acestui stadiu includ următoarele:
 - ▷ adolescenții sunt capabili să înțeleagă principii abstracte și pot analiza concepte precum frumusețe, libertate și moralitate
 - ▷ aceștia nu mai sunt limitați de ceea ce pot simți, auzi sau vedea, astfel că ei sunt acum capabili să răspundă unor întrebări ipotetice, cum ar fi „ce s-ar fi întâmplat dacă nu te-ai fi dus acolo?”

- ▶ aceștia au capacitatea de a evalua și pot răspunde la întrebări privind motivul pentru care se simt așa cum se simt
- ▶ aceștia își pot folosi raționamentul ipotetic pentru a rezolva probleme.

■ Dezvoltarea cognitivă în adolescență

- ▶ În timpul adolescenței apar abilități de gândire mai complexe.
- ▶ Cercetătorii susțin că acest lucru nu se datorează creșterii capacității mentale, ci mai degrabă pentru că abilitățile existente s-au îmbunătățit și aceștia sunt capabili să își folosească procesele mai rapid și mai eficient.
- ▶ După cum am menționat, adolescenții devin capabili de gândire abstractă și au capacitatea de a trece dincolo de gândirea concretă. Aceștia sunt capabili să se gândească la lucruri precum frumusețea, dragostea, libertatea și moralitatea.
- ▶ Ei sunt capabili să analizeze mai multe puncte de vedere, să înțeleagă situații ipotetice, să dezbată idei și concepte și să formuleze idei noi.
- ▶ Copiii mai mici rezolvă problemele prin încercare și eroare, în timp ce adolescenții utilizează raționamentul ipotetico-deductiv. Aceasta înseamnă că ei dezvoltă ipoteze bazate pe ceea ce s-ar întâmpla, în mod logic, și sunt capabili să se gândească la toate posibilitățile dintr-o situație și să le testeze, în mod sistematic. Aceasta reprezintă apariția adevăratei gândiri științifice.
- ▶ Empatia cognitivă, care se referă la capacitatea de a adopta perspectiva altcuiva și de a simți preocupare pentru ceilalți, începe să crească în adolescență. Nivelurile de empatie cognitivă încep să crească, la fete, în jurul vârstei de 13 ani și, la băieți, în jurul vârstei de 15 ani.
- ▶ Odată ce adolescenții sunt capabili să înțeleagă gândurile abstracte, aceștia sunt capabili să înceapă să gândească ipotetic, fapt ce îi expune unei multitudini de posibilități ipotetice. Ca urmare, ei devin egocentrice și foarte centrați pe sine.
- ▶ Elkind (1967) a susținut că schimbările fiziologice, care au loc în timpul adolescenței, au ca rezultat faptul că adolescenții sunt preocupați, în primul rând, de propria persoană. Deoarece aceștia nu fac diferența între ceea ce gândesc ceilalți și propriile gânduri, ei cred că ceilalți sunt la fel de fascinați de comportamentul și aspectul lor. Această convingere face ca adolescentul să anticipeze reacțiile celorlalți și să își construiască un public imaginar. Publicul imaginar este credința lor că cei din jurul lor sunt la fel de preocupați și concentrați asupra aspectului lor ca și ei. Acest lucru explică conștiința de sine care apare la începutul adolescenței. De asemenea, este teoretizat faptul că nevoia de intimitate a adolescenților și reticența lor de a împărtăși informații personale poate fi o reacție la faptul că se simt, în mod constant, observați de ceilalți.
- ▶ Egocentrismul adolescentin dă naștere, de asemenea, credinței că persoana este unică, specială și invincibilă în fața răului. Potrivit lui Elkind, deoarece

adolescenței se simt atât de importanți pentru ceilalți (publicul imaginar), aceștia se consideră pe ei înșiși și sentimentele lor ca fiind speciale și unice. Adolescenții cred că numai ei au trăit emoții puternice și diferite și, prin urmare, ceilalți nu ar putea niciodată să înțeleagă ceea ce simt ei.

- ▶ Deși apare la începutul adolescenței, egocentrismul adolescentin se poate extinde până la sfârșitul adolescenței.
- ▶ Deoarece adolescenții sunt acum capabili să gândească în abstract și ipotetic, aceștia dezvoltă noi moduri de a gândi cu privire la informații. De exemplu, ei petrec mult mai mult timp gândindu-se la lucruri și analizând sentimente, ceea ce îi determină să se gândească la cum ar trebui să fie lucrurile, fapt ce are ca rezultat idealismul și insistența asupra unor standarde înalte de comportament. Aceștia devin critici față de ceilalți, în special față de părinți.
- ▶ De asemenea, adolescenții dau dovadă de ipocrizie, pretinzând, adesea, că sunt ceea ce nu sunt. Deoarece acum pot recunoaște ce așteaptă ceilalți de la ei, aceștia se conformează respectivelor așteptări.

ACTIVITATE

Examinați abilitățile de mai sus prezentate de adolescenți și analizați modul în care aceste informații sunt relevante pentru modul în care interacționați cu copiii în conflict cu legea.

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Teoria lui Erikson privind dezvoltarea socio-emoțională

- ▶ Copiii se dezvoltă din punct de vedere cognitiv, fizic, sexual, moral și emoțional. Dezvoltarea cognitivă este doar un aspect al dezvoltării și se referă la procesele creierului. Cu toate acestea, copiii nu există într-un vid. Aceștia cresc în familii, în comunități, în anumite culturi și societăți, iar aceste medii vor exercita o influență asupra dezvoltării generale a copilului, astfel că înțelegerea procesului de socializare la copii este esențială pentru a înțelege comportamentul acestora.
- ▶ Copiii nu cresc într-un vid. Mediul, familia, comunitatea, școala acestora, toate vor avea un impact asupra dezvoltării lor sociale și emoționale, precum și asupra dezvoltării cognitive și a altor forme de dezvoltare. Acest lucru este deosebit de important în cazurile în care copiii au fost neglijăți sau au fost victime ale violenței.
- ▶ Au fost elaborate o serie de teorii pentru a explica modul în care copiii se dezvoltă din punct de vedere social și emoțional. În scopul prezentului curs de formare,

teoria lui Erickson privind dezvoltarea socio-emoțională, care este aliniată la teoria lui Piaget de mai sus, va fi utilizată pentru a evidenția etapele cheie.

- Din perspectiva acestei teorii, persoanele trec prin 8 etape în călătoria lor de viață. Înțelegerea caracteristicilor cheie ale fiecărei etape permite o mai bună comunicare și o mai bună înțelegere a comportamentului unei persoane. Etapele sunt după cum urmează:
 - ▷ Învățarea încrederii de bază vs. neîncredere
 - ▷ Învățarea autonomiei vs. rușine
 - ▷ Învățarea inițiativei vs. vinovăție
 - ▷ Competență vs. inferioritate
 - ▷ Învățarea identității vs. difuzarea identității
 - ▷ Învățarea intimității vs. izolare
 - ▷ Învățarea generativității vs. egocentrism
 - ▷ Integritate vs. disperare.
- Fiecare etapă implică o criză între doi poli opuși și, dacă este echilibrată cu succes, aceasta va avea un rezultat pozitiv, numit virtute. Acestea sunt enumerate în tabelul de mai jos.

ETAPA	CRIZA PSIHOLOGICĂ	VIRTUTEA
1	Încredere vs. neîncredere	Speranță
2	Autonomie vs. rușine	Voință
3	Inițiativă vs. vinovăție	Scop
4	Competență vs. inferioritate	Competență
5	Identitate vs. difuzie	Fidelitate
6	Intimitate vs. izolare	Iubire
7	Productivitate vs. stagnare	Grijă
8	Integritate vs. disperare	Înțelepciune

Elementele esențiale ale fiecărei etape sunt evidențiate, pe scurt, mai jos.

— Învățarea încrederii de bază vs. neîncrederea de bază (speranță)

- Această etapă începe la naștere și se întinde până la, aproximativ, doi ani, deși se poate extinde și dincolo de această vârstă. Primul lucru pe care un copil trebuie să îl învețe este capacitatea de a avea încredere. Copiii vor trebui să învețe că cineva va avea grijă de ei atunci când le va fi foame, frig sau vor fi

în suferință. Deoarece bebelușul este incapabil să aibă grijă de propria persoană, acesta depinde de alții și va trebui să învețe să aibă încredere că acest lucru se va întâmpla, în realitate.

- ▶ Copiii, care au fost tratați bine, îngrijiți și iubiți, vor dezvolta încredere, siguranță și un optimism și simț al speranței de bază. Aceștia vor ști că există cineva care are grijă de ei, ceea ce le va oferi un sentiment de siguranță și încredere. Pe de altă parte, în cazul în care copilul este tratat rău, acesta devine nesigur și neîncrezător.
- ▶ Prin urmare, atunci când se lucrează cu copii foarte mici, încrederea este prima problemă importantă care trebuie abordată, deoarece, în mod instinctiv, copiii nu au încredere în străini. Acest lucru înseamnă că, atunci când se lucrează cu copii mici, trebuie petrecut mult timp pentru a construi o relație, deoarece aceștia nu se vor implica în activități până când nu au construit o anumită formă de încredere.
- ▶ Succesul, în această etapă, va conduce la virtutea speranței. Prin dezvoltarea sentimentului de încredere, bebelușul poate avea speranța că, pe măsură ce apar noi crize, există posibilitatea reală să existe alte persoane ca sursă de sprijin.
- ▶ Acesta este motivul pentru care intervievatorii sunt încurajați să petreacă suficient timp cu copilul, înainte ca acesta să depună mărturie, pentru a se asigura de faptul că acesta a dezvoltat o anumită relație cu intervievatorul, astfel încât copilului să îi fie mai ușor atunci când va trebui să depună mărturie, ulterior, prin intermediul intervievatorului.

Învățarea autonomiei vs. rușine (voință)

- ▶ Cea de-a doua etapă a dezvoltării socio-emoționale are loc aproximativ între 18 - 24 de luni și 3½ - 4 ani și este strâns legată de vârsta la care copiii încep să se deplaseze singuri. Capacitatea de a se târî și de a merge le conferă copiilor un sentiment mai puternic de independență și nevoia de a-și explora mediul înconjurător. O mai mare independență îl aduce pe copil în conflict cu limitele și regulile stabilite de părinți, ceea ce va duce la voință proprie, crize de furie și accese de încăpățănare.
- ▶ Aceste caracteristici sunt evidente la toți copiii mici de această vârstă. Cu toate acestea, odată ce copilului i se oferă limite clare și consecvente, acesta se va simți în siguranță, astfel încât copiii care trec cu succes de această etapă vor fi siguri pe ei, încrezători și încântați de noul lor control și mândri. Pe de altă parte, un copil căruia nu i-au fost impuse niciun fel de limite sau căruia i-au fost impuse limite lipsite de consecvență, se va simți nesigur, fapt ce va contribui la o lipsă de încredere în sine.

- ▶ Atingerea cu succes a unui echilibru între autonomie și rușine duce la voință, care este convingerea că copiii pot acționa cu intenție, în limitele rațiunii și ale granițelor impuse. Copilul învață să fie independent și să ia propriile decizii.
- ▶ Atunci când se lucrează cu copiii din această grupă de vârstă, limitele devin foarte importante. Copiii trebuie să fie informați cu privire la rolurile lor și la ceea ce pot și nu pot face. Acest lucru va contribui la a-i face să se simtă mai siguri și mai încrezători și, în consecință, martori mai buni.

■ **Învățarea inițiativei vs. vinovăție (scop)**

- ▶ Această etapă începe la vârsta de, aproximativ, 3 ani și jumătate și continuă până când copilul intră în sistemul școlar formal. Copilul intră acum în contact cu alți copii și începe să socializeze. Acest fapt pune copilul în contact cu regulile sociale de bază, și anume, nu trebuie să vă faceți rău unul altuia, trebuie să împărțiți etc. În plus, copilul învață să dobândească anumite abilități de bază, cum ar fi capacitatea de a-și lega șireturile la pantofi sau de a mânca cu furculița. Aceasta este, de asemenea, etapa în care copiii își identifică rolurile de gen, și anume, băieții vor să fie ca tati, iar fetele vor să fie ca mami.
- ▶ Succesul în această etapă va duce la virtutea scopului, în timp ce eșecul duce la un sentiment de vinovăție. Pe parcursul acestei etape, copilul învață să ia inițiativa, să se pregătească pentru roluri de conducere și să atingă obiective.
- ▶ Atunci când lucrați cu această grupă de vârstă, este util să țineți cont de faptul că, în general, copiii sunt dornici să facă pe plac și să îndeplinească sarcinile care le sunt atribuite. Prin urmare, interviurile și consultările trebuie să țină cont de acest lucru și să le ofere copiilor o sarcină la care aceștia pot lucra. De exemplu, solicitând copilului să vă ajute să înțelegeți ce s-a întâmplat sau spunându-le că sarcina lor este de a furniza cât mai multe informații pe care și le amintesc.

■ **Competență vs. inferioritate (competență)**

- ▶ Această etapă tinde să înceapă atunci când copiii intră în sistemul școlar formal, la aproximativ 6 ani, și durează până la, aproximativ, vârsta de 12 ani, acoperind, astfel, perioada școlii primare.
- ▶ În această etapă, copilul învață să stăpânească abilitățile mai formale ale vieții. La școală, copiii sunt învățați să citească și să scrie, să rezolve calcule matematice și învață despre biologie și istorie. În ceea ce privește socializarea, copiii învață să relaționeze cu colegii lor în conformitate cu regulile, progresând de la jocul liber la jocul care poate fi structurat, în mod elaborat, prin reguli, și care poate impune munca formală în echipă.
- ▶ Copilul, care a stăpânit etapele anterioare, va învăța destul de ușor să fie harnic, fapt ce va contribui, la rândul său, la un sentiment de încredere. Copilul

lipsit de încredere se va îndoi de viitor. Copilul copleșit de rușine și vinovăție va experimenta înfrângerea și inferioritatea.

- ▶ Copiii aflați în această etapă sunt foarte concentrați pe reguli, fapt ce are legătură cu dezvoltarea morală care are loc, în mod concomitent. În jocul lor, copiii tind să fie concentrați mai mult pe reguli decât pe jocul propriu-zis. Aceste cunoștințe trebuie încorporate în structura interviului. Copiilor trebuie să li se ofere reguli de bază clare cu privire la ceea ce li se cere și ceea ce nu li se cere. Acest lucru contribuie, încă o dată, la un sentiment de siguranță și încredere.
- ▶ Această etapă este vitală în dezvoltarea încrederii în sine. Echilibrul duce la un sentiment de realizare și competență, iar copilul începe să creadă în capacitatea sa de a face față situațiilor existente și noi. Este etapa în care copiii intră, pentru prima dată, în societate, dincolo de familie. Dacă reușesc să treacă cu succes de această etapă, vor fi capabili să își dezvolte un rol social semnificativ pentru a contribui pozitiv, la societate.

■ Invățarea identității vs. difuzarea identității (fidelitate)

- ▶ Această etapă se întinde, aproximativ, de la vârsta de 13 până la 20 de ani și este centrată pe descoperirea de sine. Adolescentul încearcă să răspundă la întrebări precum: „Cine sunt eu?“, „Care este locul meu?“ și „Ce voi deveni?“ Chiar și cei mai bine adaptați adolescenți trec printr-o anumită difuzie a identității de rol, în timp ce se confruntă cu aceste întrebări.
- ▶ Aceasta este, de asemenea, o etapă a independenței, deoarece adolescenții încearcă să devină mai independenți de familiile lor. În această perioadă, majoritatea băieților și fetelor experimentează delincvența minoră, deoarece este un moment în care rebeliunea este în floare și abundă îndoielile la adresa propriei persoane. Aceasta este o perioadă în care adolescenții experimentează și încearcă să găsească rolul care li se potrivește cel mai bine.
- ▶ În încercarea lor de a deveni independenți și de a se îndepărta de părinți, adolescenții caută un lider, pe cineva care să îi inspire și, treptat, își dezvoltă un set de idealuri, care sunt congruente și dezirabile din punct de vedere social. În găsirea unui rol potrivit pentru ei înșiși, copiii din această etapă trebuie să răspundă la următoarele întrebări:
 - ▷ propriile caracteristici (cine sunt eu?)
 - ▷ identitatea socială (cărui grup îi aparțin?)
 - ▷ propriile valori și idealuri (ce doresc să realizez?).
- ▶ Cauza internă a acestei crize rezidă în schimbările fizice și psihologice care încep odată cu pubertatea (schimbarea fizicului, intensificarea impulsurilor și a capacității de reproducere).

- ▶ Astfel, adolescenții sunt foarte concentrați asupra propriei persoane și sunt extrem de conștienți de ei înșiși. Pentru că își dezvoltă o identitate și încearcă să descopere care este locul lor, aceștia tind să fie excesiv de sensibili. Interviewatorii trebuie să fie foarte conștienți de acest lucru, în interacțiunile lor cu adolescenții, și să evite să îi facă, în orice fel, de rușine sau să li se adreseze într-o manieră condescendentă. Pentru a avea încredere, aceștia au nevoie să se simtă acceptați.
- ▶ Fidelitatea apare ca o virtute la sfârșitul crizei de identitate din adolescență și indică atingerea unei identități stabile. Adolescentul își dezvoltă un sentiment al sinelui.
- ▶ În ciuda faptului că sunt aproape de vârsta adultă, interviewatorii trebuie să fie foarte conștienți de faptul că victimele adolescente sunt extrem de vulnerabile.

Etapă dificilă!

Aceasta este o etapă de dezvoltare deosebit de dificilă pentru persoanele tinere din cauza schimbărilor emoționale rapide. Dezvoltarea cognitivă tinde să preceadă maturizarea emoțională și socială.

■ Învățarea intimității vs. izolare (iubire)

- ▶ Această etapă coincide cu etapa anterioară și se întinde între vârsta de 12/13 ani și 20/21 ani și culminează cu capacitatea de a trăi intimitatea adevărată, care constituie piatra de temelie a prieteniei autentice și durabile.
- ▶ Sarcina de dezvoltare, în această etapă, este dobândirea unui sentiment de intimitate și depășirea sentimentului de izolare. Intimitatea, în acest context, înseamnă a avea o relație apropiată cu o altă persoană, fie prin prisma prieteniei, fie a unei relații de căsătorie.
- ▶ Adolescentul care atinge, cu succes, această etapă, va experimenta o intimitate adevărată, în timp ce cel care nu o atinge, va experimenta izolarea și nevoia de a se proteja împotriva contactului intim și de a se gândi doar la propria persoană. O sinteză echilibrată a acestei etape constituie baza unei căsnicii solide sau a unei prietenii autentice și durabile.
- ▶ Adolescenții aflați în prima parte a acestei etape sunt foarte stânjeniți de propria sexualitate și de aspectele privind intimitatea, prin urmare este important ca interviewatorii să petreacă mult timp dezvoltând relația, câștigând încredere și făcându-l pe copil să se simtă suficient de confortabil pentru a vorbi despre aceste chestiuni.
- ▶ Virtutea dobândită în urma finalizării cu succes a acestei etape este capacitatea de a avea relații sănătoase și satisfăcătoare. Este capacitatea de a se putea deschide din punct de vedere romantic și emoțional față de cei care sunt cei mai apropiați de adolescent. Cei care au intimitate au relații puternice cu ceilalți. Izolarea este incapacitatea de a forma relații apropiate.

Productivitate vs. egocentrism (grijă)

- ▶ Acest stadiu acoperă cea mai mare parte a vieții adulte și implică generativitatea în sensul căsătoriei și al maternității/paternității, dar și în sensul de a lucra, în mod productiv și creativ. Aceasta este perioada în care o persoană se căsătorește, își întemeiază o familie și lucrează la cariera sa.
- ▶ Generativitatea este un concept larg, care include productivitatea, creativitatea și transmiterea culturii. Virtutea care urmează să fie dobândită, în această etapă, este grija, care se referă la capacitatea de „a avea grijă de persoanele, produsele și ideile pe care persoana a învățat să îi pese”.²¹
- ▶ Aceasta se referă la îndeplinirea responsabilităților parentale și sociale deplină față de generația următoare, în contrast cu un interes limitat față de sine.

Integritate vs. disperare (înțelepciune)

- ▶ Dacă etapele anterioare au fost rezolvate cu succes, adultul matur va ajunge la vârful adaptării și va avea un sentiment de integritate. Acesta va avea încredere, va fi independent, va munci din greu și își va fi dezvoltat un concept de sine cu care este fericit. Dacă una sau mai multe dintre etapele anterioare nu au fost rezolvate, adultul se poate percepe pe sine cu dezgust, disperare sau cu un sentiment de neîmplinire. Atingerea unui sentiment de integritate înseamnă acceptarea deplină a propriei persoane și a fi împăcat cu moartea. Succesul constă în acceptarea responsabilității pentru propria viață și în capacitatea de a anula trecutul și de a obține satisfacție față de propria persoană.

Unul dintre cei mai importanți factori care influențează dezvoltarea socio-emoțională este educația parentală. Formele pozitive de educație parentală sunt benefice pentru dezvoltarea cognitivă și socială, în timp ce educația parentală negativă, cum ar fi pedeapsa și căldura redusă, sunt asociate cu un comportament turbulent la copii și un risc crescut de psihopatologie.

Schimbarea socială

- ▶ După cum s-a menționat mai sus, adolescența este modelată de contextul socio-cultural în care aceasta se desfășoară. Competențele pe care adolescenții trebuie să le stăpânească, alegerile pe care trebuie să le facă și mediile în care aceștia operează sunt prescrise de instituțiile sociale relevante (de ex., sistemul educațional) și de așteptările comune cu privire la ceea ce înseamnă succesul la vârsta adultă.

21 Erikson. 1982. 67.

- ▶ Prin urmare, schimbările sociale, care implică schimbări pe scară largă în sistemele ideologice, tehnologice și economice din cadrul societăților, vor avea un efect profund asupra dezvoltării adolescente. Schimbările sociale pot afecta structura și dinamica contextelor sociale.
- ▶ Acest lucru poate fi observat în schimbările uriașe care au avut loc în contextul online, care a schimbat dinamica modului în care adolescenții interacționează unii cu alții. Schimbările sociale modifică, de asemenea, instituțiile sociale și sistemele de credințe culturale, care organizează perioada adolescenței.

ADOLESCENTUL

Adolescența

- ▶ Deoarece adolescenții formează marea masă a persoanelor sub 18 ani care se prezintă, în instanțe, în calitate de delincvenți minori și constituie, de asemenea, un procent ridicat al victimelor violenței, este importantă cunoașterea aspectelor-cheie ale dezvoltării adolescenților. O mai bună înțelegere a modului în care dezvoltarea creierului, dezvoltarea socio-emoțională și mediul înconjurător îi afectează pe adolescenți va duce la o mai bună înțelegere a motivelor pentru care adolescenții se comportă așa cum o fac. Acest lucru va permite actorilor implicați să identifice factorii care contribuie la comportamentul delinquent al unui copil și să se afle într-o poziție mai bună pentru a identifica intervenția cea mai eficientă, într-un anumit caz. De asemenea, aceasta ajută la explicarea modului în care copiii devin victime și a modului în care aceștia iau decizii pe care adulții le-ar considera nesăbuite.
- ▶ Adolescența este etapa vieții cuprinsă între sfârșitul copilăriei și vârsta adultă. Aceasta este o perioadă de maturizare fizică, precum și de dezvoltare mentală și emoțională, într-un adult independent și responsabil. Sarcinile majore de dezvoltare ale adolescenței, discutate în sesiunea anterioară privind dezvoltarea socio-emoțională, includ stabilirea și cultivarea relațiilor intime și dezvoltarea identității, a perspectivelor de viitor, a independenței, a încrederii în sine, a autocontrolului și a abilităților sociale.

ACTIVITATE

Faceți o listă cu caracteristicile cheie pe care le-ați observat în comportamentul adolescenților. Sunt aceștia stabili, responsabili, deschiși la discuții? Examinați interacțiunile dumneavoastră cu adolescenții și identificați trăsăturile comportamentale comune.

- ▶ Percepția tradițională era aceea că anii adolescenței sunt caracterizați de multă instabilitate și zbucium interior perturbator, fapt atribuit schimbărilor fizice haotice trăite de adolescenți și confuziei care rezultă cu privire la imaginea de sine. Deși statisticile privind sinuciderea în rândul adolescenților susțin ideea că aceasta este o perioadă dificilă, sinuciderile tind să implice mai mult tentative de sinucidere decât sinucideri finalizate, ceea ce constituie, mai degrabă, un gest de comunicare menit să ducă la obținerea afecțiunii. Cercetările sugerează că majoritatea adolescenților trec prin adolescență fără mai mult zbucium decât în alte perioade ale vieții.
- ▶ În ciuda acestui fapt, adolescența este o perioadă dificilă și adolescenții trebuie să parcurgă două dintre etapele de socializare ale lui Erikson. Acestea sunt etape care se concentrează asupra stabilirii identității și care pătrund în esența a ceea ce este adolescentul. Cealaltă etapă de socializare care are loc în această perioadă vizează intimitatea. Intimitatea, în acest context, este folosită într-un sens larg și nu se limitează la intimitatea sexuală. Aceasta include apropierea de ceilalți, grija, partajarea și iubirea.
- ▶ Sarcinile majore de dezvoltare ale adolescenților includ stabilirea și cultivarea relațiilor intime și dezvoltarea identității, a perspectivelor de viitor, a independenței, a încrederii în sine, a autocontrolului și a abilităților sociale. Aceste sarcini sunt rezumate mai jos:
 - ▷ Acceptarea aspectului fizic modificat
 - ▷ Dezvoltarea unei identități a rolurilor de gen masculin/feminin
 - ▷ Dezvoltarea abilităților cognitive și dobândirea de cunoștințe
 - ▷ Dezvoltarea propriei identități
 - ▷ Dezvoltarea independenței față de părinte și alți adulți
 - ▷ Selectarea și pregătirea pentru o carieră
 - ▷ Dezvoltarea unui comportament responsabil social
 - ▷ Acceptarea și adaptările la anumite grupuri
 - ▷ Stabilirea de relații cu un partener
 - ▷ Dezvoltarea unei legături emoționale puternice cu o altă persoană
 - ▷ Pregătirea pentru căsătorie și responsabilități familiale
 - ▷ Obținerea independenței financiare
 - ▷ Dezvoltarea conceptelor și a valorilor morale pentru comportamentul lor.
- ▶ Adolescenții trec prin multe schimbări, iar odată cu debutul pubertății, aceștia suferă schimbări hormonale semnificative care au impact asupra stării lor emoționale și pot da naștere turbulențelor emoționale. Acest lucru contribuie la emoții volatile și un comportament impulsiv. Această impulsivitate este deosebit de relevantă pentru minori, deoarece influențează deciziile pe care aceștia le iau și poate contribui la implicarea lor în acte infracționale. Aceste

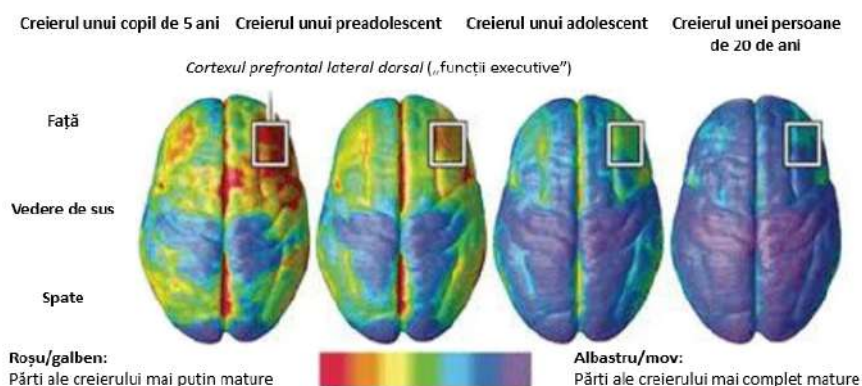
fluctuații ale hormonilor, combinate cu dezvoltarea anumitor zone ale creierului, îi determină pe mulți adolescenți să reacționeze la stimuli fără să gândească, să aibă un autocontrol scăzut și o incapacitate de a amâna satisfacția.

- ▶ Asumarea de riscuri este foarte frecventă în rândul adolescenților. Există nevoia de a încerca lucruri noi și de a experimenta senzații noi, iar acest lucru este însoțit de dorința de a-și asuma riscuri fizice sau sociale, fără a se gândi la consecințe, fapt evidențiat de episoade de delincvență privind consumul de droguri sau abuzul de alcool. Și acest lucru are legătură cu dezvoltarea diferitelor părți ale creierului, care are loc în momente diferite.
- ▶ După cum a fost menționat, anticiparea consecințelor este dificilă pentru adolescenți. Aceștia au tendința de a gândi în prezent. Fie nu au capacitatea de a anticipa consecințele acțiunilor lor, fie ignoră viitorul și se concentrează mai mult asupra riscurilor și beneficiilor imediate ale acțiunilor lor.
- ▶ Adolescenții tind să fie preocupați de percepțiile celorlalți și se pot simți atât judecați, cât și critici. Acest lucru ar putea duce uneori la aroganță, iar alteori la un sentiment de nesiguranță, subliniind, din nou, fluctuația emoțiilor trăite de adolescenți.
- ▶ În timp ce copiii mici caută aprobarea, în principal, din partea părinților lor, adolescenții caută aprobarea din partea grupului de colegi. Acest lucru îi face mai sensibili la presiunea grupului și la hărțuirea psihologică (*bullying*) și explicită de ce, a face parte dintr-o bandă, în această etapă, ar fi atât de atractiv.
- ▶ Din cauza dorinței lor puternice de a aparține și de a se „integra”, adolescenții sunt, de asemenea, foarte sensibili la stigmatizare. Adolescenții care se simt stigmatizați sau înstrăinați sunt mai predispuși să se implice în comportamente antisociale.
- ▶ Adolescenții încearcă să își afirme independența și sentimentul de sine. Acest lucru implică, adesea, contestarea părinților și a figurilor de autoritate și comportamentul rebel. Aceasta este o parte normală a procesului de creștere și majoritatea copiilor vor depăși singuri această perioadă.

DEZVOLTAREA CREIERULUI LA ADOLESCENȚI

- ▶ Până destul de recent, exista convingerea că schimbările majore ale creierului au loc în primii 5 sau 6 ani de viață, dar noile descoperiri științifice au arătat că, o reorganizare de bază a creierului, are loc și în timpul adolescenței. Această reorganizare implică următoarele:
 - ▷ sunt eliminate multe sinapse
 - ▷ crește materia albă
 - ▷ apar schimbări în sistemele de neurotransmițători.

- Modificările care apar în anatomia și fiziologia creierului adolescentului sunt mult mai ample decât se credea inițial și vor avea un efect profund asupra proceselor cognitive ale adolescenților, precum și vor afecta reglarea acestora.
- Creierul este, pe deplin, dezvoltat relativ repede după naștere, în sensul că cortexul cerebral atinge, în scurt timp, volumul său maxim. Cu toate acestea, în adolescență, continuă să aibă loc procese importante de maturizare structurală. Din diagrama de mai jos, aceste schimbări pot fi observate, în mod clar.

Surse: Institutul Național de Sănătate Mintală;
Dr. Paul Thomson, Laboratorul de Neuro imagistică
UCLA

- Următorul este un foarte scurt rezumat al schimbărilor de la nivelul creierului, care au impact asupra comportamentului adolescentului:
 - ▷ Substanța cenușie se maturizează dinspre spate spre față, astfel încât zone ale creierului precum cortexul prefrontal (responsabil pentru funcțiile cognitive, cum ar fi controlul comportamental, planificarea și evaluarea riscului deciziilor) se maturizează mai târziu decât zonele corticale (responsabile pentru sarcinile senzoriale și motorii).
 - ▷ Modificările substanței cenușii sunt rezultatul eliminării sinapselor, formate în copilărie, care nu au fost utilizate.
 - ▷ Pe măsură ce substanța cenușie scade în volum, substanța albă crește în volum. Substanța albă constă din axoni mielinizați care transmit rapid informațiile neuronale și acest proces crește din copilărie până la începutul vârstei adulte.
- Aceste schimbări în anatomia creierului adolescentului sunt asociate cu schimbări emoționale și cognitive profunde. Maturizarea întârziată a cortexului prefrontal înseamnă că sistemele limbic și de recompensă ajunse la maturitate dețin un control mai mare, cu rezultatul că recompensele și emoțiile vor avea un impact mai mare asupra comportamentului decât procesele

raționale de luare a deciziilor, mai ales atunci când acest lucru are loc în prezența altor adolescenți sau când există perspectiva unei recompense.

- ▶ Aceste constatări pot fi rezumate după cum urmează:
 - ▷ Creierul unei persoane nu este pe deplin dezvoltat până la vârsta de 25 de ani. Adolescența duce la maturizarea fizică a corpului copilului, dar creierul rămâne în urmă din punct de vedere al dezvoltării, în special în zonele care le permit adolescenților să raționeze și să gândească logic.
 - ▷ Lobul frontal, adesea numit „centrul de comandă”, este unul dintre ultimele părți ale creierului care se dezvoltă complet. Acesta controlează procesul decizional, inclusiv planificarea pe termen lung, evaluarea riscurilor, controlul impulsurilor și alte comportamente asociate cu culpabilitatea penală. Lobul frontal suferă mult mai multe schimbări, în perioada adolescenței, decât în oricare altă etapă a vieții. Chiar dacă devin, pe deplin, capabili în alte domenii, adolescenții nu pot raționa la fel de bine ca adulții, deoarece lobul lor frontal nu este complet dezvoltat.
 - ▷ În mod special, cortexul prefrontal – responsabil pentru procesarea cognitivă, rezolvarea problemelor, anticiparea consecințelor și controlul emoțional – este mult mai puțin dezvoltat la adolescenți decât la adulți.
 - ▷ În plus, amigdala, responsabilă pentru emoțiile umane, este extrem de activă în timpul pubertății. Ca urmare, adolescenții sunt mult mai influențați de emoțiile lor decât de raționamentul lor.
- ▶ Modificările în dezvoltarea creierului care au loc în timpul adolescenței au evidențiat diferența dintre capacitatea de raționament a copiilor și cea a unui adult. Deoarece creierul acestora este încă imatur și în curs de dezvoltare, adolescenții au o capacitate mai redusă de a lua decizii responsabile și raționale, de a folosi judecata rațională, de a evalua riscurile și de a-și pune în balanță emoțiile. Chiar dacă devin, pe deplin, capabili în alte domenii, adolescenții nu pot raționa la fel de bine ca adulții, deoarece lobi lor frontali nu sunt încă, pe deplin, dezvoltați.

■ Calitatea penală

Cercetările științifice consolidează recunoașterea globală în creștere a faptului că persoanele sub 18 ani nu au aceleași capacități de control și de raționament ca adulții. Prin urmare, acestea nu pot fi supuse aceluiași standarde de comportament ca adulții, deoarece creierul lor nu sunt încă pe deplin capabile să ia decizii raționale, să evalueze consecințele acțiunilor lor și să își stăpânească impulsurile, în același mod în care o poate face un adult. Acest lucru are implicații serioase pentru evaluarea calității penale a copiilor.

Cauzele delincvenței juvenile

SCOPURILE SECȚIUNII

- Înțelegerea motivelor pentru care copiii intră în conflict cu legea, deoarece acest lucru va furniza factorii cauzali care trebuie abordați în cadrul reabilitării.

COPIII ÎN CONFLICT CU LEGEA

Contextul copiilor în conflict cu legea

Explicarea criminalității și a delincvenței este complexă. O multitudine de factori contribuie la înțelegerea motivelor pentru care copiii se angajează în comportamente delincvente. Acești factori variază de la cei biologici și psihologici la cei sociali și afectează persoanele, în moduri diferite.

În conformitate cu datele statistice disponibile, rata delincvenței juvenile a crescut, în anii 1990, în aproape toate țările din lume. În Europa de Vest, arestările delincvenților juvenili și ale delincvenților minori au crescut, în medie, cu 50 % între mijlocul anilor 1980 și sfârșitul anilor 1990. Începând cu 1995, nivelul delincvenței juvenile, în multe țări din Europa de Est și din Comunitatea Statelor Independente, a crescut cu peste 30 de procente. Multe dintre infracțiunile penale sunt asociate abuzului de droguri și consumului excesiv de alcool.

Există numeroase presiuni asupra copiilor mici care fac trecerea de la copilărie la independență:

- creșterea rapidă a populației
- indisponibilitatea serviciilor de asigurare de locuințe și de sprijin
- sărăcia
- șomajul și ocuparea insuficientă a forței de muncă în rândul tinerilor
- scăderea autorității comunităților locale
- supraaglomerarea în zonele urbane sărace
- dezintegrarea familiei și sisteme educaționale ineficiente
- modelele tradiționale care ghidează relațiile și tranzițiile între familie, școală și muncă sunt puse la îndoială
- relațiile sociale care asigură un proces de socializare fără probleme se prăbușesc

- ▶ traiectoriile stilului de viață devin mai variate și mai puțin previzibile
- ▶ extinderea decalajului de maturitate (perioada de dependență a tinerilor adulți de familie).

În prezent, tinerii, indiferent de sex, origine socială sau țară de reședință, sunt expuși atât riscurilor, cât și oportunităților, unele benefice, altele dăunătoare. Se profită de oportunitățile ilegale, ceea ce face ca tinerii să se implice în infracțiuni, să devină dependenți de droguri și să recurgă la violență.

Deși delincvența juvenilă este un fenomen global, există dificultăți inerente în compararea diferitelor procese de justiție juvenilă din diferite țări. Delincvența juvenilă este un construct social care diferă de la o țară la alta și este creată de legi care stabilesc cine este minorul și ce este considerat a fi un act delinvent. Problema delincvenței juvenile este complicată. Copiii, care prezintă cel mai mare risc de a comite infracțiuni, sunt cei care se confruntă cu alcoolismul părinților, sărăcia, destrămarea familiei, supraaglomerarea, condițiile abuzive în familie, moartea părinților, conflictele armate, sunt orfani sau minori neînsoțiți și fără adăpost. Programele de prevenire fie nu sunt echipate corespunzător pentru a face față complexității situației, fie nu există. Este imposibilă elaborarea unor programe de prevenire eficiente fără a înțelege motivele pentru care minorii ajung să se implice în infracțiuni. Există diverse moduri de a analiza delincvența juvenilă, dar sociologii, în încercarea de a explica fundamentele teoretice ale delincvenței, asociază particularitățile comportamentului tinerilor cu căminul, vecinătățile familiei, colegii și multe alte variabile care alcătuiesc mediul social al copiilor.

Comportamentul antisocial din adolescență este considerat o parte normală a maturizării, dar acesta poate fi, de asemenea, începutul unui tipar de comportament infracțional pe termen lung. Conform Principiilor de la Riyadh, „un comportament juvenil/ imatur sau un comportament care nu se conformează normelor și valorilor sociale generale face adesea parte din procesul de maturizare și de creștere și tinde să dispară, în mod spontan, la majoritatea persoanelor, odată cu trecerea la vârsta adultă.” O mare majoritate a tinerilor săvârșesc infracțiuni minore în timpul adolescenței, fără a se implica în infracțiuni, pe termen lung. Cu toate acestea, deși delincvența poate fi frecventă în adolescență, există un procent de tineri care se implică totuși în infracțiuni pe termen mai lung.

În multe țări, există date statistice care arată că delincvența este, în mare măsură, un fenomen de grup, două treimi până la trei sferturi din toate infracțiunile juvenile fiind comise de membri ai diferitelor grupuri. Chiar și minorii care săvârșesc infracțiuni singuri sunt, de obicei, asociați unor grupuri. Datele din Federația Rusă arată că activitatea infracțională în rândul minorilor care fac parte din grupuri este de aproximativ trei până la patru ori mai ridicată decât cea a infractorilor adulți. Infracționalitatea juvenilă în grup este cea mai răspândită în rândul tinerilor de

14 ani, statisticile arătând o rată mai ridicată pentru furt, jaf și viol, și mai scăzute pentru crimă cu premeditare și vătămare corporală gravă.

■ **Principalele caracteristici ale delincvenței juvenile**²²

- ▶ Caracteristicile de bază ale comportamentului juvenil de grup este similar, în aproape toate clasele și contextele culturale.
- ▶ Grupurile juvenile de colegi au un nivel ridicat de coeziune socială, organizare ierarhică și un cod de comportament bazat pe respingerea valorilor și experienței adulților.
- ▶ Aceste grupuri formează o subcultură și unul dintre cele mai importante aspecte ale subculturilor este acela că ele formează tipare de comportament care au o valoare simbolică substanțială pentru persoanele implicate. Există diverse subculturi în care comportamentul deviant și violența joacă un rol important. Unele grupuri și subculturi folosesc violența ca mijloc de rezolvare a conflictelor interpersonale, iar acesta este un factor important care contribuie la comportamentul delinvent sau criminal. Această subcultură a violenței consideră agresiunea ca fiind o abordare acceptabilă și preferabilă pentru rezolvarea problemelor.
- ▶ Tinerii care sunt membri ai unor bande teritoriale au cele mai mari șanse să se implice în comportamente infracționale.
- ▶ Delincvența și criminalitatea au asocieri puternice de gen. Ratele de infracționalitate ale delincvenților juvenili de sex masculin și ale infractorilor adulți tineri de sex masculin sunt mai mult decât duble față de cele ale femeilor tinere.
- ▶ Există mai multe motive pentru această preponderență de gen:
 - ▷ Fetele sunt supuse unui control familial mai strict decât băieții.
 - ▷ Societatea este mai puțin tolerantă față de comportamentul deviant al femeilor tinere, spre deosebire de cel al bărbaților tineri.
 - ▷ În societățile patriarhale, agresiunea și violența joacă un rol important în construirea masculinității și a sexualității, iar percepția masculină a violenței poate fi minimizată, iertată, negată sau justificată.

22 Raportul mondial privind TINERETUL. 2003. Delincvența juvenilă 191 - 3.

■ Cauzele violenței împotriva copiilor

Deși acest subiect se referă la violența comisă **împotriva** copiilor, aceste cauze fundamentale se aplică, de asemenea, și copiilor aflați în conflict cu legea, deoarece mulți dintre aceștia au fost victime ale violenței, iar acest lucru a fost, în multe cazuri, un precursor al propriului lor comportament delincvent.

Cauzele violenței împotriva copiilor sunt complicate, deoarece nu există o singură cauză responsabilă pentru VIC. În schimb, există numeroși factori interconecțați care favorizează VIC. Aceștia includ:

■ Normele societății

Ratele excepțional de ridicate de violență dintr-o comunitate și glorificarea violenței tolerează utilizarea acesteia. Violența este frecvent prezentată în mass-media ca o metodă de succes pentru rezolvarea problemelor. Acest lucru sugerează că violența este incitantă, eficientă și acceptabilă, fiind, astfel, înrădăcinată ca o normă. Normele de creștere a copiilor, care includ utilizarea pedepselor corporale, normalizează utilizarea violenței și o prezintă ca pe o metodă pozitivă de educație parentală. Socializarea de gen, care înrădăcinează convingerea că femeile sunt inferioare bărbaților, contribuie la normalizarea violenței în cadrul unei societăți.

■ Instituționalizarea violenței împotriva copiilor

Există un istoric îndelungat de susținere a violenței instituționalizate împotriva copiilor. Cel mai evident exemplu este pedeapsa corporală, care a fost legitimată atât în școli, cât și în sistemele judiciare. Instituționalizarea violenței împotriva copiilor în sisteme-cheie, precum familia și școala, înrădăcinează norma conform căreia violența împotriva copiilor este acceptabilă.

■ Statutul secundar al copiilor

Tradițiile juridice și sociale au retrogradat copiii la un statut secundar. Întârzierea în asigurarea drepturilor lor constituționale (dreptul de a fi ascultat etc.) este un indicator al acestui fapt, precum și percepția că copiii aparțin părinților lor. Acest concept de proprietate a dus la vânzarea copiilor de către părinții lor sau la forțarea copiilor să se căsătorească în conformitate cu dorințele părinților. Abia mai recent, copiii au primit dreptul, de exemplu, în unele țări, de a avea un cuvânt de spus în cazurile de custodie.

■ Forțele sociale

Forțele sociale, cum ar fi stresul, sărăcia și izolarea socială, joacă un rol esențial în violența care este exercitată împotriva copiilor. Sărăcia și șomajul sporesc stresul, care, la rândul său, crește riscul ca un copil să fie abuzat. Cu cât există mai puține rețele sociale și de sprijin, cu atât crește riscul ca copiii să fie victime ale violenței.

CAUZELE FUNDAMENTALE ALE DELINCVENȚEI JUVENILE

Deoarece delincvența juvenilă este, în mare măsură, o problemă socială, motivele pentru care copiii săvârșesc infracțiuni sunt numeroase și variate. Nu există o singură cale de a ajunge la delincvență, iar cercetările au arătat că prezența mai multor factori de risc crește adesea șansele ca un tânăr să comită infracțiuni. Cauzele fundamentale includ următoarele:

- ▶ Factori psihologici, comportamentali și mentali
 - ▷ agresivitate
 - ▷ IQ verbal scăzut și dezvoltare întârziată a limbajului
 - ▷ performanțe școlare scăzute
 - ▷ aspirații educaționale scăzute
 - ▷ lipsa de competențe
 - ▷ abuz de droguri sau alcool
 - ▷ boli mintale
 - ▷ presiunea grupului de colegi
- ▶ Structura familiei
 - ▷ disciplină și supraveghere parentală deficitară
 - ▷ agresivitate parentală - disciplină punitivă severă
 - ▷ procent mare de timp nesupravegheat cu colegii
 - ▷ dimensiunea familiei
 - ▷ conflicte familiale
 - ▷ abuzul și neglijarea copiilor
 - ▷ infraționalitate parentală
 - ▷ abuz de droguri sau alcool
 - ▷ șomaj
 - ▷ venituri scăzute și sărăcie
 - ▷ boli mintale
- ▶ Factori economici și sociali
 - ▷ crize economice
 - ▷ instabilitate politică

- ▷ slăbirea principalelor instituții (învățământ public, sănătate)
- ▷ șomaj persistent
- ▷ venituri scăzute în rândul tinerilor
- ▷ criminalitate
- ▷ densitate ridicată a populației
- ▷ sărăcie
- ▷ locuințe deficitare
- ▷ lipsa adăpostului
- Factori culturali
 - ▷ Schimbările la nivelul realităților sociale, cum ar fi noile tehnologii, care afectează stilurile de viață care, la rândul lor, afectează structurile de autoritate.
 - ▷ Standardele de consum create de mass-media devin o realitate virtuală pentru mulți tineri, care vor depune eforturi considerabile pentru a menține acest stil de viață.
 - ▷ Contradicția dintre obiectivele idealizate și aprobate social și oportunitățile limitate de a le atinge creează furie și frustrare.
 - ▷ Normalizarea violenței în mass-media.

Cauzele fundamentale ale delincvenței juvenile sunt înrădăcinate în cadrul sistemelor familiale și sociale și, în cele mai multe cazuri, copiii nu prea au de ales, deoarece sunt captivi în acest ciclu. În prezent, este general acceptat faptul că tinerii care intră în conflict cu legea sunt, adesea, victime ale unor circumstanțe socio-economice dificile, ale violenței, ale abuzurilor sau ale altor factori negativi, care se află în afara controlului lor.

REVIZUIREA LITERATURII DE SPECIALITATE

Următorul este un rezumat foarte util al cercetărilor privind cauzele fundamentale ale delincvenței juvenile, preluat din Nisar,M., Ullah,S., Ali,M., Alam,S. 2015. *Delincvența juvenilă: influența familiei, colegilor și a factorilor economici asupra delincvențelor minore*. **Rapoarte științifice aplicate** 9 (1): 37-48 la 38 la 40.

- Aoulakh (1999): Factorii responsabili pentru delincvența juvenilă sunt: o familie destrămată, un mediu comunitar delincvent, un anturaj dubios a grupului de colegi/de la școală, mahalale cu vecinătăți infracționale, sărăcie și șomaj. Copiii provenind din medii cu familii sărace și clasă muncitoare prezintă o probabilitate mult mai ridicată de a se angaja în comportamente delincvente.
- Robert (2002): Copiii expuși la factori de risc, cum ar fi problemele de comportament și disfuncțiile familiale, prezintă manifestări și reacții comportamentale precum sfidarea adulților, lipsa disponibilității școlare și agresivitatea

față de colegi. La rândul său, acest lucru duce la rezultate negative pe termen scurt, inclusiv chiulul, respingerea de către colegi și profesori, rezultate academice scăzute și implicarea timpurie în consumul de droguri și alcool. Acești factori au, adesea, ca rezultat eșecul școlar și, în cele din urmă, abandonul școlar, fapt ce duce la atitudini negative și distructive, cum ar fi delincvența, criminalitatea la vârsta adultă și violența.

- ▶ Anika (nu există dată): Minorii sunt mai predispuși să devină delincvenți juvenili dacă, structura care le este oferită, în cadrul familiilor lor, este aproape inexistentă, deoarece familiile constituie una dintre cele mai puternice forțe de socializare în viață. Acestea îi învață pe copii să controleze comportamentul inacceptabil, să amâne gratificarea și să respecte drepturile celorlalți. În schimb, familiile îi pot învăța pe copii comportamente agresive, antisociale și violente. Comunicarea joacă, de asemenea, un rol important în modul în care funcționează familia. Teoria învățării sociale susține că comportamentul agresiv este învățat; pe măsură ce părinții manifestă un comportament agresiv, copiii învață să îl imite ca pe un mijloc acceptabil de a atinge obiective. Cercetările arată că, din familiile monoparentale și, în mod special, familiile formate dintr-o mamă singură, apar mai mulți copii delincvenți decât din familiile cu doi părinți. Lipsa accentului pus pe rolul patern în copilarie este, de asemenea, un factor care contribuie la acest lucru.
- ▶ Clark (1997): Importanța comunicării pozitive pentru funcționarea optimă a familiei are implicații majore pentru comportamentul delinvent.
- ▶ Cashwell (1996): Teoria constrângerii susține că mediul familial influențează stilul interpersonal al adolescentului, care, la rândul său, influențează selecția grupului de colegi. Anumite comportamente familiale, în special monitorizarea și disciplina parentală, par să influențeze asocierea cu colegii cu comportament deviant, de-a lungul perioadei adolescenței.
- ▶ Smith (1997): Conflictul parental și agresivitatea parentală au prezis săvârșirea de infracțiuni violente; în timp ce lipsa afecțiunii materne și criminalitatea paternă au prezis implicarea în infracțiuni împotriva proprietății. Caracteristicile familiale care sugerează un comportament sau valori familiale antisociale, cum ar fi istoric familial de comportamente infracționale, disciplină parentală severă și conflict familial sunt printre cele care sunt cel mai consecvent asociate delincvenței juvenile. Copiii sunt mai predispuși să recurgă la violență dacă există violență în cadrul relațiilor pe care le au cu familia lor.
- ▶ Thornberry și alții, (1999): Componenta familiilor este un aspect al vieții de familie, care este, în mod constant, asociat cu delincvența. Copiii care trăiesc în familii cu un singur părinte sau în care relațiile conjugale au fost perturbate de divorț sau separare sunt mai susceptibili de a prezenta o serie de probleme comportamentale, inclusiv delincvență, decât copiii care provin din familii cu doi părinți.

- ▶ Klein (1997): Gospodăriile cu doi părinți asigură o supraveghere sporită și supravegherea proprietății, în timp ce monoparentalitatea crește probabilitatea delincvenței și a victimizării, prin simplul fapt că există cu o persoană mai puțin pentru a supraveghea comportamentul adolescentului. Toate acestea par să joace un rol foarte important în viața copilului. Familia este foarte importantă în crearea unui copil care respectă legea.
- ▶ Loeber (1986): Cei mai mari predictor ai delincvenței viitoare au fost supravegherea parentală, respingerea parentală și implicarea în relația părinte-copil. Relațiile maritale, criminalitatea parentală, disciplina parentală și absența parentală au fost, de asemenea, identificate ca având niveluri moderate de influență asupra comportamentului ulterior al copilului.
- ▶ Stattin (2000): Monitorizarea comportamentului copiilor este o calitate esențială a educației parentale și se știe că aceasta afectează multe domenii ale dezvoltării copilului. Monitorizarea parentală este definită ca „supravegherea sau urmărirea activă a comportamentului copiilor”.
- ▶ Wallerstein (1996): Familiile care se dezintegrează prin divorț pot prezenta, de asemenea, o incidență mai mare a delincvenței dacă aranjamentul rezultat continuă să promoveze disfuncția intrafamilială. Acest lucru nu înseamnă, cu siguranță, că toate familiile monoparentale sunt susceptibile de a produce copii disfuncționali; cheia este dacă unitatea familială este sănătoasă. Neînțelegerile și divorțul în familiile biparentale sunt mult mai perturbatoare decât familiile monoparentale stabile și iubitoare.
- ▶ Mahmood (2004): Deși se susține că mediul clasei sociale constituie o variabilă explicativă semnificativă pentru înclinațiile spre delincvență, alte cercetări au constatat că delincvența este, de asemenea, destul de frecventă în rândul tinerilor din clasa de mijloc. Disputele pentru terenuri, crimele de onoare, familiile numeroase, diferențele de venituri și motivațiile prietenilor sunt principalii factori determinanți ai criminalității juvenile.
- ▶ Asociația Americană de Psihologie (1993): Delincvența juvenilă este determinată de consecințele negative ale dezvoltării sociale și economice, în mod special, crizele economice, instabilitatea politică și slăbirea instituțiilor majore (inclusiv a statului, a sistemelor de educație publică și de asistență publică și a familiei). Instabilitatea socioeconomică este, adesea, asociată cu șomajul persistent și cu veniturile scăzute în rândul tinerilor, fapt ce poate crește probabilitatea implicării acestora în activități infracționale
- ▶ Ahmadi (2005): Sentimentul de privare este, de asemenea, un factor care contribuie la delincvență. Deoarece există mai puține scheme de asistență socială și facilități disponibile pentru clasele sociale inferioare, adolescenții sunt predispuși la frustrare, deoarece consideră valorile și normele dominante ca

fiind obstacole în calea atingerii obiectivelor lor. Agresivitatea este reacția obișnuită la frustrare și privațiuni.

- ▶ Walklate (2003): Criminalitatea este cauzată de dificultatea pe care o au cei aflați în sărăcie de a atinge obiective apreciate social, prin mijloace legitime. Deoarece cei cu un nivel de educație scăzut, de exemplu, au dificultăți în a obține bogăție și un statut social prin asigurarea unui loc de muncă bine plătit, este mai probabil ca aceștia să recurgă la mijloace criminale pentru atingerea acestor obiective. Condițiile sociale și economice din afara familiei pot contribui, de asemenea, la delincvența juvenilă. Dificultatea traiului în sărăcie în mahalale sau în zone degradate poate genera dispreț față de sine și față de ceilalți, o față poate recurge la furturi din magazine pentru a-și procura cosmetice ori bijuterii sau un băiat poate fura o mașină pentru a-și impresiona iubita. Tinerii mai în vârstă care au abandonat școala sunt, în mod special, predispuși la delincvență. Tânărul care a abandonat școala este lipsit de ocupație deoarece abilitățile sale nu sunt suficiente pentru obținerea unui loc de muncă și, pentru a face rost de bani, acesta poate recurge la furturi prin efracție sau tâlhării. Discriminarea împotriva grupurilor minoritare poate, de asemenea, să încurajeze delincvența. Tinerii care aparțin minorităților pot riposta împotriva societății din cauza resentimentelor.
- ▶ Agnew (1992, 1993 și 2001): Un factor motivațional cheie în cazul delincvenței și a comportamentului adolescentin inadecvat este tensiunea, care reprezintă o stare de disconfort percepută sau reală. Având în vedere că adolescenții își doresc bani și lucrurile pe care aceștia le pot oferi, lipsa banilor poate cauza tensiuni. Aceasta poate duce, la rândul său, la încercări de rezolvare a problemei prin furt (o încercare directă de a rezolva insolvența financiară) sau la consumul de alcool și droguri.
- ▶ Metzler (1994): Lipsa monitorizării parentale este un predictor puternic al comportamentului delinvent.
- ▶ Pettit și alții, (1999): S-a constatat, în mod constant, faptul că monitorizarea atenuează influențele delincvente ale colegilor asupra comportamentelor delincvente ulterioare ale copiilor, prin amortizarea efectelor.
- ▶ Farjad (1995): Statutul economic este un factor causal în cazul delincvenței. Poate că statutul economic nu ar explica infracțiunile și criminalitatea, dar sentimentul de inferioritate personală sau restricțiile cauzate de mijloacele financiare pot duce la o agresivitate sporită. Hrana de slabă calitate și insuficientă, nivelul de trai scăzut, insecuritatea, starea de sănătate deficitară și statutul profesional al părinților reprezintă factori cauzali în comportamentul delinvent.
- ▶ Lipsey (1998): Pentru tinerii cu vârste cuprinse între 12 și 14 ani, o variabilă predictivă cheie pentru delincvență este prezența colegilor antisociale.

- ▶ McCord și alții, (2001): „Factori precum comportamentul delincvent al colegilor, aprobarea de către colegi a comportamentului delincvent, atașamentul sau loialitatea față de colegi, timpul petrecut cu colegii și presiunea colegilor către deviații comportamentale au fost asociate cu comportamentul antisocial al adolescenților.” Dimpotrivă, se raportează că petrecerea timpului cu colegi care dezaprobă comportamentul delincvent poate înfrâna violența ulterioară.
- ▶ Steinberg (1987): Influența colegilor și acceptarea de către aceștia a comportamentului delincvent sunt semnificative, iar această relație este amplificată atunci când tinerii au o interacțiune redusă cu părinții lor.
- ▶ Elliott și alții, (1989, 1986): Nu toate tipurile de delincvență sunt, în mod tipic, infracțiuni de grup. În timp ce unele infracțiuni (cum ar fi consumul de droguri și alcool, tâlhăria și vandalismul) sunt săvârșite, în principal, în grup, altele (cum ar fi agresiunile, jafurile și majoritatea infracțiunilor legate de statut) sunt săvârșite la fel de des sau chiar mai des de infractori solitari, decât de grupuri.
- ▶ Agnew (1991): Influența colegilor delincvenți asupra comportamentului delincvent depinde nu numai de cât de mult timp este petrecut cu prietenii, ci și de măsura în care tiparele de delincvență sunt prezente în cadrul interacțiunii de grup. Cu cât mai mulți colegi sunt implicați în comportamente delincvente, cu atât este mai probabil ca un tânăr să se implice în forme similare de comportamente delincvente. Cercetările arată, în mod constant, faptul că, cu cât un tânăr este mai implicat în relațiile cu prieteni delincvenți, cu atât există o mai mare probabilitate ca acesta să se implice în comportamente delincvente.
- ▶ Peggy și alții, (1986): Prietenia dintre adolescenții de sex masculin le permite acestora să dobândească prestigiu, statut și identitate de sine mai mult decât prietenii dintre adolescentele de sex feminin. Asocierea mai frecventă și mai extinsă cu colegii delincvenți duce la o mai mare implicare în delincvență. Membrii bandelor comit infracțiuni mai frecvente și mai grave în comparație cu tinerii delincvenți care nu sunt membri ai bandelor.

Obstacole în calea comunicării

Identificați principalele cauze fundamentale ale delincvenței juvenile în Moldova.

Infractorii sexuali care vizează copii

SCOPURILE SECȚIUNII

- ▶ Să examineze diversele tipologii care au fost introduse pentru a clasifica infractorii sexuali în diferite categorii pe baza caracteristicilor similare pe care aceștia le au în comun
- ▶ Să ofere o mai bună înțelegere a caracteristicilor infractorilor sexuali și a tiparelor de comportament ale acestora
- ▶ Să examineze diferitele etiologii pentru a înțelege mai bine de ce infractorii sexuali săvârșesc infracțiuni
- ▶ Să ofere participanților informații cu privire la procesul de ademenire adoptat de infractorii sexuali și să prezinte diferitele etape ale ademenirii sexuale

Înțelegerea infractorilor sexuali

Este important să existe o înțelegere generală a infractorilor sexuali pentru a identifica factorii de risc la infractorii sexuali minori.

INTRODUCERE

Există convingerea că infractorii sexuali se încadrează într-un anumit profil și se comportă în anumite moduri stereotipe, fapt ce facilitează identificarea acestora.

Există numeroase mituri referitoare la agresorii sexuali, inclusiv credința că toți infractorii sexuali se încadrează într-un anumit profil care îi face ușor de identificat. De exemplu, pedofilul este adesea descris drept „un bătrân pervers” care își petrece timpul într-un parc sau loc de joacă pentru a ademeni copiii cu dulciuri. Violatorul este un străin vicios, înarmat care atacă femeile neștiutoare, în locuri întunecate și singuratic. Aceste mituri se bazează pe presupunerea că există un anumit profil în care se încadrează infractorii sexuali și după care aceștia pot fi identificați. Aceste mituri ne fac să ne simțim în siguranță, deoarece îi îndepărtează pe infractorii sexuali de contactele noastre directe și ne permit să credem că îi vom putea identifica cu ușurință. Cu toate acestea, cercetările au arătat că nu există un profil al agresorilor sexuali, deoarece acest grup de persoane este divers și eterogen. Uneori, este aproape imposibil de identificat modul în care acestea se deosebesc de alte tipuri de infractori sau chiar de membrii obișnuiți ai publicului, cu excepția săvârșirii abuzului sexual.

PUNCTE DE REȚINUT!

- ▶ Infractorii sexuali nu au o vârstă anume. Unii sunt tineri, alții sunt de vârstă mijlocie, în timp ce alții sunt bătrâni. Infracțiunile sexuale sunt comise de persoane de toate vârstele, iar vârsta nu oferă niciun indiciu cu privire la faptul că o persoană este sau nu un infractor sexual.
- ▶ De asemenea, nu este posibil să se prezică statutul socio-economic sau realitățile sociale, deoarece infractorii sexuali provin din toate categoriile sociale.
- ▶ În ceea ce privește funcționarea intelectuală, unii infractori sexuali sunt excepțional de inteligenți, în timp ce alții pot avea limitări intelectuale semnificative.
- ▶ Deși, adesea, se crede că o persoană trebuie să aibă o boală mintală pentru a săvârși o infracțiune sexuală, majoritatea infractorilor nu sunt bolnavi mintal sau psihotici. Unii infractori sexuali au, într-adevăr, dificultăți de sănătate mintală, cum ar fi depresia sau anxietatea.
- ▶ Infractorii sexuali sunt atât bărbați, cât și femei, deși marea majoritate a infractorilor sexuali sunt bărbați.
- ▶ Niciunul dintre acești factori nu ne permit să identificăm cu certitudine un infractor sexual. Delincvenții sexuali arată și se comportă la fel ca oricine altcineva. Prin urmare, întrebarea care se pune este dacă infractorii sexuali împărtășesc, de fapt, caracteristici comune, care ar putea ajuta la înțelegerea comportamentului lor. Cercetările au identificat câteva aspecte care par a fi comune unor grupuri largi de astfel de infractori. Printre acestea se numără următoarele:

Excitare, interes sau preferințe sexuale deviante

- ▶ Unii infractori sexuali sunt interesați sau excitați de lucruri care nu sunt considerate sănătoase sau adecvate și ar putea include:
 - ▷ Contactul sexual cu copiii;
 - ▷ Contactul sexual cu alte persoane împotriva voinței acestora sau fără consimțământul lor;
 - ▷ Provocarea de durere sau umilirea altora;
 - ▷ Participarea la acte de violență fizică sau urmărirea acestora;
 - ▷ Expunerea indecentă în public;
 - ▷ Observarea pe ascuns a altor persoane care se dezbracă, sunt dezbrăcate sau participă la activități sexuale.
- ▶ Deoarece aceste interese sexuale pot fi atât de puternice, se crede că ele reprezintă o forță motrice semnificativă care determină apariția infracționalității sexuale. Cu toate acestea, nu toți infractorii sexuali prezintă dovezi ale

acestor interese deviante, în timp ce, pe de altă parte, pot exista persoane la nivelul publicului larg, care au interese sexuale deviante, dar care nu se implică niciodată în săvârșirea de infracțiuni sexuale.

■ **Distorsiuni cognitive sau atitudini pro-infracționale**

- ▶ Agresorii sexuali sunt conștienți de faptul că violul și abuzul asupra copiilor sunt ilegale, dar, cu toate acestea, continuă să săvârșească aceste acte. Acest lucru a fost atribuit distorsiunilor cognitive. Delincvenții sexuali se conving pe ei înșiși că comportamentul lor nu este dăunător sau nu este foarte grav sau că victimei îi place sau chiar a inițiat contactul.
- ▶ Acestea sunt cunoscute drept justificări și le oferă infractorilor „permisiunea” de a face ceva ce știu că este greșit și, ulterior, aceștia nu se simt prost pentru că au făcut lucrul respectiv.
- ▶ Distorsiunile cognitive sunt utilizate pentru a evita să se simtă vinovați pentru ceea ce fac și acestea sunt utilizate, într-o anumită măsură, de toată lumea, fie că este vorba de fumat sau de dietă sau chiar de condusul în stare de ebrietate. Acest lucru nu este ceva specific doar infractorilor sexuali. Tipurile de distorsiuni cognitive pe care le utilizează infractorii sexuali se referă, în general, la comportamente antisociale sau la comportamente de infracționalitate sexuală.

■ **Deficiențe sociale, interpersonale și de intimitate**

- ▶ Infractorii sexuali tind să aibă probleme în domeniul social sau interpersonal, care includ abilități de comunicare ineficiente, izolare socială, probleme generale de abilități sociale sau probleme cu relațiile intime.
- ▶ Cu toate acestea, un număr mare de persoane care nu sunt infractori prezintă, de asemenea, deficiențe privind abilitățile sociale și dificultăți în ceea ce privește viața intimă.

■ **Deficite de a empatiza cu victima**

- ▶ Se crede că mulți infractori sexuali au dificultăți în ceea ce privește empatia.
- ▶ Empatia se referă la capacitatea unei persoane de a se pune în locul altei persoane și de a simți ceea ce este posibil să simtă persoana respectivă.
- ▶ Inițial, s-a crezut că agresorilor sexuali le lipsea capacitatea de a fi empatici, în general, dar, ulterior, s-a sugerat că lipsa de empatie era asociată, mai precis, de victimele lor.

Abilități de adaptare deficitare

- ▶ Adesea, lipsa unor abilități sănătoase sau eficiente de adaptare a fost identificată ca o caracteristică comportamentală a agresorilor sexuali. Unii infractori au dificultăți în a-și gestiona emoțiile, în mod corespunzător, unii sunt foarte impulsivi, nu se gândesc la consecințe și au dificultăți în a rezista impulsurilor lor. Cu toate acestea, există mulți delincvenți nonsexuali care au, de asemenea, dificultăți în a-și controla emoțiile și comportamentul impulsiv, ceea ce înseamnă că această caracteristică comportamentală nu este specifică doar delincvenților sexuali.

Comportament sexual deviant subdetectat

- ▶ De foarte multe ori, infracțiunea pentru care este arestată persoana nu este, de fapt, prima în care aceasta a fost implicată.
- ▶ Abia ulterior, în timpul terapiei sau al unei mărturisiri sau chiar în cursul testării cu poligraful, devine evident faptul că infractorul a comis infracțiuni anterioare nedetectate.

Istoric de abuzuri

- ▶ Cercetările nu susțin teoria conform căreia toți infractorii sexuali au fost ei înșiși victime ale abuzurilor. Unii au fost, iar alții nu au fost.
- ▶ Cu toate acestea, se pare că există o prevalență relativ ridicată a abuzurilor sexuale sau fizice în rândul eșantioanelor de infractori sexuali. Acest lucru pare să sugereze faptul că ar putea exista un fel de relație între experiența abuzului (fizic sau sexual) și săvârșirea ulterioară de infracțiuni sexuale, în mod special, atunci când există și alți factori de risc.
- ▶ Cu toate acestea, există multe persoane care au suferit abuzuri în copilărie, dar care nu au ajuns niciodată să săvârșescă infracțiuni sexuale.

Din cele de mai sus, devine clar faptul că nu există un infractor sexual tipic. Cu toate acestea, deși există o mare diversitate în rândul infractorilor sexuali, există diferite subtipuri, subgrupuri sau tipologii de infractori sexuali. Prin identificarea acestor subtipuri sau tipologii și a caracteristicilor sau trăsăturilor comune, în cadrul fiecăruia dintre aceste subtipuri, este posibilă dezvoltarea unei mai bune înțelegeri a infractorilor sexuali.

CLASIFICĂRI ALE INFRACTORILOR SEXUALI

Există numeroase clasificări complexe ale infractorilor sexuali, dar, în scopul prezentului curs de formare, vor fi prezentate doar trei dintre principalele clasificări, deoarece acestea constituie fundamentul pe baza căruia au fost elaborate

clasificări mai detaliate. Groth a elaborat un sistem de clasificare, la fel ca și FBI. Aceste două clasificări sunt foarte asemănătoare, cu excepția terminologiei utilizate și a faptului că FBI a extrapolat clasificările, mai în detaliu. Tipologiile Centrului de Tratatament din Massachusetts (CTM) sunt mai complexe și se axează pe tratament.

Tipologiile lui Groth

Groth²³ a împărțit infractorii sexuali în agresori și violatori de copii.

■ Agresorii de copii

- ▶ Groth a împărțit agresorii de copii în două subtipuri:
 - ▷ regresati
 - ▷ cu fixații.
- ▶ Această clasificare s-a bazat pe interesele și motivațiile sexuale primare ale infractorilor sexuali

■ Infractorii regresati

- ▶ Infractorii regresati au, în primul rând, o atracție sexuală „normală” față de parteneri adulți și întâlniri cu aceștia. Prin urmare, interesul sexual primar al acestora ar fi cu parteneri adulți.
- ▶ Deși nu sunt cu adevărat interesați de copii, din punct de vedere sexual, aceștia pot fi implicați în contact sexual cu copiii, ca mijloc de adaptare sau ca substitut pentru un partener adecvat, în perioadele de stres considerabil din viața lor.
- ▶ Factorii de stres situaționali îi determină să își transfere nevoile sexuale către un partener mai puțin amenințător, și anume, copiii.
- ▶ Factorii de stres situaționali ar include:
 - ▷ pierderea unui loc de muncă sau șomajul
 - ▷ probleme de relație
 - ▷ dizabilitate fizică
 - ▷ pierderea încrederii sexuale.
- ▶ Comportamentul acestui grup de infractori este, de obicei, mai oportunist și mai impulsiv. Deoarece comportamentul lor este oportunist, victimele lor, care sunt cel mai adesea fete, tind să fie copii din cadrul familiei sau care le sunt bine cunoscuți, deoarece aceștia sunt mai ușor accesibili în perioadele de stres.
- ▶ Groth a constatat că aproximativ 51% dintre agresorii de copii erau de acest tip.

23 Groth, N.A. și Burgess, A.W. 1977. Intenția motivațională în agresiunea sexuală asupra copiilor. Justiția și comportamentul penal. 4(3):253-264., Groth, N. A. 2001. Bărbați care violează: psihologia infractorului. Plenum Press: New York.

Infractorii fixați

- ▶ Agresorul de copii fixat este o persoană care este atrasă, în principal, de copii pe tot parcursul vieții sale. Aceștia percep copiii ca fiind atractivi din punct de vedere sexual și, în general, nu sunt atrași sexual de adulți.
- ▶ Aceștia reprezintă 49% dintre agresorii de copii.
- ▶ Interesul pentru copii se va manifesta în timpul adolescenței, deoarece aceasta este perioada în care copiii încep să dezvolte atracții sexuale față de alții.
- ▶ Este puțin probabil ca acești agresori să aibă un contact sănătos cu parteneri corespunzători vârstei lor.
- ▶ Ei petrec mult timp și depun mult efort pentru a dezvolta „relații” cu copiii și tind să vizeze, în mod special, copiii vulnerabili. De obicei, aceștia vizează copii mici de sex masculin, care nu sunt rude cu ei.
- ▶ Se consideră că acest grup prezintă un risc mai ridicat de a săvârși alte infracțiuni sexuale din cauza atracției lor sexuale primare față de copii și, prin urmare, prezintă un risc crescut de recidivă.

Violatorii

- ▶ Groth a identificat, de asemenea, subtipuri de bărbați care violează femei, pe baza caracteristicilor și tiparelor acțiunilor și a diferitelor motivații pentru aceste acțiuni.
- ▶ Deși au fost elaborate diferite subtipuri, este important de reținut faptul că un violator individual ar putea să nu se încadreze perfect într-o singură categorie și este posibil să prezinte caracteristici din alte subtipuri.

Violatorul furios

- ▶ Această persoană comite violul pentru a-și exprima furia și ostilitatea și nu pentru satisfacție sexuală.
- ▶ Violatorii furioși au tendința de a avea relații intime marcate de conflicte, iar apoi transferă această furie asupra victimelor lor.
- ▶ Aceștia utilizează forța și sunt agresivi fizic și verbal față de victimele lor, provocând adesea multe leziuni fizice. De asemenea, aceștia își supun, adesea, victimele la acte sexuale degradante și umilitoare.
- ▶ Aceste violuri par să fie mai degrabă spontane și impulsive și, adesea, precipitate de un eveniment stresant.

Violatorul care dorește puterea

- ▶ Violatorul care dorește puterea este motivat, în primul rând, de putere și este mai degrabă interesat să dețină controlul asupra victimei sale, decât să îi provoace victimei răni fizice.

- ▶ Violatorii care doresc puterea se simt inadecvați, controlați de alții sau nesiguri în privința masculinității lor. Aceștia folosesc violul ca un mijloc pentru a se simți mai puternici. Acest lucru implică, adesea, mai multă planificare și premeditare și vor viza victimele care par vulnerabile.

■ Violatorul sadic

- ▶ Acest subtip este cel mai periculos.
- ▶ Violatorul sadic simte plăcere, inclusiv excitare sexuală, atunci când provoacă vătămări victimei sale. Acestuia îi place să privească frica și suferința victimei. Acesta are tendința de a-și tortura victimele și pot chiar să își mutilizeze și să își ucidă victimele.
- ▶ Aceste infracțiuni implică multă planificare și premeditare. Victimele sunt identificate, adesea pe baza unui atribut fizic și, apoi, sunt hărțuite până când violatorul este gata să acționeze.

Tipologii FBI

FBI²⁴ a clasificat agresorii de copii în:

- ▶ agresori situaționali și
- ▶ agresori preferențiali.

■ Agresorul situațional

- ▶ Agresorul situațional nu este atras sexual, în principal, de copii. Interesul său sexual primar ar fi un partener adult.
- ▶ FBI estimează că agresorul situațional are o medie de 81 de cazuri de abuz asupra copiilor, pe parcursul vieții, cu două victime.
- ▶ Agresorii situaționali tind să aibă parteneri sexuali adulți, dar caută copii pentru activități sexuale, din diverse motive. Au fost identificate patru tipare sau subgrupuri:
 - ▷ *Reprimatul*: Acest tip de agresor are o stimă de sine scăzută și strategii deficitare de adaptare. Acesta se va îndrepta către copii atunci când este stresat. Agresorii reprimați își abuzează, adesea, propriii copii sau constrâng un alt copil la activitate sexuală.
 - ▷ *Fără discriminare morală*: Acest agresor nu are conștiință și se angajează în alte tipuri de abuzuri, precum și în abuzuri sexuale. Acesta îi va viza pe cei slabi și vulnerabili și nu face nicio diferențiere în ceea ce privește alegerea victimelor, abuzând străini și persoane cunoscute.

24 Lanning, K. V. 1985. **Agresorii de copii: o analiză comportamentală**. Quantico, VA: Departamentul de Justiție al SUA, Biroul Federal de Investigații.

- ▷ *Fără discriminare sexuală:* Acest comportament este similar dependenței de sex. Scopul, în acest caz, este varietatea.
- ▷ *Inadecvatul:* Agresorul inadecvat este infractorul sexual care este caracterizat drept un inadaptat social, un izolat, unul care se comportă într-un mod neobișnuit sau este excentric. Acesta poate fi bolnav mintal și preferă parteneri neamenințatori.

■ Agresorul preferențial

- ▶ Agresorul preferențial este atras în primul rând de copii și reprezintă cea mai periculoasă categorie de agresori de copii.
- ▶ FBI-ul raportează că aceștia au o medie de 282 de incidente de abuzuri, de-a lungul vieții, cu o medie de 150 de victime.
- ▶ Agresorul preferențial este extrem de priceput în ceea ce privește ademenirea, este înșelător și dedicat seducerii de copii.
- ▶ Acest grup de infractori sexuali se regăsește adesea în rândul profesioniștilor cu venituri mai mari.
- ▶ Aceștia au acces la copii, în general, prin intermediul prieteniei cu adulții cu care există o puternică legătură de încredere.
- ▶ Victimele nu fac dezvăluiri, iar abuzul rămâne secret. Tipurile de agresori preferențiali de copii includ:
 - ▷ *Seducătorii:* Seducătorul va curta copilul o perioadă de timp. Acesta are, adesea, mai multe victime simultan, chiar și de la aceeași școală sau cartier.
 - ▷ *Introvertiții:* Acest tip este similar agresorului situațional inadecvat. Acesta are foarte puține abilități interpersonale și, de obicei, vizează copilul cel mai mic sau cel mai vulnerabil. Este posibil ca acesta să petreacă timp cu copiii, dar să nu îi atingă în mod sexual. Este posibil ca acesta să se masturbeze în timp ce privește copiii sau se expune în fața copiilor.
 - ▷ *Sadicii:* Acesta este cel mai periculos tip de agresor de copii. Scopul său este activitatea sexuală cu un copil și include provocarea de durere. Acesta este infractorul care răpește, abuzează și, apoi, ucide un copil. Acesta este cel mai rar întâlnit tip de agresor de copii și are cel mai mic număr de victime.
- ▶ Agresorii preferențiali de copii au 4 caracteristici comune:
 - ▷ Aceștia tind să aibă probleme sexuale pe termen lung. Este mai probabil ca aceștia să fi fost abuzați sexual în copilărie sau să fi crescut într-un mediu puternic sexualizat. Probabil că obișnuiau să se dea în spectacol, în adolescență, și pot avea un istoric de probleme de natură sexuală, la vârsta adultă.

- ▷ Adesea, aceștia nu se căsătoresc sau se căsătoresc ca o acoperire pentru activitatea lor sexuală preferată și prezintă un apetit sexual scăzut în timpul căsniciei. De asemenea, aceștia se pot căsători pentru a avea acces la copiii partenerului lor. Aceștia au tendința de a fi inepti din punct de vedere social și au puține prietenii cu adulți.
- ▷ Aceștia sunt pricepuți la seducție și vizează victime care sunt sărace sau neglijate. Acești copii pot proveni dintr-un cămin în care nu există o figură paternă, iar ei vor satisface, astfel, această nevoie a copilului. Aceștia au acces la copii prin activități care implică copii sau în cadrul muncii lor. Aceștia ademenesc copiii prin afecțiune și atenție și adesea cu mită și cadouri.
- ▷ Fanteziile lor sexuale implică copii. Aceștia au tendința de a petrece mult timp jucându-se cu copiii și au copii drept prieteni. Locuințele acestora pot fi pline de jucării și jocuri. Adesea, aceștia colecționează sau produc pornografie infantilă.

Activitate privind infractorii sexuali

Citiți următorul studiu de caz și stabiliți dacă acuzatul este un infractor sexual situațional sau preferențial, oferind motive clare cu privire la decizia dumneavoastră: O investigație stabilește că suspectul este un bărbat în vârstă de 50 de ani, necăsătorit, care face muncă de voluntariat cu băieți cu probleme; are două condamnări anterioare pentru molestarea sexuală a unor băieți tineri, în 1974 și 1986; are acasă un calculator de ultimă generație scump; are ca pseudonim online numele de „iubăreț de băieți”; are cel puțin un profil online în care se descrie ca având 14 ani; în ultimii 5 ani, a petrecut zilnic multe ore online în camere de chat și într-un grup de discuții destinat celor interesați de sex cu preadolescenți, justificând și descriind grafic preferințele sale sexuale și implicarea sa sexuală cu băieții tineri; și se laudă cu colecția sa vastă de pornografie, încărcând, în același timp, sute de fișiere cu pornografie infantilă, toate axate pe băieți preadolescenți în activități BDSM, către zeci de persoane din întreaga lume.

Tipologiile Centrului de Tratament din Massachusetts (CTM)

Knight și Prentky²⁵ au elaborat tipologii sofisticate și complexe, iar acestea au fost cercetate și rafinate prin utilizarea de proceduri statistice. Aceste tipologii sunt complexe și detaliate și vor fi rezumate aici doar foarte pe scurt, subliniind caracteristicile acestor subtipuri.

25 Knight, R.A., Carter, D.L., și Prentky, R.A., 1989. Un sistem de clasificare a agresorilor de copii: fiabilitate și aplicare. Jurnalul de violență interpersonală. 4:3–23.

■ Agresorii de copii (CTM: CM3)

În ceea ce privește această tipologie, infractorii sunt diferențiați pe baza gradului în care sunt fixați sau regresati, la fel ca tipologia Groth de mai sus. Infractorii care abuzează sexual copiii sunt clasificați după cum urmează:

- ▶ **Gradul de fixație:** Agresorii de copii care sunt interesați de copii, în principal, sexual, sunt categorizați ca prezentând un grad ridicat de fixație, aflați la un capăt al scalei, iar cei care au o preferință sexuală normală sau adecvată vârstei fiind plasați în grupul cu grad scăzut de fixație. Apoi, persoanele sunt împărțite, în continuare, în subcategorii, în funcție de nivelul lor de competență socială - fie ridicat, fie scăzut. Aceasta are ca rezultat următoarele 4 subtipuri:
 - ▷ Fixație crescută/ competență socială crescută
 - ▷ Fixație crescută/ competență socială redusă
 - ▷ Fixație redusă/ competență socială crescută
 - ▷ Fixație redusă/ competență socială redusă
- ▶ **Nivelul de contact:** Un alt aspect care trebuie luat în considerare este nivelul de contact pe care infractorii l-au avut cu copiii, fie ridicat, fie scăzut. În cazul celor cu un nivel ridicat de contact, aceștia sunt subdivizați, în continuare, în funcție de scopul principal al contactului:
 - ▷ **Contact ridicat/ interpersonal:** scopul nivelului ridicat de contact este perceput ca fiind satisfacerea nevoilor sociale, emoționale și sexuale, ca și cum aceștia ar încerca să aibă o „relație”.
 - ▷ **Contact ridicat/ narcisist:** scopul contactului este pur egoist, în sensul că aceștia încearcă să își îndeplinească propriile nevoi de satisfacție sexuală, fără a ține cont de victimă.
 - ▷ Pentru cei cu niveluri scăzute de contact cu copiii, subtipurile se bazează pe măsura în care aceștia au provocat vătămări fizice victimelor lor, iar, apoi, aceștia sunt subdivizați, din nou, în funcție de faptul dacă sunt sau nu considerați sadici sau nesadici. Aceasta include următoarele 4 subtipuri:
 - Contact redus/ vătămare fizică redusă/ nesadic
 - Contact redus/ vătămare fizică redusă/ sadic
 - Contact redus/ vătămare fizică ridicată/ nesadic
 - Contact redus/ vătămare fizică ridicată/ sadic

■ Violatorii

- ▶ În cazul violatorilor, tipologiile se bazează pe cele patru motivații principale pentru săvârșirea actelor de viol, și anume, oportunitatea, furia generalizată, satisfacția sexuală și dorința acerbă de răzbunare. În cadrul fiecăreia dintre

aceste motivații, violatorii au fost subdivizați, în continuare, pe baza mai multor caracteristici de interacțiune și a unor factori de dezvoltare, biologici și de mediu, care au ca rezultat diferite grade de comportament antisocial, agresivitate sexualizată, impulsivitate, distorsiuni cognitive și excitare sexuală deviantă. Nouă subtipuri diferite au fost identificate, ulterior.

- ▷ *Oportuniști:* Aceste persoane au un control redus al impulsurilor. Infracțiunile lor sunt impulsive, neplanificate și motivate de oportunitate ca mijloc de a găsi satisfacția imediată. Deși nu recurg, în mod spontan, la violență sau agresiune, aceștia pot utiliza orice forță este necesar pentru a finaliza infracțiunea, fără a fi preocupați de victimă.
- ▷ *Furie generalizată:* Acești violatori se caracterizează printr-un comportament impulsiv, o competență socială redusă și probleme de lungă durată, cu furie și ostilitate generalizate. Există, adesea, un istoric de comportament antisocial și agresiv. Infracțiunile, în acest caz, sunt motivate de furie, iar violatorii sunt susceptibili de a utiliza forța și violența excesivă, provocând, adesea, vătămări semnificative victimelor.
- ▷ *Satisfacție sexuală:* Acești violatori au fantezii sau preocupări sexuale vaste, multe dintre acestea fiind încorporate în violul propriu-zis. Aceștia se divid în cei care au tendințe sadice și cei care nu sunt sadici. *Răzbunători:* Acest violator este motivat de furie, dar este diferit de violatorii cu furie generalizată prin faptul că furia sa nu este generalizată asupra tuturor oamenilor, în general. Violatorii răzbunători își îndreaptă furia, în principal, împotriva femeilor. Infracțiunile acestora sunt caracterizate de un comportament umilitor, degradant și vătămător din punct de vedere fizic, față de victimă.

Vă rugăm rețineți!

Pedofilia este o tulburare psihiatrică în care un adult sau un adolescent mai în vârstă simte o atracție sexuală primară sau exclusivă față de copiii prepubescenti, în general, cu vârsta de 11 ani sau mai mici. Ca diagnostic medical, criteriile specifice pentru această tulburare prelungesc punctul de întrerupere a prepubertății, până la vârsta de 13 ani. Pentru a fi diagnosticată cu pedofilie, o persoană trebuie să aibă cel puțin 16 ani, dar adolescenții trebuie să fie cu cel puțin cinci ani mai mari decât copilul față de care sunt atrași sexual. În Manualul de Diagnostic și Clasificare Statistică a Tulburărilor Mintale (DSM-5), pedofilia este denumită tulburare pedofilică și este definită ca parafilie, în care adulții sau adolescenții în vârstă de 16 ani sau mai mult au impulsuri sexuale intense și recurente față de copiii prepubescenti și fantezii cu privire la aceștia, pe care fie le-au pus în practică, fie le provoacă suferință sau dificultăți interpersonale. Clasificarea Internațională a Bolilor (ICD - 10) o definește ca fiind o preferință sexuală pentru copiii de vârstă prepubertară sau de vârsta pubertății timpurii.

În uzul general, cuvântul pedofilie este, adesea, aplicat oricărui interes sexual față de copii sau chiar actului de abuz sexual asupra copiilor. Acest lucru confundă atracția sexuală (pedofilia) cu actul de abuz (molestarea copiilor). Este posibil ca un pedofil să nu molesteze, de fapt, niciodată un copil, din punct de vedere sexual. De asemenea, există agresori sexuali care nu au o atracție sexuală primară față de copii. Mai mult, generalizarea termenului „pedofilie” nu face distincția între atracțiile față de minorii prepuberi, puberi sau postpuberi. Prin urmare, se recomandă ca termenul să fie utilizat mai precis, deoarece infractorii care sunt agresori sexuali de copii nu sunt pedofili decât dacă au un interes sexual primar sau exclusiv față de copiii prepuberi. Trebuie subliniat faptul că nu toți pedofiliile molestează copii.

ALTE CATEGORII DE INFRACTORI SEXUALI

Infraactorii incestuoși

- ▶ Aceasta este, mai degrabă, o descriere a unui infractor sexual și nu o clasificare, deși există unele dovezi care susțin ideea că infracțiunile incestuoase au anumite caracteristici definitorii. Acestea se referă la infractorii sexuali care își vizează propriii copii.

Infraactorii de sex feminin

- ▶ Există percepția socială comună conform căreia infractorii sexuali sunt predominant bărbați. Cu toate acestea, dovezile emergente încep să arate că infractorii sexuali de sex feminin sunt mai prevalenți decât se credea inițial.
- ▶ La fel ca infractorii sexuali de sex masculin, infractorii sexuali de sex feminin nu reprezintă un grup omogen, dar aceștia prezintă câteva caracteristici comune.
 - ▷ Femeile care își abuzează, în principal, propriul copil (copii) provin, de obicei, din familii în care abuzul sexual este normalizat, confundat cu dragostea și satisface o gamă largă de nevoi emoționale, inclusiv nevoia de control și putere.
 - ▷ Femeile care au ca țintă băieții adolescenți sau preadolescenți consideră că îi învață sau îi iubesc pe acei băieți.
- ▶ Cea mai notabilă distincție între infractorii de sex masculin și infractorii de sex feminin este faptul că există o probabilitate mai crescută ca infractorii de sex feminin să comită agresiuni sexuale împreună cu o altă persoană sau în grup. Unele studii au clasificat co-infractorii de sex feminin în funcție de rolul activ sau pasiv jucat de femeie în săvârșirea infracțiunii. Un rol activ implică faptul că infractorul de sex feminin se implică în actul sexual, în timp ce un rol pasiv

implică faptul că acesta nu participă, în mod activ. Acesta ar putea observa agresiunea sexuală sau ar putea procura victime pentru celălalt infractor.

- ▶ Au fost elaborate o serie de tipologii pentru a descrie diferite clase de infractori sexuali de sex feminin. În linii mari, aceștia sunt împărțiți în:
 - ▷ femei care săvârșesc infracțiuni împreună cu un bărbat
 - ▷ femei care săvârșesc infracțiuni pe cont propriu.

■ Femei care comit infracțiuni împreună cu un bărbat

- ▶ Aceste femei sunt descrise ca fiind dependente din punct de vedere emoțional, izolate social și au tendința de a manifesta o stimă de sine scăzută.
- ▶ Această categorie este subdivizată, în continuare, în infractori de sex feminin care sunt constrânși și cei care o fac în mod voluntar:
 - ▷ Cei care sunt constrânși să comită infracțiuni sexuale sunt motivați de frică și de dependența față de co-infractor. Chiar dacă inițial pot fi constrânse să săvârșească infracțiuni sexuale, unele dintre aceste agresoare sexuale inițiază ulterior abuzul pe cont propriu. Aceste femei tind să aibă un istoric de abuzuri sexuale și fizice în copilărie.
 - ▷ Infractorii sexuali de sex feminin, care joacă, în mod voluntar, un rol activ în abuzurile sexuale, tind să fie motivați de gelozie și furie și, adesea, comit infracțiuni, din răzbunare.

■ Femeile care săvârșesc infracțiuni pe cont propriu

- ▶ Acest grup de infractori sexuali este subdivizat, în continuare, în funcție de vârsta victimei și de motivația acestora pentru abuz.
- ▶ Tipologia profesor-iubit/ protector heterosexual se referă la infractorii sexuali de sex feminin care abuzează sexual băieți adolescenți în contextul unei relații bazate pe cunoștință sau încredere. Aceste femei manifestă nevoi de dependență și, adesea, fac abuz de substanțe. Comportamentul lor poate fi rezultatul unor relații adulte disfuncționale și al unor deficite de atașament și este mai puțin probabil ca acestea să fi suferit abuzuri în copilărie
- ▶ O altă tipologie identificată în acest grup este cea a infractorului predispus, care agrează sexual copii prepuberi (sub vârsta de 11 ani). S-a demonstrat că acest infractor prezintă psihopatologii semnificative. Este mai probabil ca acesta să prezinte simptome de tulburare de stres post-traumatic și depresie și să fi fost expus la abuzuri fizice și sexuale semnificative din partea îngrijitorilor. Acești infractori sunt motivați de putere și încearcă să reediteze traumele trăite în copilărie, cu ei în poziția de agresor.
- ▶ Au fost adăugate și alte tipologii pentru a descrie infractorii de sex feminin care agrează sexual femei adulte sau post-pubere. Acești infractori comit adesea

infracțiuni în cadrul unei relații intime ca formă de violență în familie. Aceștia sunt motivați să agreseze din furie, răzbunare și gelozie.

- Un alt subgrup care a fost identificat este cel al infractorilor de sex feminin care se implică în exploatarea sau prostituția forțată a altor femei. Acești infractori sunt motivați de câștiguri financiare.

Infraactori pe internet

- Internetul este utilizat ca vehicul pentru
- abuzuri sexuale asupra copiilor în următoarele moduri:
 - ▷ vizionarea de imagini pornografice cu copii
 - ▷ schimbul de imagini pornografice cu copii
 - ▷ abuzarea copiilor în mediul online
 - ▷ ademenirea copiilor în mediul online.
- Beech²⁶ a identificat 4 tipuri de infractori pe internet:
 - ▷ Persoane care accesează pornografie, în mod impulsiv, sau din curiozitate: acest grup include persoanele care nu au manifestat niciodată probleme sexuale, până când au descoperit internetul.
 - ▷ Persoane care accesează sau comercializează pornografie pentru a-și stimula interesul sexual: în acest caz, Internetul facilitează o extensie a unui tipar deja existent de devianță sexuală.
 - ▷ Persoane care utilizează internetul ca parte a infracțiunilor lor în mediul offline: în acest caz, agresorul sexual utilizează internetul pentru a găsi victime sau pentru a distribui propriile imagini pe care le realizează.
 - ▷ Persoane care descarcă imagini pornografice din motive nonsexuale: în acest caz, motivul infractorului este câștigul financiar.
- Într-un studiu privind infractorii de sex cibernetic realizat de McLaughlin,²⁷ s-a constatat că mulți dintre acești infractori au ocupații care le oferă acces direct sau indirect la copii, inclusiv profesori, responsabili cu aplicarea legii, avocați, personal medical, fotografi, angajați din aeroporturi, administratori de clădiri și lideri religioși. Acesta a identificat următoarele 4 tipologii:
 - ▷ Colectionari: colectionează și comercializează fotografii cu copii, caută copii cu anumite caracteristici (vârstă, culoarea părului, atitudine), adesea singuri și izolați social, au locuri de muncă cu acces la copii.

26 Beech, A.R., Elliot, I.A., Birgden, A., și Findlater, D. 2008. Internetul și agresiunile sexuale asupra copiilor o analiză criminologică. Agresivitatea și comportamentul violent. 3 13: 216–228.

27 McLaughlin, J. 1998 (Primăvară/Vară). Tehnofilia: o parafilie a zilelor noastre. Baston de cavaler: Publicație a Asociației Poliției din New Hampshire. Vol. 5: 47–51.

- ▷ Călători: discută online, solicită întâlniri cu victimele, victimele sunt, de obicei, adolescenți, vor ademeni adolescenți și, adesea, plătesc pentru călătoriile acestora, pot colecta pornografie, de obicei, se încadrează într-o tipologie cu fixație.
- ▷ Producători: realizează pornografie infantilă, pot face fotografii în locuri publice sau cu propriii copii, le postează online, mulți se implică sexual cu copiii și au un istoric de infracțiuni sexuale.
- ▷ Vorbăreți: pot colecta imagini erotice cu copii în loc de pornografie infantilă, pot discuta cu victimele online, se pot angaja în „sex cibernetic”, pot convinge victimele că sunt de încredere, adesea, ajung să stabilească contacte telefonice și să se întâlnească personal cu copiii.

Infractori juvenili

- ▶ Mulți tineri care abuzează sexual de alții au fost, ei înșiși, abuzați sexual. În multe situații, abuzul asupra lor poate fi recent sau chiar concomitent cu infracțiunea lor.
- ▶ Cincizeci la sută dintre infractorii sexuali adulți raportează că prima lor infracțiune sexuală a avut loc în timpul adolescenței. Prin urmare, comportamentul sexual infracțional din adolescență poate servi drept precursor al săvârșirii de infracțiuni sexuale la vârsta adultă, ulterior în viață.²⁸
- ▶ Există un număr mare de tipologii care au fost elaborate în încercarea de a înțelege infractorul sexual juvenil. Cea mai de bază tipologie este împărțirea infractorilor minori pe baza vârstei, fie în funcție de propria vârstă, fie în funcție de vârsta victimelor acestora. Infractorii sexuali juvenili sunt clasificați în funcție de faptul că sunt infractori adolescenți sau preadolescenți. Aceștia sunt clasificați, de asemenea, în funcție de faptul că vizează copii sau colegi și adulți:
 - ▷ Cei care abuzează copii: pot viza băieți sau fete și, adesea, proprii frați/surori sau rude. Aceștia se bazează pe oportunitate, înșelăciune, mite și amenințări și, adesea, prezintă o stimă de sine scăzută. Acestora le lipsesc abilitățile sociale și prezintă semne de depresie.
 - ▷ Cei care abuzează colegi/adulți: adesea, săvârșesc infracțiuni sexuale în combinație cu alte comportamente infracționale. Aceștia tind să manifeste un tip de delincvență mai generalizat și există o probabilitate mai ridicată ca aceștia să vizeze străini, să utilizeze arme și să provoace răni victimelor lor.
- ▶ Noi studii arată că violența în familie are un impact semnificativ asupra copilului. În general, copiii de sex masculin care sunt expuși violenței în familie au dat dovadă de empatie și înțelegere față de ceilalți în copilărie, dar, adesea,

²⁸ Wood, C. 2000. Un profil al infractorilor sexuali tineri din Africa de Sud. Jurnalul sud-african de sănătate mintală a copiilor și adolescenților. 12:45-48. 46.

și-au pierdut simțul empatiei pe măsură ce s-au maturizat. Copiii care au fost martori ai violenței în familie prezintă semne de depresie, anxietate, probleme de comportament și niveluri ridicate de agresivitate. De asemenea, aceștia prezintă un risc mai mare de a fi, ei înșiși, abuzați.

- ▶ Prin urmare, violența în familie este, adesea, subiacentă vulnerabilității copiilor la abuz, fie în calitate de agresori, fie ca victime sau, în multe cazuri, ambele. Impactul faptului că un copil este atât martor la violența în familie, cât și abuzat, în mod direct, este mai sever.
- ▶ În încercarea de a înțelege infractorul sexual juvenil au fost elaborate mai multe tipologii, iar unele dintre acestea sunt discutate aici.
 - ▷ În 1986, O'Brien și Bera au elaborat o tipologie a delincvențelor sexuale juvenili care îi clasifică în 7 categorii:
 - experimentatori naivi: tineri, lipsiți de abilități sociale și cunoștințe sexuale, infracțiunile sunt situaționale
 - exploatare de copii subsocializați: izolare socială, nu există antecedente de comportament delinvent, disfuncție familială, nesiguranță, imagine proastă de sine
 - agresivi sexual: cel mai probabil să utilizeze forța și violența pe parcursul infracțiunii, să abuzeze colegi sau adulți, antecedente de comportament delinvent, abuz de substanțe, nivel ridicat de impulsivitate, mediu familial disfuncțional/violent
 - obsedați sexual: fantezii sexuale deviante care devin obsesive, tăcuți, anxioși, posibil să prezinte un comportament parafilic, mediu familial extrem de strict
 - impulsivi perturbați: impulsivi, pot avea tulburări psihice
 - infractori influențați de grup: comit infracțiuni pentru a impresiona colegii
 - pseudosocializați: narcisiști, lipsa intimității, au relații superficiale cu colegii, nivel ridicat de inteligență.²⁹
 - ▷ În 2000, Prentky și alții au creat 6 tipologii de minori bazate pe date empirice. Aceștia le-au identificat după cum urmează:
 - agresori de copii
 - 515.violatori
 - copii reactivi sexual (comportament învățat social)
 - mângâietori (abuzatori mai puțin invazivi)

29 Robertiello, G., și Terry, K.J. 2007. Putem face profilul infractorilor sexuali? O analiză a tipologiilor infractorilor sexuali. Agresivitatea și comportamentul violent. 12(5): 508–518.

- infractori parafilici (include comportamentul parafilic, cum ar fi voyeurismul sau exhibiționismul)
- alții (unii minori nu au putut fi clasificați)³⁰
- ▷ Pe de altă parte, Jacobs a clasificat delincvenții sexuali minori, în 3 categorii, pe baza următoarelor:
 - diferența de vârstă dintre infractor și victimă
 - intruziunea infracțiunii
 - genul victimelor³¹
- ▷ Graves a clasificat delincvenții sexuali minori în funcție de vârsta victimelor acestora:
 - pedofili (care abuzează copii)
 - agresiune sexuală (care abuzează colegi sau adulți)
 - nediferențiat (care abuzează o varietate de victime).³²

INFRACTORI SEXUALI PREFERENȚIALI

Un agresor sexual preferențial poate fi identificat, de obicei, după anumite comportamente. Acestea au fost rezumate, mai jos, de Lanning.³³

- ▶ Tipar comportamental pe termen lung și persistent
 - ▷ Tiparul începe la începutul adolescenței
 - ▷ Dispus să aloce timp, bani și energie
 - ▷ Comite infracțiuni multiple
 - ▷ Face greșeli determinate de ritualuri sau de nevoi
- ▶ Interese sexuale specifice
 - ▷ Manifestă preferințe parafilice
 - ▷ Se concentrează pe interese sexuale definite și pe caracteristicile victimei
 - ▷ Își centrează viața în jurul preferințelor
 - ▷ Raționalizează interesele sexuale și validează comportamentul

30 Robertiello, G., și Terry, K.J. 2007. Putem face profilul infractorilor sexuali? O analiză a tipologiilor infractorilor sexuali. Agresivitatea și comportamentul violent. 12(5): 508–518. 515.

31 Robertiello, G., și Terry, K.J. 2007. Putem face profilul infractorilor sexuali? O analiză a tipologiilor infractorilor sexuali. Agresivitatea și comportamentul violent. 12(5): 508–518. 515.

32 Ibid. 516.

33 Lanning, K.V. 2010. Agresorii de copii: o analiză comportamentală pentru profesioniștii care investighează exploatarea sexuală a copiilor. Biroul de Justiție Juvenilă și Prevenirea Delincvenței Ediția a 5-a.

- Tehnici bine puse la punct
 - ▷ Evaluează experiențele
 - ▷ Minte și manipulează, adesea, cu mare îndemânare
 - ▷ Dispune de metode de acces la victime
 - ▷ Utilizează cu rapiditate tehnologia modernă pentru nevoi și scopuri sexuale
- Comportament motivat de fantezie
 - ▷ Colecționează pornografie tematică
 - ▷ Colecționează accesorii, suveniruri, imagini vizuale, povestiri
 - ▷ Înregistrează fanteziile
 - ▷ Acționează pentru a transforma fanteziile repetitive în realitate

Acestea sunt persoane care au o preferință sexuală reală pentru copii și nu o atracție oportunistă sau izolată. Acești infractori prezintă adesea mulți indicatori ai preferinței lor pentru copii, iar acești indicatori comportamentali vor ajuta la identificarea acestor infractori. Aceștia sunt modele de comportament și nu trăsături de caracter. Indicatorii nu înseamnă prea mult de sine stătător, dar aceștia capătă o semnificație mai mare atunci când sunt cumulați și formează un tipar de comportament. Indicatorii unei preferințe sexuale pentru copii sunt discutați mai jos.³⁴

► Istoric de abuz sexual

Deși nu toți copiii care au fost abuzați devin infractori, cercetările au arătat că mulți infractori au fost victime ale abuzului. Este dificil de dovedit acuratețea acestor informații, deoarece ele se bazează pe informații auto-raportate. Cu toate acestea, informațiile referitoare la vârsta la care a avut loc abuzul, relația cu agresorul și actele săvârșite ar fi foarte utile în identificarea unui agresor sexual preferențial.

► Contact social limitat în adolescență

Preferința sexuală pentru copii începe să se manifeste la începutul adolescenței. În timpul adolescenței, agresorul sexual preferențial (pedofilul) poate manifesta foarte puțin interes sexual față de persoanele de vârsta sa și poate fi descris ca fiind singuratic sau tăcut, deoarece nu va fi implicat în procesele normale de întâlniri care au loc în acea etapă.

► Separarea prematură de organizații precum armata

În cazul în care o persoană a fost eliberată din armată sau dintr-o organizație similară pentru molestarea unui copil, atunci ar fi disponibile documente în acest sens. Cu toate acestea, se întâmplă mult mai frecvent ca această persoană să părăsească organizația fără niciun motiv anume. Adesea, dacă urmează să aibă loc

34 Lanning, K.V. 2010. Agresorii de copii: o analiză comportamentală pentru profesioniștii care investighează exploatarea sexuală a copiilor. Biroul de Justiție Juvenilă și Prevenirea Delincvenței Ediția a 5-a.

o audiere disciplinară, persoana respectivă va demisiona, astfel încât să nu existe niciun motiv identificabil pentru demisie.

► Mutări frecvente sau neașteptate

Atunci când sunt identificați, pedofilii sunt frecvent „forțați” să părăsească orașul de către cineva cu autoritate, de către părinții victimei sau de către un angajator. Aceștia au fost prinși, dar nu și arestați. Adesea, părinții pot decide să nu își supună copilul unui proces în instanță și, în schimb, îl amenință pe pedofil, obligându-l să părăsească orașul pentru a-și păstra anonimatul. Ca urmare a acestui fapt, pedofilii prezintă frecvent un tipar al domiciliului într-un loc, timp de mai mulți ani, având un loc bun de muncă, după care își schimbă brusc orașul sau își schimbă locul de muncă, fără niciun motiv.

► Arestări și anchete anterioare

În multe cazuri, pedofilii au fost arestați anterior pentru o infracțiune sexuală sau au fost anchetați, dar nu s-au găsit probe suficiente și cazul a fost abandonat.

► Victime multiple

Molestarea a numeroși copii, care au caracteristici similare, este un indicator puternic al faptului că infractorul poate fi un pedofil. În cazul în care există și alți factori care indică faptul că persoana ar putea fi un pedofil, este important să se investigheze dacă există mai multe victime. Este posibil ca o singură victimă să facă dezvăluiri, dar acest lucru nu înseamnă că nu mai există și alte victime. De exemplu, dacă un profesor de karate, care este suspectat de pedofilie, și-a molestat unul dintre elevi, este foarte probabil ca acesta să fi molestat și alți elevi.

► Încercări planificate, repetate sau cu risc ridicat

Încercările îndrăznețe și repetate de a avea acces la copii sau molestările care au fost efectuate, într-un mod viclean, sunt un indiciu puternic că agresorul este un agresor sexual fixat. De exemplu, un vecin care începe molestarea în fața părinților copilului sau un profesor care molestează copiii în timpul orelor de curs, când sunt prezenți și alți elevi.

► Mai în vârstă de 25 de ani, celibatar, niciodată căsătorit

Acest indicator nu înseamnă nimic de sine stătător și dobândește semnificație doar atunci când este combinat cu mai mulți alți indicatori. Deoarece preferința sa sexuală este pentru copii, acesta are, adesea, dificultăți în a avea relații sexuale cu adulți, ceea ce înseamnă că, în mod frecvent, nu este căsătorit sau a fost căsătorit doar pentru perioade scurte de timp. Cu toate acestea, mulți pedofili se căsătoresc totuși, din alte motive.

► Trăiește singur sau cu părinții

Din nou, acest indicator nu înseamnă nimic de sine stătător, dar ar putea fi semnificativ atunci când este luat în considerare împreună cu alți factori. Adesea, este posibil ca un pedofil să fie nevoit să locuiască singur pentru a putea aduce copii acasă.

► Dacă nu este căsătorit, are relații amoroase limitate

Un bărbat care locuiește singur, nu a fost niciodată căsătorit și nu are întâlniri amoroase cu adulți ar trebui să trezească suspiciuni dacă prezintă unele dintre celelalte caracteristici discutate aici.

► Dacă este căsătorit, relație „specială” cu soția/soțul

Atunci când se căsătoresc totuși, pedofilii tind să se căsătorească fie cu o femeie puternică și dominatoare, fie cu o femeie-copil slabă și pasivă. Aceștia se căsătoresc cu femei care nu au așteptări sau nevoi sexuale mari. Chiar dacă este posibil ca o femeie să nu își dea seama că soțul ei este un pedofil, ea va ști că acesta are o problemă de performanță sexuală, dar o va fi raționalizat într-un fel. Uneori, pedofilii se căsătoresc din comoditate sau pentru acoperire sau pentru a avea acces la copii.

► Interesul excesiv pentru copii

Este foarte dificil de determinat exact ce se înțelege aici prin excesiv. Dar, dacă cineva are un interes excesiv pentru copii, acest lucru devine suspect atunci când este combinat cu alți indicatori.

► Asociații și cercul de prieteni sunt tineri

Pedofilii socializează frecvent cu copiii și se implică în activități pentru tineri. Aceștia tind să își petreacă timpul în orice loc în care există copii, cum ar fi sălile de jocuri, curțile școlilor, centrele comerciale și Internetul. Aceștia au nevoie și doresc interacțiune și acces permanent.

► Relații limitate cu colegii

Pedofilii tind să aibă un număr limitat de prieteni adulți apropiați, deoarece nu își pot împărtăși cel mai important interes, și anume, copiii. Acesta va putea împărtăși acest interes doar cu alți pedofili. Dacă un presupus pedofil are un prieten adult apropiat, este foarte posibil ca prietenul să fie și el pedofil. Internetul le permite pedofililor să găsească persoane care le împărtășesc interesul pentru copii și le validează acest interes.

► Preferința de vârstă și sex

Majoritatea pedofililor preferă copiii de un anumit sex și de o anumită vârstă. Spre deosebire de agresorii situaționali, pedofilii preferă, în general, băieții. Cu cât copilul este mai mare, cu atât devine mai important genul. Pedofilii care sunt

atrași de copii mici sunt mai predispuși să molesteze băieți și fete fără discriminare, în timp ce cei atrași de adolescenți sunt mai predispuși să molesteze băieți sau fete, exclusiv. Deși pedofilii individuali preferă copiii de anumite vârste, cel mai important este cum arată copilul. De exemplu, un copil de 13 ani care arată și se comportă ca un copil de 10 ani ar putea fi o potențială victimă pentru un molestator care preferă copiii cu vârste cuprinse între 8 și 10 ani. Cu toate acestea, pedofilii nu obțin întotdeauna ceea ce preferă și, adesea, se mulțumesc cu ceea ce le este accesibil.

- Descrie copiii utilizând cuvinte precum „curat”, „pur” și „nevinovat”.

Pedofilii au, adesea, o viziune idealistă cu privire la copii. În caz contrar, aceștia au tendința de a vorbi despre copii ca și cum ar fi obiecte sau posesiuni („acest copil are un kilometraj scăzut”).

- Pricepuți în identificarea victimelor vulnerabile

Pedofilii sunt foarte buni la identificarea copiilor care sunt foarte vulnerabili, astfel încât să poată selecta o potențială țintă. Aceștia tind să aleagă copii care provin dintr-un cămin disfuncțional sau sunt victime ale neglijenței emoționale sau fizice. Aceștia își dezvoltă această abilitate prin practică și experiență.

- Se identifică mai bine cu copiii decât cu adulții

Deoarece sunt capabili să se identifice mai bine cu copiii decât cu adulții, pedofilii tind să fie foarte buni la seducerea copiilor. Aceștia știu cum să asculte copiii și tind să atragă copiii. Această abilitate îi face să fie foarte buni profesori, antrenori și asistenți de tineret. Acest lucru îi ajută, de asemenea, să comunice cu copiii pe internet.

- Accesul la copii

Pedofilul va găsi întotdeauna o modalitate de a obține accesul la copii. Pe lângă faptul că umblă prin locurile unde se află copii, pedofilii se căsătoresc sau se împrietenesc, uneori, cu femei doar pentru a avea acces la copiii acestora. Aceștia tind să fie foarte buni la a ajuta la treburile casnice și la a avea grijă de copii. Aceștia sunt „băieții de treabă” din cartier și distrează copiii, îi duc în excursii, îi binedispun. De asemenea, aceștia tind să caute un loc de muncă unde vor avea acces la copii sau unde se pot specializa, în cele din urmă, în lucrul cu copiii, cum ar fi asistenți sociali, fotografi sau preoți. Aceștia pot adopta copii sau îi pot primi în plasament, pot deveni voluntari care lucrează cu copiii sau pot conduce afaceri care angajează adolescenți.

- Activități cu copiii, adesea cu excluderea altor adulți

Pentru a-și atinge scopul, pedofilii încearcă întotdeauna să îi aducă pe copii în situații în care aceștia sunt singuri, fără supravegherea altor adulți.

► Seduce cu atenție, afecțiune și cadouri

Pedofilii seduc copiii prin faptul că sunt prietenoși, le vorbesc, îi ascultă, petrec timp cu ei și le cumpără cadouri. Datorită acestui proces de curtare, copilul victimă dezvoltă sentimente pozitive față de infractor.

► Abil la manipularea copiilor

Pentru a obține relații sexuale cu copii, pedofilii trebuie să fie capabili să manipuleze și să controleze copiii. Aceștia utilizează tehnici de seducție, presiunea grupului de colegi, psihologia copilului și de grup, motivația, amenințările și chiar șantajul. Procesul de manipulare este utilizat pentru a reduce inhibițiile copiilor. Există unii pedofili cărora le lipsesc aceste abilități, cum ar fi pedofilii introvertiți, iar aceștia pot utiliza rețele de pedofilie pentru a avea acces la copii.

► Hobby-uri și interese atrăgătoare pentru copii

Acest indicator trebuie analizat prin prisma tuturor celorlalți indicatori și nu este util de sine stătător. Pedofilii pot colecționa jucării, pot construi machete de avioane sau pot juca jocuri pe calculator. În cazul copiilor mai mari, ar putea avea un hobby care implică Internetul, alcoolul, drogurile sau chiar pornografia.

► Arată copiilor materiale explicite sexual

Orice adult care arată materiale explicite sexual copiilor sau face glume sexuale cu copiii trebuie privit cu suspiciune. De obicei, acest lucru este utilizat ca parte a procesului de seducție pentru a reduce inhibițiile copilului.

► Decorații îndreptate spre tineret, în locuință sau cameră

Pedofilii care sunt atrași de băieți pot să își decoreze locuința așa cum le-ar plăcea adolescenților. Acest lucru ar putea include obiecte precum jocuri, play-station-uri și postere cu muzicieni.

► Fotografierea copiilor

Aceasta se referă la fotografierea copiilor, fie îmbrăcați complet, fie dezbrăcați, fie în anumite ipostaze. Adesea, acest lucru include copii pe care fotografii nu îi cunoaște. De exemplu, Lanning (2010) se referă la un pedofil care a mărturisit că a mers la concerte rock cu 30 sau 40 de role de film pentru a înregistra video, la concert, băieți tineri. Ulterior, acesta utiliza fotografiile pentru a avea fantezii. Acest pedofil va fotografia copii la locul de joacă sau pe plajă.

► Colecționarea de pornografie infantilă sau materiale erotice cu copii

Aceasta este una dintre cele mai semnificative caracteristici ale pedofililor. Aceștia fie utilizează pornografia pentru a avea fantezii, fie fac fotografii ale experiențelor lor sexuale cu copii.

Cei mai importanți trei indicatori ai infractorilor sexuali preferențiali sunt:

- ▶ Accesul la copii
- ▶ Victimele multiple
- ▶ Colectarea de pornografie infantilă.

Pornografia infantilă, în special cea produsă de infractor, este una dintre cele mai valoroase probe.

ETIOLOGIA INFRAȚIONALITĂȚII SEXUALE

Introducere

- ▶ Secțiunea anterioară s-a ocupat de identificarea subtipurilor sau tipologiilor care se bazează pe faptul că infractorii sexuali au caracteristici sau trăsături similare. Identificarea tipologiilor ajută la elaborarea strategiilor de intervenție, care vizează tipuri specifice de infractori sexuali.
- ▶ Următoarea întrebare care trebuie abordată este de ce oamenii devin infractori sexuali. Această secțiune se va ocupa de teoriile etiologice sau de ideile privind motivele pentru care agresorii sexuali se comportă în felul în care o fac.
- ▶ Există multe teorii diferite și acestea sunt destul de complexe, astfel încât nu ar fi posibilă abordarea tuturor aici. Totuși, deoarece aceste etilogii stau la baza modului în care gestionăm infractorii sexuali, este necesară o înțelegere de bază a unora dintre ele.
- ▶ Modelele recente ale procesului infracțiunilor sexuale au fost concepute astfel încât să includă teoriile etiologice ale infracționalității sexuale și factorii relevanți pentru tratament. Acestea se bazează pe o colecție de comportamente și procese psihologice pentru a explica diversitatea infracțiunilor.

Există mai multe teorii etiologice care încearcă să explice comportamentul sexual infracțional. Unele teorii se bazează pe factori unici, în timp ce altele iau în considerare interacțiunea dintre mai mulți factori.

Importanța etilogiilor infractorilor sexuali

Potrivit lui Faupel (2014), există o serie de motive pentru care etiologia infracționalității sexuale este importantă:

- ▶ Aceasta ajută la elaborarea unor strategii de prevenire eficiente prin furnizarea de informații cu privire la cauzele care stau la baza victimizării. Fără această bază, încercările de prevenire ar fi întâmplătoare și ineficiente.
- ▶ Aceasta ajută profesioniștii specializați în gestionarea infractorilor sexuali să gestioneze și să atenueze riscurile, într-o manieră mai eficientă. Cunoașterea

cauzelor și a căilor care duc la săvârșirea de infracțiuni oferă o perspectivă asupra caracteristicilor diverselor comportamente sexuale infracționale și a probabilității ca acestea să persiste în timp.

- ▶ Aceasta va contribui la dezvoltarea unor intervenții de tratament mai eficiente. În acest fel, reabilitarea se poate concentra asupra cauzelor și a căilor specifice care stau la baza infracțiunilor care se aplică fiecărui infractor în parte.
- ▶ Informațiile etiologice pot contribui la procesul decizional la nivel de politici, ceea ce este important pentru dezvoltarea răspunsurilor la infracționalitatea sexuală, la nivel guvernamental.

Teoriile cu un singur factor

- ▶ Teoriile cu un singur factor reprezintă modul în care cercetătorii și practicienii au încercat să explice dezvoltarea comportamentului sexual infracțional, utilizând elemente unice sau factori limitați. Teoriile cu un singur factor includ următoarele:

Biologice

- ▶ Teoriile biologice ale infracționalității sexuale se concentrează pe anomalii în structura creierului, nivelurile hormonale, compoziția genetică și cromozomială și deficite în funcționarea cognitivă. Din punctul de vedere al acestor teorii, se susține că factorii biologici pot contribui la motivul pentru care persoanele se angajează în comportamente de infracționalitate sexuală.
- ▶ Potrivit lui Faupel, principalele constatări ale cercetării, în această privință, includ următoarele:³⁵
 - ▷ O serie de studii au constatat anomalii în creierul unor infractori sexuali, dar nu s-a constatat că aceste anomalii există în majoritatea cazurilor.
 - ▷ Au fost efectuate studii privind conexiunea dintre anomalii hormonale și infracționalitatea sexuală și acestea s-au concentrat pe rolul anumitor hormoni, cum ar fi testosteronul, despre care se știe că au legătură cu schimbările fizice la bărbați. Totuși, aceste studii nu au găsit dovezi ale unei legături clare între nivelurile hormonale și infracționalitatea sexuală.
 - ▷ De asemenea, a fost investigată posibilitatea existenței unui defect genetic la infractorii sexuali, care îi face mai predispuși la comportamente sexuale agresive. Cu toate acestea, doar câteva studii au examinat acest factor și sunt necesare mai multe cercetări pentru a face constatări.
 - ▷ Deși au existat teorii conform cărora ar putea exista o legătură între deficitele de funcționare intelectuală și infracționalitatea sexuală, nu există dovezi empirice care să susțină aceste teorii.

35 Faupel, S. 2014. Capitolul 2: Etiologia infracționalității sexuale la adulți în Inițiativa de evaluare și planificare a gestionării infractorilor sexuali. Biroul pentru programe în domeniul justiției.

- Dovezile empirice care au fost puse la dispoziție până în prezent nu indică prezența unei anumite cauze biologice pentru infrafracționalitatea sexuală.

■ Teorii evoluționiste

- Au fost propuse, de asemenea, teorii evoluționiste pentru a explica comportamentul uman, inclusiv agresiunea sexuală. Din punct de vedere al teoriei evoluționiste, comportamentul uman se adaptează în timp pentru a face față provocărilor din mediul înconjurător. Există teorii evoluționiste referitoare la selecția sexuală și strategiile sexuale care sunt utilizate pentru a explica agresiunea sexuală. De exemplu, există o teorie potrivit căreia constrângerea sexuală este un tip de strategie de reproducere, așa cum se întâlnește la speciile non-umane. O altă teorie consideră violul ca fiind rezultatul faptului că unii bărbați nu pot obține o parteneră printr-un mijloc mai adecvat, deoarece nu dispun de resursele sau de abilitățile necesare. O altă teorie consideră violul ca pe o „tulburare a ceremonialului de curtare”, care rezultă dintr-o întrerupere a proceselor normale de împerechere.³⁶
- Aceste teorii consideră comportamentul sexual infrafracțional ca fiind o adaptare la evenimente de mediu sau interpersonale. Acestea sunt foarte greu de testat empiric, dar cercetătorii le-au ignorat, în mare măsură, ca și cauze ale infrafracționalității sexuale, din cauza limitărilor lor.

■ Teorii ale personalității

- Aceste teorii sunt printre primele utilizate pentru a explica comportamentul infractorilor sexuali și s-au bazat pe lucrările lui Freud. Freud era de părere că devianța sexuală este cauzată de problemele nerezolvate experimentate în primele stadii de dezvoltare a unei persoane. Teoriile lui Freud au fost ulterior criticate și nu mai sunt utilizate de teoreticienii etiologi.
- Teoreticienii de mai târziu ai personalității au sugerat că relațiile timpurii care implică traume sau abuzuri ar putea determina internalizarea de către copil a unor atitudini și convingeri negative care ar schimba modul în care copilul percepe sexul și rolul său în relațiile sexuale.³⁷
- În 1988, Bowlby a introdus teoria atașamentului pentru a explica relația dintre un copil și îngrijitorul său principal și modul în care această relație timpurie afectează adaptarea ulterioară. Conform teoriei atașamentului, oamenii au înclinația de a stabili legături emoționale puternice cu ceilalți, iar atunci când persoanele au parte de pierderi sau de suferință emoțională, aceștia acționează ca urmare a singurătății și izolării lor. Cercetările ulterioare au descoperit o relație între atașamentele de slabă calitate și infrafracțiunile sexuale. Într-un

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

studiu realizat de Marsa și alții³⁸ majoritatea infractorilor sexuali (93%) prezentau un atașament nesigur. Marshall³⁹ susține că incapacitatea infractorilor sexuali de a dezvolta legături de atașament sigure, în copilărie, are ca rezultat incapacitatea acestora de a dezvolta suficiente abilități sociale și stimă de sine necesare pentru a obține intimitatea cu adulții. Acest eșec creează o frustrare care îi determină să caute intimitatea cu parteneri tineri. Seidman și colegii săi au efectuat două studii, în 1994, care au avut ca scop examinarea problemelor de intimitate și a experienței de singurătate în rândul infractorilor sexuali.⁴⁰ Potrivit acestor studii, infractorii sexuali au deficiențe în ceea ce privește abilitățile sociale care limitează serios posibilitatea de a menține intimitatea. Ward și colegii săi⁴¹ au propus ideea probabilității ca agresorii sexuali să aibă dificultăți în a stabili legături cu ceilalți și să se angajeze într-o gândire distorsionată, cum ar fi „curtarea” copiilor și tratarea acestora drept iubii lor.

- ▶ Modelele recente de devianță sexuală indică faptul că o legătură parentală deficitară crește efectele abuzului asupra copiilor și poate iniția procesele care conduc la infraționalitatea sexuală prin crearea unei vulnerabilități la copil și a unei lipse de empatie față de alții.⁴²
- ▶ Există 4 tipuri de atașament:
 - ▷ Atașamentul sigur: atunci când îngrijitorii sunt, în mod constant, receptivi la nevoile copilului
 - ▷ Atașament nesigur-ambivalent (anxios): atunci când îngrijitorii răspund, în mod inconsecvent, la nevoile copilului
 - ▷ Atașament nesigur-evitant: când îngrijitorii nu răspund, în mod consecvent, la nevoile copilului
 - ▷ Atașament nesigur-dezorganizat: copii care nu reușesc să demonstreze un tipar coerent în cazul separării de părinți.⁴³
- ▶ Teoriile personalității reușesc să demonstreze că infractorii sexuali au abilități sociale deficitare și probleme cu intimitatea și că există, cu siguranță, o relație între relațiile deficitare cu ceilalți (de ex., îngrijitorii) și comportamentul sexual infrațional. Cea mai mare problemă a acestor teorii este că ele nu reușesc să ofere o explicație completă a cauzei infraționalității sexuale.⁴⁴

38 Marsa, F., O'Reilly, G., Carr, A., Murphy, P., O'Sullivan, M., Cotter, A., și Hevey, D. 2004. Stilurile de atașament și profilurile psihologice ale agresorilor sexuali de copii din Irlanda. *Jurnalul de violență interpersonală*. 19: 228–251.

39 Marshall, W.L. 1993. Rolul atașamentelor, intimității și singurătății în etiologia și menținerea infraționalității sexuale. *Terapie sexuală și relațională*. 8: 109–121.

40 Faupel, S. 2014. Capitolul 2: Etiologia infraționalității sexuale la adulți în Inițiativa de evaluare și planificare a gestionării infractorilor sexuali. Biroul pentru programe în domeniul justiției.

41 Ward, T., și Beech, A.R. 2008. O teorie integrată a infraționalității sexuale în Laws, D.R. și O'Donohue, W. (ed.), *Devianța sexuală: teorie, evaluare și tratament*. 02:21–36. New York: Guilford Press.

42 Marshall, W.L., și Marshall, L.E. 2000. Originile infraționalității sexuale. *Traume, violență și abuz*. 1, 250–263.

43 Ainsworth, M.D.S., și Bowlby, J. 1991. O abordare etiologică a dezvoltării personalității. *American Psychologist*, 46: 333–342.

44 Faupel, S. 2014. Capitolul 2: Etiologia infraționalității sexuale la adulți în Inițiativa de evaluare și planificare a gestionării infractorilor sexuali. Biroul pentru programe în domeniul justiției.

- ▶ Teoriile cognitive se referă la modul în care gândurile infractorilor le influențează comportamentul. Este bine documentat faptul că, atunci când persoanele săvârșesc acte deviante, acestea încearcă, adesea, să își diminueze sentimentele de vinovăție și rușine, oferind scuze sau justificări pentru comportamentul lor și raționalizându-și acțiunile.⁴⁵
- ▶ Aceste justificări sunt denumite „distorsiuni cognitive” și le permit infractorilor să se absolve de responsabilitate, rușine sau vinovăție pentru acțiunile lor. Distorsiunile cognitive includ negarea, minimizarea prejudiciului comis, revendicarea drepturilor și învinovățirea victimei. Sentimentele de rachiu sunt, de asemenea, utilizate ca o justificare a comportamentului. Acest lucru a fost atribuit faptului că agresorii sexuali au o stimă de sine scăzută, relații deficitare cu ceilalți și anxietate. Atunci când sunt provocați cu privire la comportamentul lor, aceștia reformulează situația pentru a-și menține sentimentele privind propria valoare.
- ▶ O altă formă de distorsiune cognitivă în rândul infractorilor sexuali este cea a îndreptăririi. Aceasta este convingerea că nevoia de a săvârși infracțiuni este mai importantă decât consecințele negative pentru victimă. Hanson și alții⁴⁶ au constatat că sentimentul de îndreptățire în cazul infractorilor de incest a dus la un autocontrol scăzut. Distorsiunile cognitive îi determină pe infractorii sexuali să accepte o perspectivă care este în concordanță cu convingerile lor distorsionate și să respingă informațiile care nu sunt în concordanță cu convingerile lor. Faupel⁴⁷ oferă exemplul unui agresor de copii care va interpreta îmbrățișarea unui copil ca fiind un interes sexual, deoarece această interpretare este conformă cu convingerile sale distorsionate.
- ▶ Egocentrismul permite infractorului sexual să justifice comportamentul sexual deviant pe baza faptului că acesta îi satisface nevoile. Aceștia pot avea o viziune distorsionată cu privire la ceea ce dorește victima de la ei și pot manifesta tendința de a da vina pe alții sau de a nega responsabilitatea personală („Pur și simplu nu m-am putut abține”).
- ▶ Teoriile cognitive au contribuit la o mai bună înțelegere a infractorilor sexuali și a comportamentelor acestora. Există dovezi că agresorii sexuali se angajează în distorsiuni cognitive sau erori de gândire și că aceste tipare de gândire distorsionate au capacitatea de a determina un comportament sexual deviant. Teoriile cognitive servesc ca o componentă de bază a multor programe de tratament existente în prezent pentru agresorii sexuali. Majoritatea

45 Ibid.

46 Hanson, R.K., Gizzarelli, R., și Scott, H. 1994. Atitudinile infractorilor de incest: îndreptățirea sexuală și acceptarea sexului cu copii. *Justiția și comportamentul penal*. 21:187–202.

47 Faupel, S. 2014. Capitolul 2: Etiologia infracționalității sexuale la adulți în Inițiativa de evaluare și planificare a gestionării infractorilor sexuali. Biroul pentru programe în domeniul justiției.

programelor de tratament încorporează un anumit tip de intervenție pentru a-l ajuta pe agresor să identifice și să își corecteze modul de gândire.

- Deși teoriile cognitive sunt foarte utile, acestea au o serie de limitări. Acestea nu explică de unde provin distorsiunile cognitive. De asemenea, deoarece distorsiunile cognitive se regăsesc atât la infractorii sexuali, cât și la cei care nu sunt infractori sexuali, acestea nu explică de ce doar unele persoane comit infracțiuni sexuale.

Teorii comportamentale

- Din punct de vedere al teoriilor comportamentale, se crede că comportamentele sexuale infracționale se dezvoltă, parțial, din cauza condiționării sau învățării. În același mod în care persoanele învață comportamente adecvate și acceptabile din punct de vedere social, teoreticienii comportamentali cred că și comportamentele sexuale deviante pot fi învățate. De exemplu, în cazul în care un tată comite violență în familie, acesta oferă un model de atitudine ostile și agresive față de femei. Copiii crescuți în respectivul mediu pot învăța să se comporte în moduri similare, ca parte a experiențelor lor de dezvoltare.
- Teoriile comportamentale se bazează pe convingerea că excitația sexuală deviantă joacă un rol central în săvârșirea infracțiunilor sexuale și că persoanele care fac sex cu stimuli nepotriviti sunt mai predispuse să săvârșescă violență sexuală decât cele cu dorințe sexuale adecvate.⁴⁸
- Apariția unui comportament sexual deviant continuu depinde de consolidare și de pedeapsă. Satisfacția sexuală și lipsa percepută a unor consecințe negative pentru infracționalitatea sexuală cresc probabilitatea apariției infracțiunilor sexuale. În cazul în care consecințele negative sunt suficient de puternice, cum ar fi pedeapsa, cu atât este mai puțin probabil să apară infracționalitatea sexuală. Această teorie implică condiționarea. Interesele sexuale sau tiparele de excitare ale infractorului se consolidează prin experiențe care întăresc comportamentul. De exemplu, atunci când cineva se masturbează cu fantezii care sunt deviante, acest lucru tinde să le consolideze interesul sau excitarea față de fanteziile deviante.
- Există și alte variabile care pot juca un rol în dezvoltarea tiparelor de comportament sexual deviant, cum ar fi empatia față de victimă, valorile morale sau remușcările. Teoriile comportamentale nu iau în considerare acești factori sau variabile.

48 Ibid.

Teorii ale învățării sociale

- ▶ Această teorie evidențiază rolul societății și al culturii în explicarea etiologiei infractorilor sexuali. De exemplu, desensibilizarea violenței în programele de televiziune sau jocurile video poate tolera, în mod implicit, violența sau sexualizarea femeilor și a copiilor ca fiind supuși și pasivi, în mass-media, poate contribui la violența sexuală.
- ▶ Există două teorii ale învățării sociale care au fost sugerate ca posibile explicații pentru comportamentele sexuale infracționale:
 - ▷ Copiii care sunt abuzați sexual vor deveni adulți care abuzează sexual.
 - ▷ Materialul explicit din punct de vedere sexual contribuie la comportamentul sexual infracțional.

Copiii care sunt abuzați sexual vor deveni adulți care abuzează sexual

- ▶ S-au făcut multe cercetări pentru a stabili dacă o persoană care a fost abuzată va deveni un abuzator. Cu toate acestea, victimizarea în copilăria timpurie nu duce, în mod automat, la un comportament sexual agresiv. Există multe victime care nu ajung să abuzeze. Deși agresorii sexuali au o rată ridicată de abuz sexual în istoricul lor, majoritatea agresorilor nu au fost abuzați în copilărie.⁴⁹
- ▶ Un procent ridicat de infractori sexuali **raportează** că au fost abuzați sexual în copilărie. Anumite tipuri de infractori, cum ar fi cei care comit infracțiuni sexuale împotriva băieților tineri, prezintă rate mai ridicate de abuzuri sexuale în copilărie, în istoricul lor. Victimele care mai târziu devin infractori sunt, în mare parte, de sex masculin. Din acest motiv, cercetătorii s-au concentrat asupra victimelor de sex masculin și asupra modului în care experiența abuzivă a acestora le-a influențat învățarea.
- ▶ Prin utilizarea teoriei învățării sociale, cercetătorii au identificat procesul prin care are loc această învățare și variabilele-cheie care ajută să se stabilească dacă vor fi sau nu adoptate tipare de comportament sexual deviant. De exemplu, există o probabilitate mai ridicată ca un copil care a internalizat experiența victimizării ca fiind normală sau plăcută, într-un anumit fel, să adopte un sistem de convingeri care este favorabil infracțiunilor.⁵⁰
- ▶ Diferite tipuri de tipare de gândire pot conduce mai ușor la dezvoltarea unor comportamente sexuale abuzive la victime. De exemplu, victima poate considera acest comportament ca fiind normal sau îl poate raționaliza ca nefiind un lucru rău pentru că a fost făcut de o persoană care o iubește. Copilul poate chiar să creadă că abuzul îl face să se simtă bine și să îi placă. Există o probabilitate mai ridicată ca un copil care internalizează aceste procese să considere

49 Ibid.

50 Ibid.

actele de abuz sexual ca fiind mai puțin dăunătoare și mai plăcute pentru victimă, atunci când devine adult.

- ▶ Studiile au identificat și alți factori care pot juca un rol important între a fi abuzat sexual și a abuza. Aceștia includ:
 - ▷ vârsta victimizării
 - ▷ relația dintre agresor și victimă
 - ▷ tipul de act sexual
 - ▷ nivelul de forță utilizat
- ▶ Cu cât victima este mai tânără, cu cât actele sexuale sunt mai violente și mai intruzive, cu cât perioada abuzului este mai îndelungată și cu cât numărul de agresori este mai mare, cu atât există o probabilitate mai ridicată ca victimele să dezvolte un comportament sexual deviant.
- ▶ Modul în care alte persoane răspund unei persoane care dezvăluie victimizarea este, de asemenea, un factor asociat procesului de învățare socială implicat în victimizare. S-a demonstrat că, în cazul în care răspunsul este indiferent sau dacă persoana respectivă dă dovadă de neîncredere față de cele dezvăluite, acest lucru contribuie la internalizarea de către victimă a comportamentelor sexuale negative și la dezvoltarea unui comportament sexual abuziv pe viitor. Este clar că experiența de abuz sexual a unui copil are într-adevăr un impact asupra dezvoltării unor tipare de comportament sexual abuziv. Cu toate acestea, este încă neclar modul în care abuzul este copiat și manifestat și sunt necesare cercetări suplimentare.

Materialul explicit din punct de vedere sexual contribuie la comportamentul sexual infracțional

- ▶ Această teorie sugerează că pornografia servește drept model pentru comportamentul agresiv sexual în cazul unor persoane și le încurajează să se angajeze în comportamentele descrise în pornografie. Pornografia sexuală violentă este definită ca pornografie în care femeile sunt prezentate în situații umilitoare sau degradante sau sunt victime ale violului.⁵¹
- ▶ În ceea ce privește această teorie, o persoană care vizualizează pornografie violentă din punct de vedere sexual poate interioriza mituri despre viol și acest lucru îi va schimba atitudinea față de femei. Un mit despre viol este o credință dăunătoare, stereotipă sau falsă cu privire la viol, victimele violului și violatori. Aceste convingeri servesc la justificarea agresiunii bărbaților împotriva femeilor.⁵²

51 Marshall, W.L. 1988. Utilizarea de stimuli expliți din punct de vedere sexual de către violatori, agresori de copii și non-infractori. Jurnalul de cercetare sexuală. 25:267–288.

52 Lonsway, K.A., și Fitzgerald, L.F. 1994. Mituri despre viol: în revizuire. Psihologia femeii, publicație trimestrială. 18:133–164.

- ▶ Dovezile disponibile sugerează că expunerea repetată la pornografia agresivă din punct de vedere sexual contribuie la creșterea ostilității față de femei, la acceptarea miturilor despre viol, la o empatie și compasiune scăzută față de victime și la o acceptare crescută a violenței fizice față de femei.
- ▶ Probabilitatea ca aceste convingeri să se traducă în comportamente abuzive depinde de întărirea care are loc în procesul de învățare. Un factor de întărire că aceasta este o caracteristică centrală a pornografiei este reprezentarea femeilor ca dorind și bucurându-se atât de activitatea sexuală, cât și de degradarea prezentată în imagini.
- ▶ Un alt factor de întărire este reacția altor participanți din materialul pornografic - dacă participanților pare să le placă acest lucru și vizionarea acestuia pare a fi acceptabilă din punct de vedere social, atunci conținutul agresiv sexual este mai probabil să fie considerat pozitiv și dezirabil a fi imitat.
- ▶ Se crede, de asemenea, că pornografia infantilă este un factor cauzal al agresiunii sexuale învățate social. Teoria învățării sociale sugerează că persoanele utilizează pornografia infantilă, internalizează acest comportament ca fiind acceptabil și îl adoptă în propriul comportament. Agresorii de copii raportează o utilizare sporită a pornografiei înainte de abuzarea sexuală a copiilor⁵³
- ▶ Într-o serie de studii, infractorii au raportat utilizarea pornografiei pentru a se desensibiliza și a se excita, astfel încât să se poată implica în comportamente abuzive cu copiii. Astfel, utilizarea pornografiei infantile este considerată un indicator credibil al interesului sexual pentru copii. În plus, reprezentările copiilor cărora le place sexul și lipsa consecințelor negative pot servi ca întăritori pentru acest comportament.
- ▶ Aceste teorii oferă perspective valoroase pentru înțelegerea infracțiunilor sexuale, deși ele nu oferă singura explicație pentru comportamentul sexual infracțional. Există dovezi empirice solide că infracționalitatea sexuală este un comportament învățat. De asemenea, este clar că pornografia joacă un rol în modelarea atitudinilor și comportamentelor bărbaților care o utilizează și că aceasta este un factor în agresiunea sexuală a anumitor bărbați.
- ▶ Teoria învățării sociale introduce noțiunea de influență a mediului asupra infracționalității sexuale, ceea ce este contrar altor teorii care au presupus că comportamentele abuzive sunt inerente la unele persoane. Cea mai puternică critică adusă acestei teorii este aceea că depinde de autodenunțurile abuzatorilor. Există pericolul ca infractorii să dorească să se plaseze într-o lumină mai favorabilă și pot să își denatureze poveștile pentru a face acest lucru.

53 Marshall, W.L. 1988. Utilizarea de stimuli expliciți din punct de vedere sexual de către violatori, agresori de copii și non-infractori. Jurnalul de cercetare sexuală. 25:267-288.

Acestea sunt câteva dintre teoriile cu factor unic care au fost introduse în încercarea de a explica de ce oamenii comit infracțiuni sexuale. În ciuda acestui fapt, niciuna dintre aceste teorii nu poate, de sine stătător, să explice, pe deplin, de ce toate persoanele se angajează în comportamente sexuale infracționale. Multe persoane ar dori să creadă că există o singură caracteristică ușor identificabilă, care ne va permite să recunoaștem un infractor sexual, însă etiologia infracționalității sexuale este mai complexă și cu multiple fațete. Cercetătorii nu au identificat încă un singur factor care să determine o persoană să comită infracțiuni sexuale, dar teoriile cu un singur factor au furnizat mult mai multe informații cu privire la motivele pentru care persoanele pot săvârși infracțiuni sexuale.

Teorii cu factori multipli

Deoarece se consideră că teoriile cu un singur factor sunt inadecvate, au fost elaborate o serie de teorii care combină mai mulți factori pentru a explica comportamentul sexual infracțional. Unele dintre cele mai cunoscute teorii sunt discutate mai jos:

Teoria precondițiilor lui Finkelhor

- ▶ În 1984, Finkelhor a dezvoltat prima teorie integrată a infracționalității sexuale. Această teorie se aplică doar abuzurilor sexuale asupra copiilor. Ea presupune existența a patru precondiții pentru ca o infracțiune sexuală să aibă loc. Acestea includ:
 - ▷ Motivația de a abuza
 - ▷ Acestea se referă la motivele pentru care infractorul săvârșește infracțiunea sexuală, de exemplu, satisfacția sexuală, nevoia de intimitate, dorința de a avea o relație cu copilul.
 - ▷ Depășirea inhibițiilor interne
 - ▷ Inhibițiile interne pot fi depășite din cauza unui control deficitar al impulsurilor, a consumului de alcool sau de droguri, a justificărilor sau a capacității mentale diminuate. Inhibițiile interne includ, de exemplu, simțul personal al moralei, valorilor, eticii și fricii de a fi prins.
 - ▷ Depășirea inhibitorilor externi
 - ▷ Inhibitorii externi includ lipsa intimității, a unei supravegheri adecvate, a unor limite personale puternice ale copilului și a unui sistem de sprijin sănătos în ceea ce privește copilul. Pentru a depăși inhibitorii externi, infractorul trebuie să găsească o oportunitate de intimitate și, de asemenea, să poată găsi un copil cu limite fragile și supraveghere inadecvată. Șansa de a fi descoperit trebuie să fie, de asemenea, puțin probabilă.

- ▷ Depășirea rezistenței victimei
- ▷ Infractorul va trebui să găsească modalități de a depăși rezistența victimei. Aceste strategii se numesc „comportamente de ademenire” și includ mita, înșelăciunea, manipularea, prietenia și încrederea.⁵⁴
- ▶ Deși teoria lui Finkelhor este capabilă să explice de ce și cum acționează infractorii, aceasta nu explică de ce ar avea cineva această motivație, de la bun început. De exemplu, nevoia de intimitate poate motiva o persoană să comită infracțiuni, dar nu este cauza directă a infracționalității sexuale.

Teoria integrată a infracționalității sexuale

- ▶ Potrivit lui Marshall și Barbaree⁵⁵ principalele cauze ale infracționalității sexuale sunt experiențele de dezvoltare, procesele biologice, normele culturale și vulnerabilitatea psihologică care rezultă din combinația acestor factori.
- ▶ Această teorie propune ideea potrivit căreia persoanele care au suferit abuzuri (rele tratamente) în copilărie sunt susceptibile de a prezenta modele de lucru interne distorsionate ale relațiilor. De exemplu, experiențele negative timpurii din copilărie (abuz sexual, abus fizic, neglijare) îi determină pe copii să își vadă îngrijitorii ca fiind absenți din punct de vedere emoțional și consideră că, ei înșiși, nu sunt demni de dragoste sau protecție. Acest lucru are ca rezultat o stimă de sine scăzută, abilități interpersonale deficitare și abilități slabe de adaptare.
- ▶ Atitudinile antisociale și misogine din familie vor contribui la acest lucru. Lipsa abilităților sociale, în special în timpul adolescenței, este probabil să ducă la respingerea de către ceilalți. Acest lucru va scădea stima de sine, va crește furia și va produce distorsiuni cognitive cu privire la colegi și relații. Dacă băieții adolescenți se simt inadecvați, este mai probabil ca aceștia să accepte mesajele conform cărora bărbații sunt mai puternici și mai dominanți, potrivit acestei teorii.
- ▶ Emoțiile negative cumulate cu distorsiunile cognitive pot crește intensitatea dorinței sexuale și a fanteziilor sexuale deviante (de exemplu, fantezii despre copii, care sunt considerați a fi mai puțin amenințători).
- ▶ Aceste fantezii pot duce la masturbare, care va servi ca mecanism de adaptare la stres sau ca modalitate de exercitare a controlului. Aceasta va funcționa apoi ca o repetiție comportamentală pentru a infracționalitatea sexuală.
- ▶ O caracteristică cheie a acestei teorii este că sexul răspunde unor nevoi psihologice care depășesc simpla satisfacție sexuală. Acestea pot include un sentiment

54 Faupel, S. 2014. Capitolul 2: Etiologia infracționalității sexuale la adulți în Inițiativa de evaluare și planificare a gestionării infractorilor sexuali. Biroul pentru programe în domeniul justiției.

55 Marshall, W.L., și Barbaree, H.E. 1990. O teorie integrată a infracționalității sexuale, în W.L. Marshall, W.L., Laws, D.R. și Barbaree, H.E. (ed.), Manual privind agresiunea sexuală: probleme, teorii și tratamentul infractorului. 257–275). New York: Plenum.

sporit de competență, o stimă de sine ridicată, o conexiune și o împlinire personală și un sentiment al atingerii imaginii ideale a bărbăției.

- ▶ Acești factori de dezvoltare vor interacționa, ulterior, cu alți factori sociali, cum ar fi prezența unei potențiale victime sau a stresului, ceea ce poate duce, apoi, la comiterea infracțiunii sexuale. Infracțiunea sexuală, combinată cu distorsiuni cognitive, servește la menținerea comportamentelor sexuale infracționale.
- ▶ Marshall și Barbaree⁵⁶ consideră că o sarcină cheie de dezvoltare pentru băieții adolescenți este de a învăța să facă distincția între impulsurile și agresiunea sexuală. Aceștia susțin că această sarcină este dificilă deoarece ambele tipuri de impulsuri sunt generate de aceeași structură cerebrală, astfel încât băieților adolescenți le poate fi dificil să știe când sunt furioși, excitați sexual sau ambele și trebuie să învețe cum să inhibe agresivitatea în situații sexuale. Atunci când sunt adăugați și hormonii adolescenților, acești factori fac ca adolescenții de sex masculin să fie mai vulnerabili la dezvoltarea comportamentelor sexuale infracționale. Factorii situaționali precum singurătatea, respingerea socială sau pierderea unei relații pot declanșa, apoi, actele de abuz sexual săvârșite de adolescenți.
- ▶ Această teorie a fost extinsă, ulterior, pentru a include faptul că stările de spirit asociate, inițial, cu excitarea sexuală pot fi capabile, ulterior, să provoace, de la sine, dorința sexuală, prin condiționare. De exemplu, dacă un adolescent recurge, în mod frecvent, la masturbare pentru a face față singurătății, starea de singurătate, în sine, va crea, în cele din urmă, excitare sexuală.
- ▶ Potrivit lui Faupel⁵⁷ această teorie este o realizare importantă, deoarece multe dintre ipotezele sale au fost susținute prin cercetări, cum ar fi prezența controlului deficitar al impulsurilor și lipsa abilităților sociale suficiente în cazul infractorilor sexuali.
- ▶ Unul dintre principalele puncte forte ale acestei teorii este capacitatea sa de a uni mai multe influențe. Cu toate acestea, au fost exprimate îngrijorări cu privire la anumite aspecte ale acestei teorii. De exemplu, teoria se bazează pe căi de infracțiune integrate, dar există căi distincte și, uneori, concurente (de ex., expunerea timpurie la relații problematice, relații nereușite și fantezii sexuale deviate, pentru a spori stima de sine).
- ▶ Odată ce aceste căi etiologice sunt identificate și separate unele de altele, devine dificil de explicat de ce o anumită cale duce la un comportament infracțional specific, spre deosebire de alte comportamente infracționale.
- ▶ Un alt punct slab a fost evidențiat în ceea ce privește conceptul de control al impulsurilor. Teoria pune un accent deosebit pe pierderea controlului

56 Ibid.

57 Faupel, S. 2014. Capitolul 2: Etiologia infracționalității sexuale la adulți în Inițiativa de evaluare și planificare a gestionării infractorilor sexuali. Biroul pentru programe în domeniul justiției.

impulsurilor și pe faptul că infractorii săvârșesc infracțiuni sexuale deoarece nu sunt capabili să își inhibe impulsurile deviante. Cu toate acestea, dovezile empirice indică faptul că acest lucru nu este valabil pentru toți infractorii sexuali și, de fapt, doar un număr relativ mic de infractori au probleme în ceea ce privește autoreglarea.

- De asemenea, afirmația conform căreia adolescenții de sex masculin au dificultăți în a distinge impulsurile sexuale de agresiune, deoarece acestea sunt generate de aceleași structuri neurologice, a fost, de asemenea, pusă sub semnul întrebării de rezultatele unor studii ulterioare.

■ Modelul căilor lui Ward și Siebert

- Modelul căilor sugerează faptul că există o serie de căi diferite care duc la abuzul sexual asupra unui copil.
- Fiecare cale implică un set central de factori disfuncționali care cauzează rezultate specifice și contribuie la abuzul sexual, în special asupra copiilor. Ward și Siebert⁵⁸ au dezvoltat următoarele 5 căi cauzale diferite pentru dezvoltarea unui comportament sexual problematic și abuziv:

■ Calea deficitului de intimitate

- Aceasta descrie un infractor care profită de o oportunitate de a săvârși o infracțiune atunci când nu este disponibil un partener sexual preferat. Acest infractor are probleme semnificative cu intimitatea și apelează la sex pentru a diminua sentimentul de singurătate.

■ Calea scenariilor sexuale deviante

- Această cale sugerează că infractorii sexuali au procese de gândire distorsionate care le ghidează comportamentele sexuale și intime. Aceasta implică o confuzie fundamentală între sex și intimitate, precum și dificultăți în a determina când contactul sexual este adecvat sau de dorit.

■ Calea dereglării emoționale

- Aceasta este cauza principală a comportamentului sexual abuziv cu copiii. Aici, infractorii au probleme semnificative de reglare a stărilor emoționale. Infractorul experimentează stări de dispoziție negative pe care nu este capabil să le gestioneze.

58 Ward, T., și Siebert, R. J. 2002. Către o teorie cuprinzătoare a abuzului sexual asupra copiilor: o perspectivă de împletire a teoriei Psihologie, criminalitate și drept. 9:319–351.

Calea cogniției antisociale

- ▶ Aceasta implică atitudini și convingeri care susțin comportamentul infracțional. Acești infractori au un stil de viață antisocial, un sentiment major de îndreptățire și foarte puțină preocupare pentru nevoile emoționale și psihologice ale celorlalți. Aceștia susțin, în mod obișnuit, credințe culturale în concordanță cu stilul lor de viață infracțional.

Mecanisme disfuncționale multiple

- ▶ Aceasta este o combinație a tuturor simptomelor din căile anterioare, fără o singură trăsătură proeminentă printre acestea.
 - ▷ În ceea ce privește acest model, factorii de stres situaționali servesc drept factori declanșatori pentru a abuza sexual copiii. Factorii declanșatori specifici vor varia, în funcție de cauzele subiacente ale fiecărei căi. De exemplu, pentru infractorii care au procese de gândire distorsionate, nevoia sexuală combinată cu raționamentul că este sigur să abuzezi, va avea ca rezultat o infracțiune sexuală.
 - ▷ Problema majoră a acestei teorii este că îi lipsește o bază probatorie. Datele care o susțin provin din alte domenii ale psihologiei și există puțin sprijin direct din cercetările privind infractorii sexuali. De asemenea, nu există nicio justificare empirică pentru gruparea infractorilor în categorii separate. De fapt, există cercetări disponibile care arată că persoanele aparținând tuturor celor cinci căi au în comun multe dintre aceleași trăsături. De asemenea, modelul nu abordează originea grupurilor de simptome și nu reușește să explice rolul pedofiliei. Se spune, de exemplu, că infractorii simt o excitație sexuală deviantă, dar nu explică originea acestei excitații.⁵⁹
 - ▷ În ciuda acestui fapt, punctul forte cel mai semnificativ al teoriei este descrierea în profunzime a factorilor implicați în infracționalitatea sexuală și capacitatea de a unifica aspectele promițătoare ale altor teorii.

59 Faupel, S. 2014. Capitolul 2: Etiologia infracționalității sexuale la adulți în Inițiativa de evaluare și planificare a gestionării infractorilor sexuali. Biroul pentru programe în domeniul justiției.

■ Istoricul dezvoltării infractorilor sexuali

- ▶ Ca urmare a cercetărilor avansate în acest domeniu, au fost elaborate descrieri mai cuprinzătoare ale proceselor psihologice, ale istoricului dezvoltării și ale tiparelor infracționale, pentru a explica devianța sexuală.
- ▶ Cercetările au indicat faptul că comportamentul sexual infracțional este influențat de o interacțiune a factorilor biologici și sociali. De exemplu, factorii genetici pot predispune o persoană să urmărească o nevoie umană specifică, cum ar fi intimitatea, dar experiențele de mediu vor oferi metodele prin care aceste nevoi sunt satisfăcute (fie, în mod adecvat, prin dezvoltarea de relații, fie, în mod inadecvat, prin violență).⁶⁰
- ▶ Descoperirile recente au arătat că este posibil să nu existe doar un singur tip de abuz care să servească drept factor de risc de dezvoltare pentru infracționalitatea sexuală ulterioară. Mai multe tipuri de experiențe abuzive sau un mediu familial patologic pot preceda comportamentul infracțional.⁶¹ Factorii de risc de dezvoltare ai diferiților infractori identificați în cercetările recente sunt rezumate mai jos:

■ Factori de risc pentru dezvoltare

- ▶ **Agresori sexuali de copii:** Cercetările au arătat că infractorii sexuali minori prezentau o probabilitate mai ridicată decât infractorii minori nonsexuali să fi fost expuși la violență sexuală, abuzuri sexuale, abuzuri emoționale și neglijare.⁶² În cercetările efectuate pe infractorii sexuali adulți, agresorii sexuali de copii au raportat mai multe experiențe de abuzuri sexuale, expunerea timpurie la pornografie, activități sexuale cu animale și masturbare mai timpurie.⁶³
- ▶ **Violatori:** Spre deosebire de agresorii sexuali de copii, violatorii au raportat mai multe experiențe de violență în copilăria lor, care au inclus abuzul fizic, violența parentală, abuzul emoțional și cruzimea față de animale.⁶⁴ Se susține că o combinație a acestor factori este cea care dă naștere externalizării comportamentelor. De exemplu, studiul realizat de Salter și alții⁶⁵ care a constatat că o combinație între violența fizică, violența în familie, abuzul emoțional și neglijarea a prezis infracționalitatea sexuală ulterioară.

60 Ward, T., și Siegert, R. J. 2002. Către o teorie cuprinzătoare a abuzului sexual asupra copiilor: o perspectivă de împletire a teoriei Psihologie, criminalitate și drept. 9:319–351.

61 Dube, S.R., Anda, R.F., Felitti, V.J., Croft, J.B., Edwards, V.J., și Giles, W.H. 2001. Dezvoltarea alături de părinți care fac abuz de alcool: Expunerea la abuzuri, neglijare și disfuncția familiei în copilărie. abuzul și neglijarea copiilor. 25: 1627–1640.

62 Jespersen, A.F., Lalumière, M.L. și Seto, M.C. 2009. Istoricul abuzului sexual în rândul infractorilor sexuali și infractorilor nonsexuali adulți: o meta-analiză. Abuzul și neglijarea copiilor. 33:179–192.

63 Simons, D.A., Wurtele, S.K., și Durham, R.L. 2004. Experiențele de dezvoltare ale agresorilor sexuali și violatorilor de copii. Lucrare prezentată la cea de-a 23-a Conferință anuală a Asociației pentru tratamentul agresorilor sexuali, Albuquerque, NM.

64 Ibid.

65 Salter, D., McMillan, D., Richards, M., Talbot, T., Hodges, J., Bentovim, A., Hastings, R., Stevenson, J., și Skuse, D. 2003. Dezvoltarea comportamentului sexual abuziv la bărbații victimizați sexual: un studiu longitudinal. Lancet. 471–476.

- **Infractori încrucișați:** Infractorii încrucișați se referă la infractorii care nu fac discriminări în ceea ce privește victimele lor. Aceștia sunt cunoscuți, de asemenea, și sub denumirea de infractori micști și raportează că abuzează sexual atât adulți, cât și copii, în egală măsură. Examinând factorii de risc de dezvoltare ai acestui grup, Heil și Simons⁶⁶ au constatat că infractorii nediscriminatorii raportează antecedente în copilărie, atât de violență, cât și de sexualitate accentuată. S-a constatat că exista o probabilitate mai redusă ca infractorii nediscriminatorii să fi fost abuzați sexual decât agresorii de copii, dar erau mai susceptibili de a raporta experiențe sexuale timpurii cu colegii (înainte de vârsta de 10 ani), de a fi fost martori la abuzuri sexuale în copilărie și de a fi fost expuși mai frecvent la pornografie, înainte de vârsta de 10 ani. Infractorii încrucișați au prezentat următoarele caracteristici:
 - ▷ Debutul precoce (sub 11 ani) și frecvența crescută a masturbării;
 - ▷ Angajarea în bestialitate în copilărie (81%) - acest lucru a fost constatat la agresorii de copii (59%) și violatori (30%);
 - ▷ Experiențe de abuz fizic și emoțional în copilărie, dar infractorii încrucișați au fost expuși la violență în familie semnificativ mai frecvent.
 - ▷ Violența parentală și bestialitatea au fost predictori puternici ai infracționalității încrucișate.
- **Infractorii de sex feminin:** Majoritatea agresorilor sexuali de sex feminin raportează copilării atât violente, cât și sexualizate.⁶⁷ În studiul Simons și alții⁶⁸ aceștia au constatat că majoritatea (81%) fetelor din cadrul studiului au fost abuzate sexual de mai mulți agresori la o vârstă fragedă, cu o frecvență ridicată. Infractorii de sex feminin s-au masturbat mai târziu decât infractorii de sex masculin (adolescență) și cu o frecvență mai mică, dar, la fel ca agresorii de copii de sex masculin, există o probabilitate mai crescută ca acestea să se masturbeze cu fantezii deviante, în timpul adolescenței. Mulți dintre infractorii de sex feminin au fost expuși la pornografie înainte de vârsta de 10 ani, dar acest lucru este mai răspândit în rândul infractorilor de sex masculin. Femeile raportează, de asemenea, implicarea în bestialitate, în timpul adolescenței, dar ratele de prevalență sunt semnificativ mai scăzute decât în cazul celorlalte grupuri. Majoritatea infractorilor sexuali de sex feminin au raportat abuz fizic, abuz emoțional și faptul că au fost martori ai violenței în familie. Femeile au fost mai susceptibile de a fi abuzate fizic, atât de agresori de sex masculin, cât și de sex feminin. De asemenea, infractorii sexuali de sex feminin au fost mai susceptibili de a fi martori ai violenței comise de o femeie, în timp ce

66 Heil, P., și Simons, D. 2008. Parafiliile multiple: etiologie, prevalență, evaluare și tratament în Laws, D.R. și O'Donohue, W. (ed.). *Devianța sexuală: teorie, evaluare și tratament*. 2: 527–556.. New York: Guilford Press.

67 Ibid.

68 Simons, D.A., Wurtele, S.K. și Durham, R.L. 2008. Experiențele de dezvoltare ale agresorilor sexuali și violatorilor de copii. *Abuzul și neglijarea copiilor*. 32:549–560.

violatorii de sex masculin au fost mai des martori ai violenței comise de un agresor de sex masculin.

Concluzie

Nu există încă o explicație sau o cauză clară pentru comportamentul sexual infracțional. Cu toate acestea, cercetările au furnizat o serie de constatări importante cu privire la etiologia infracționalității sexuale, care sunt rezumate mai jos (Faupeel 2014):

- ▶ Nu a fost încă identificat niciun factor sau cauză unică a infracționalității sexuale. Cercetările sugerează că o combinație de factori contribuie, probabil, la comportamentul sexual infracțional.
- ▶ Condițiile negative în dezvoltarea timpurie duc la un atașament deficitar față de alții, în special de îngrijitori, iar aceste condiții contribuie la dezvoltarea comportamentelor sexuale infracționale. Aceste condiții negative includ abuzul sexual și/sau fizic, precum și neglijarea sau absența emoțională.
- ▶ Abuzul sexual pare a fi un comportament învățat, care este influențat de întărire și pedeapsă. Dacă pedeapsa percepută pentru infracționalitatea sexuală este suficientă, comportamentul este mai puțin probabil să apară, deși pedepsele specifice necesare pentru a diminua infracționalitatea sexuală rămân neclare, în special din cauza distorsiunilor cognitive.
- ▶ Mulți infractori sexuali prezintă distorsiuni cognitive, iar aceste tipare de gândire distorsionate par să fie implicate în menținerea comportamentului sexual deviant. Mulți copii victime ale agresiunii sexuale, care au dezvoltat distorsiuni cognitive cu privire la propriul abuz, dezvoltă un comportament sexual infracțional, ca adulții. Aceste distorsiuni sunt adesea paralele cu miturile despre abuzul sexual (nu este nimic în neregulă cu acesta, nu a fost făcut niciun rău, victimei îi place).
- ▶ Expunerea repetată la pornografia agresivă din punct de vedere sexual poate contribui la ostilitatea față de femei, la acceptarea miturilor referitoare la viol, la o empatie și compasiune scăzută față de victime și la o acceptare sporită a violenței fizice față de femei. Întărirea pozitivă pentru acest comportament, împreună cu distorsiunile cognitive, crește probabilitatea ca aceste convingeri să conducă la un comportament sexual abuziv.
- ▶ Infractorii sexuali par să aibă o problemă cu autoreglarea emoțiilor și stărilor de spirit, precum și cu controlul impulsurilor. Problemele de autoreglare și de control al impulsurilor par să fie ambele asociate cu comportamentul sexual infracțional, dar nu a fost clar stabilită o relație cauzală.

Există, de asemenea, și alte variabile etiologice care au fost asociate cu infracționalitatea sexuală. Acestea includ alcoolul și drogurile, violența în familie și bolile mintale. S-a constatat că acești factori sunt prezenți în unele cazuri de

infracționalitate sexuală, dar nu există nicio dovadă că aceștia constituie, de fapt, cauza infracționalității sexuale. Există dovezi că persoanele, care sunt deja predispușe la infracțiuni sexuale, devin mai susceptibile de a se angaja în acest comportament atunci când sunt prezenți anumiți factori situaționali, cum ar fi consumul de droguri sau alcool, stresul etc. Acești factori situaționali nu cauzează infracționalitatea, dar acționează ca un declanșator la o persoană care este deja predispusă la infracționalitate sexuală. Accentul copleșitor are legătură cu problemele din interiorul persoanei.

PROCESUL DE ADEMENIRE

Definiția ademenirii

- ▶ Scopul final al unui infractor sexual este să se angajeze în contact sexual cu victima sa. Pentru a atinge acest scop, infractorul sexual trebuie să determine victima să se conformeze și utilizează tehnici, denumite proces de ademenire.
- ▶ Termenul „ademenire” este, în prezent, înțeles universal ca descriind o gamă largă de comportamente care sunt utilizate de infractorii sexuali pentru a-și atinge obiectivul de contact sexual cu copiii. Ademenirea se caracterizează printr-o lipsă relativă de forță fizică și se realizează fie prin ispitire (implicarea copilului prin convingere), fie prin atragerea în capcană (prin profitarea de o situație în care copilul se simte îndatorat sau obligat).
- ▶ Ademenirea unui copil este un proces gradual și poate dura de la câteva ore până la câțiva ani.
- ▶ Dificultatea în ceea ce privește ademenirea este că aceasta constă în strategii care sunt subtile și similare cu comportamentul social pozitiv, cum ar fi a demonstra dragostea, atenției și aprecierii. Infractorii sexuali fac o investiție emoțională pozitivă în potențialele lor victime.
- ▶ Următoarea definiție evidențiază dificultatea în ceea ce privește încercarea de a defini acest concept⁶⁹

„Un proces prin care o persoană pregătește un copil, adulții semnificativi și mediul pentru abuzul asupra acestui copil. Obiectivele specifice includ obținerea accesului la copil, obținerea conformării copilului și păstrarea secretului de către copil, pentru a evita dezvăluirea. Acest proces servește la întărirea tiparului abuziv al infractorului, deoarece poate fi utilizat ca mijloc de justificare sau de negare a acțiunilor sale.”

⁶⁹ Craven, S., Brown S., și Gilchrist, E. 2006. Ademenirea sexuală a copiilor: analiza literaturii de specialitate și considerații teoretice. Jurnalul privind agresiunea sexuală. 12, 287-299.

- ▶ Deși ademenirea nu este o caracteristică în *fiecare* caz de abuz sexual asupra copiilor, aceasta este, totuși, un fenomen foarte răspândit și este recunoscut, pe scară largă. Acesta este un pas necesar în relația agresorului sexual cu copilul, deoarece îi permite infractorului să obțină controlul asupra copilului. La rândul său, acest lucru îl protejează pe infractor de a fi prins și asigură accesul continuu la copil, prevenind, astfel, dezvăluirea și păstrarea victimei.
- ▶ Ademenirea poate fi foarte elaborată și poate implica nu doar ademenirea potențialei victime, ci și a infractorului însuși, a adulților din jurul copilului și a mediului în care se află actorii de rol.
- ▶ Ademenirea implică multă interacțiune între infractor și copil, care are ca scop relaxarea apărării copilului și care este cuplată cu escaladarea unui contact fizic inadecvat.
- ▶ Acesta este comparabil cu un proces normal de curtare și poate simula un ritual de seducție.
- ▶ Copilul se conformează din cauza poziției de autoritate a adultului, a unei mite, a amenințării cu violența sau a denaturării standardelor morale

Etapele procesului de ademenire

- ▶ Infractorul sexual nu dorește să fie prins, așadar acesta nu începe o relație cu un copil prin a face sex cu copilul sau prin a răni fizic copilul, deoarece riscul de detectare va fi foarte mare.
- ▶ Copiii victime sunt, în schimb, presați să devină accesorii și să progreseze spre a deveni parteneri sexuali ai făptuitorilor. Prin urmare, ademenirea presupune o serie de etape diferite.
- ▶ Trebuie remarcat faptul că nu toți infractorii sexuali vor urma, în mod necesar, exact același tipar și va exista o variație în procesul adoptat de fiecare. Unii pot necesita luni sau chiar ani pentru a ademeni un copil, în timp ce alții pot fi mai pricepuți și pot realiza acest lucru într-o perioadă mai scurtă de timp.
- ▶ De asemenea, este posibil ca nu toți agresorii sexuali să treacă prin toate etapele de ademenire, secvențial. Unii pot rămâne într-o etapă pentru perioade mai lungi decât alții, în timp ce alții pot sări cu totul peste una sau mai multe dintre etape.
- ▶ Factori precum vârsta infractorului sexual, profilul victimei și situația vor juca un rol important în procesul de ademenire.
- ▶ Diverși cercetători au elaborat diferite modele de ademenire, dar, în general, pare să existe un tipar relativ previzibil care este urmat. Următoarele etape vor fi examinate aici:
 - ▷ Identificarea și întâlnirea potențialelor victime
 - ▷ Etapa de formare a prieteniei
 - ▷ Etapa de formare a relației
 - ▷ Etapa de molestare
 - ▷ Etapa întăririi și menținerii victimei

■ Etapa 1: Identificarea și întâlnirea victimelor

- ▶ Scopul infractorului sexual este să identifice, să vizeze și să întâlnească o potențială victimă care se încadrează în preferințele sale în ceea ce privește vârsta, sexul și aspectul.
- ▶ În această etapă sunt utilizate diferite strategii, în funcție de circumstanțele individuale.
- ▶ Infractori sexuali preferențiali tind să își întemeieze viața în jurul vieții copiilor, trăind, de exemplu, în comunități în care există mulți copii, astfel încât să existe disponibilitate și posibilitatea de alegere. Infractorii se plasează în locuri în care sunt prezenți copii pentru a avea acces la potențiale victime.
- ▶ Infractorii sexuali vizează copiii vulnerabili:
 - ▷ Copiii care au probleme familiale, sunt nesupravegheați sau mereu pe stradă
 - ▷ Copii care sunt nesiguri din punct de vedere emoțional, săraci sau lipsiți de sprijin
 - ▷ Copii care au relații fragile cu figurile parentale
 - ▷ Copii care sunt izolați
 - ▷ Copii din familii dezbinat, familii monoparentale
 - ▷ Copii expuși neglijării emoționale sau fizice
 - ▷ Copii care au mai fost abuzați sexual anterior
 - ▷ Copii din familii cu violență în familie
 - ▷ Copii care sunt nesupravegheați și neprotejați
 - ▷ Copii ai căror părinți fac abuz de droguri sau alcool.
- ▶ Infractorii sexuali aleg copii din familii în care pot avea o anumită formă de control și putere. De asemenea, aceștia se străduiesc să se împrietenească cu familia copilului și să fie primiți în locuința copilului. Aceștia au nevoie să câștige încrederea familiei, prin urmare oferă, adesea, servicii de dădacă sau servicii de „meșter bun la toate”, pentru a avea acces la copii.
- ▶ Nu este neobișnuit ca infractorii sexuali să se căsătorească cu persoane care au copii. Aceștia sunt, adesea, atrași de mamele singure cu copii și le oferă afecțiune și atenție generoase, lor și copiilor lor. Infractorii pot selecta copii din propriile lor cercuri familiale sau copiii pe care îi întâlnesc prin intermediul unor cunoștințe de familie, sociale sau profesionale.
- ▶ De asemenea, este obișnuit ca infractorii să întâlnească potențiale victime prin intermediul activităților organizate, cum ar fi asociații culturale, religioase sau sportive. Deseori, aceștia fac voluntariat în cadrul organizațiilor care se concentrează asupra copiilor și servesc ca antrenori sau lideri de grupuri de tineri.

- ▶ Alți infractori sexuali pot face uz de ocupația lor pentru a avea acces la copii. Aceștia sunt, adesea, numiți agresori profesioniști și se folosesc de instituțiile sau organizațiile în care lucrează pentru a viza și abuza copiii, cum ar fi școlile, orfelinatele, instituțiile religioase.
- ▶ Vârsta potențialei victime poate afecta strategiile utilizate de autor în procesul de selecție, deși mulți agresori sexuali ademenesc și au interacțiuni sexuale cu un copil care nu corespunde preferințelor lor, deoarece pot experimenta sau nu reușesc să găsească un copil care să corespundă preferințelor lor. Sau aceștia pot identifica copii care nu se află încă în grupa de vârstă preferată, dar care vor intra în această grupă de vârstă în timp ce sunt ademeniți.
- ▶ De asemenea, uneori, caracteristicile speciale ale copilului joacă un rol în selectarea victimei. De asemenea, infractorul poate fi, pur și simplu, atras de faptul că este vorba despre un copil și nu are în vedere nicio caracteristică specifică. Poate fi, de asemenea, vorba, pur și simplu, de modul în care se comportă copilul.

Etapa 2: Etapa de formare a prieteniei

- ▶ În această etapă, agresorul sexual începe să dezvolte o relație cu copilul, identificând interesele, ceea ce îi place și nu îi place, precum și activitățile de petrecere a timpului liber ale copilului. Infractorul poate manifesta interes față de problemele pe care victima le are acasă sau de la școală și începe să construiască o relație de încredere cu copilul.
- ▶ Cultivarea încrederii între adult și copil este crucială pentru procesul de ademenire. Infractorul începe să le ofere copiilor interesul sau dragostea care le-ar putea lipsi acestora în viața lor, pentru a le câștiga loialitatea și încrederea.
- ▶ Infractorii sexuali tind să cunoască foarte bine interesele copiilor, terminologia populară, cele mai recente jocuri pe calculator, ceea ce facilitează interacțiunea cu aceștia. Acest lucru creează o prietenie și o încredere specială între ei și copii.
- ▶ Infractorul sexual va continua să le ofere bani, cadouri sau alte ispite materiale copiilor sau să îi răsfete în alte moduri. Cadourile și recompensele financiare sunt importante, mai ales în cazul în care copilul provine dintr-un mediu socio-economic inferior.
- ▶ Complimentele excesive și manifestările de favoritism sunt alte tactici utilizate de infractorul sexual. Acesta poate împărtăși secrete cu copilul și, adesea, răsfăță copiii ducându-i la filme sau în excursii. În acest fel, ei creează iluzia că sunt cei mai buni prieteni ai copilului. Dezvoltând prietenii exclusive cu copiii, mulți infractori sexuali reușesc să își izoleze cu succes victimele, ceea ce împiedică victima să aibă un confident căruia să i se destăinuie.

- ▶ Tehnicile utilizate în această etapă depind de vârsta copilului. În cazul copiilor mai mici, infractorul se va baza mai mult pe distracție, jocuri și joacă, în timp ce, în cazul copiilor mai mari, tehnicile se vor baza pe rebeliune, lipsa de experiență, curiozitate și excitare sexuală.

Etapa 3: Etapa de formare a relației

- ▶ Această etapă este o prelungire naturală a etapei anterioare și, adesea, nu este ușor de distins între aceste două etape, deoarece una progresează, în mod natural, în cealaltă.
- ▶ Infractorul oferă copilului un câștig emoțional sau financiar și răspunde unei lipse din viața copilului. Relația este consolidată prin tratarea copilului ca fiind special, acordarea de privilegii speciale, acordarea de favoruri speciale și răsfățarea copilului cu cadouri, bani sau haine.
- ▶ Acest proces poate continua o perioadă lungă de timp, iar rezultatul final al acestei etape va fi crearea unei legături puternice între copil și agresor.
- ▶ Dezvoltarea încrederii este esențială pentru succesul final al infractorului în stabilirea contactului sexual cu copilul.
- ▶ În timpul acestei etape, agresorul poate utiliza diverse strategii pentru a introduce atingeri aparent nevinovate și nonsexuale sau atingeri sexuale accidentale. Scopul acestei acțiuni este de a obișnui copilul cu încălcarea, din ce în ce mai mult, a spațiului său corporal. Acest lucru creează ambiguitate între atingerile acceptabile și inacceptabile pentru copil. Acest proces implică o desensibilizare treptată a copilului. Sexualizarea relației are loc treptat. Aceasta poate începe cu un contact afectuos normal și poate deveni, în mod progresiv, mai sexuală, cum ar fi privitul împreună la televizor, baia, îmbrățișările, mângâieri pe spate, strângerea în brațe, luptele și gâdilatul.
- ▶ Sunt utilizate, de asemenea, frecvent, strategii asociate cu sexul, de exemplu, discuții tot mai dese referitoare la sex, stârnirea curiozității victimelor în legătură cu sexul și excitarea sexuală a acestora. Prezentarea de pornografie sau de materiale sexuale explicite copilului este o strategie frecvent utilizată de agresorii sexuali, în această etapă a procesului de ademenire.
- ▶ Pornografia este folosită din mai multe motive:
 - ▷ pentru a-i excita sexual pe infractori și a-i ajuta să aibă fantezii
 - ▷ pentru a excita sexual victima sau curiozitatea sexuală a acesteia
 - ▷ pentru a face copilul să se simtă confortabil cu nuditatea
 - ▷ pentru a crea un secret comun
 - ▷ pentru a crea un mediu sexualizat
 - ▷ pentru a face fotografii sau înregistrări video compromițătoare cu copilul.
 - ▷ pentru a-și valida și justifica comportamentul

- ▶ pentru a acționa ca un exemplu a ceea ce infractorii doresc să le facă copiii sau ceea ce doresc ei să le facă copiii lor.
 - ▶ pentru a crea un suvenir
 - ▶ pentru a crea mitul și fantezia privind portretizarea femeilor și copiilor ca fiind supuși și obiecte sexuale.
- ▶ În această etapă, infractorii introduc elementul de secret în relație. Copiii sunt manipulați pentru a păstra secretă „relația specială” dintre ei prin utilizarea mitei, amenințărilor, retragerii afecțiunii, destrămării familiei, promisiunilor sau recompenselor ori profitând de lipsa de înțelegere a copilului.
 - ▶ O altă strategie frecvent utilizată este introducerea, în această etapă, a drogurilor și a alcoolului. Aceasta este utilizată mai mult în cazurile extrafamiliale și, adesea, cu copii adolescenți. Aceasta răspunde sentimentului natural al adolescentului de sfidare și rebeliune. Acest lucru contribuie la crearea unei legături bazate pe un secret, între copil și infractor. Utilizarea drogurilor și a alcoolului are, de asemenea, efectul pozitiv de a reduce inhibițiile copilului față de infractor.

Etapă 4: Etapa de molestare

- ▶ Procesul de ademenire culminează cu molestarea. Odată ce victima și familia sa au fost desensibilizate, agresorul începe să abuzeze copilul.
- ▶ În această etapă, infractorul sexual trece la atingeri sexuale sau la alte contacte fizice de natură sexuală. Pentru a realiza acest lucru, infractorul trebuie să se asigure că poate fi singur cu copilul. Acest lucru se realizează prin îngrijirea copilului în calitate de dădăcă, permiterea copilului să doarmă cu acesta, strecurarea în patul copilului noaptea, plimbarea cu mașina cu copilul, petrecerea de timp singur acasă cu copilul, scoaterea copilului în oraș și multe alte moduri.
- ▶ Activitatea sexuală poate varia de la atingerea părților intime ale copilului sau îndemnarea copilului să atingă părțile intime ale acuzatului, până la penetrare anală sau vaginală.

Etapă 5: Întărirea și menținerea victimei

- ▶ Odată ce a avut loc prima întâlnire sexuală, ademenirea nu se încheie, deoarece infractorul ar putea dori să mențină contactul, în continuare, cu victimele sale și să se asigure de tăcerea acestora.
- ▶ Agresorii își camuflează, în mod deliberat, comportamentul, făcându-și victimele să creadă că abuzul este un joc special. Sau, în cazul în care copilul este mic și nu a existat durere, este posibil ca acesta nici măcar să nu își dea seama că s-a întâmplat ceva nepotrivit.

- ▶ Sunt utilizate diverse strategii pentru a împiedica copilul să dezvăluie abuzul sexual, iar unele dintre acestea ar include:
 - ▷ Copilului i se spune că infractorul va merge la închisoare sau va avea probleme dacă copilul va dezvălui
 - ▷ Asigurarea faptului că copilul nu ar vrea să îl piardă pe infractor pentru că acesta i-a acordat atât de multă atenție
 - ▷ Oferirea de privilegii speciale sau recompense copilului pentru a nu spune nimic
 - ▷ Copilului i se spune că nu va mai putea să petreacă timp cu infractorul
 - ▷ Copilului i se spune că va fi iubit mai mult dacă nu spune
 - ▷ Inculcarea ideii copilului că a fost vina lui
 - ▷ Copilului i se spune că infractorul nu îi va mai putea cumpăra lucruri, dacă alte persoane află
 - ▷ Retragera dragostei și afecțiunii ca avertisment
 - ▷ Copilului i se spune că infractorul va dezvălui activitatea sexuală a copilului, drogurile, alcoolul etc.
- ▶ Tiparele de gândire distorsionată ale infractorilor pot include fantezii și masturbarea cu privire la experiența sexuală pe care au avut-o cu victimele lor. Acest comportament, la rândul său, consolidează experiența, în mintea lor, și poate crea mai multe fantezii cu privire la un posibil contact sexual viitor cu același copil sau cu alți copii.
- ▶ Nu este neobișnuit ca infractorii sexuali să aibă sentimente de vinovăție în ceea ce privește comportamentul lor și, în același timp, să se teamă ca nu cumva copiii să divulge abuzul. Cu toate acestea, modelele lor de gândire distorsionate îi pot determina fie să se acomodeze, fie să scape de aceste sentimente. Odată ce aceste sentimente au dispărut, infractorii pot începe din nou ciclul și, în funcție de fanteziile lor, se pot întoarce, pentru satisfacție sexuală, la aceiași copii sau la alți copii.

ADEMENIREA MEDIULUI

NOTĂ!

Nu numai copilul este ademenit, ci adesea și părinții și chiar mediul în care trăiește copilul.

- ▶ Ademenirea⁷⁰ implică un set complex de comportamente care pot viza atât victima, cât și mediul înconjurător al acesteia. Aceasta din urmă, denumită „ademenirea mediului” este ademenirea care este îndreptată către alte persoane decât victima propriu-zisă. În multe cazuri, este necesară ademenirea mediului înconjurător al victimei înainte, în timpul și după agresiunea sexuală, pentru a asigura accesul continuu la victimă și pentru a minimiza șansele de divulgare.
- ▶ Așadar, ademenirea mediului se referă la acel comportament al infractorului care se concentrează pe manipularea percepțiilor persoanelor din viața victimei. Deși, în mod tradițional, se consideră că ademenirea vizează doar victima, infractorii sexuali ademenesc, adesea, alte persoane din mediul victimei, cum ar fi prietenii și familia. Acest lucru se face pentru a găsi victime, pentru a reduce probabilitatea raportării și, dacă abuzul este raportat, pentru a reduce probabilitatea ca victima să fie crezută. Mediul unui adult ar include, pe lângă prieteni și familie, locul de muncă, biserica și grupurile de interese. Cu cât este ademenit mai mult mediul victimei, cu atât mai ridicate sunt șansele de succes.
- ▶ Pentru a avea acces la victime, un agresor va încerca să se impună în mediul victimei, astfel încât atât victima, cât și alte persoane din viața victimei să considere asocierea dintre autor și victimă ca fiind una pozitivă și valoroasă. În cazul în care reușește, acest lucru va avea ca rezultat faptul că mediul victimei o va împinge, efectiv, să se asocieze cu agresorul. De exemplu, dacă infractorul se impune ca un antrenor de dans sau profesor de muzică experimentat, acest lucru va avea ca rezultat faptul că părinții vor aduce copiii la agresor, iar atenția acestuia față de copil/adult va fi considerată drept un lucru pozitiv. În acest fel, suspiciunea este eliminată, iar teama de a pierde beneficiile asocierii este întărită de mediul victimei, ceea ce contribuie la menținerea victimei în relația abuzivă.
- ▶ Ademenirea mediului face, de asemenea, extrem de dificilă raportarea de către victimă, deoarece aceasta se teme că nu va fi crezută, de vreme ce victima își dă seama că, a se opune curentului popular, va avea, foarte probabil, consecințe negative pentru propria persoană.
- ▶ Există trei obiective principale în ademenirea mediului unei victime adulte:
 - ▷ obținerea accesului la potențialele victime prin aderarea la cercurile sociale;
 - ▷ obținerea acceptării infractorului de către mediul victimei;
 - ▷ generarea neîncrederii, în mediul victimei, cu privire la comportamentul infracțional.

70 Această secțiune se bazează pe lucrările lui Tanner și Brake. Tanner, J. și Brake, S. 2013. *Studierea ademenirii la infractorii sexuali*. <http://www.kbsolutions.com/Grooming.pdf>. Accesat la 27 septembrie 2021.

- ▶ În felul acesta, mediul sprijină, în mod repetat, relația și diminuează capacitatea victimei de a scăpa sau de a fi crezută.
- ▶ Comportamentul din partea făptuitorului, care susține ademenirea mediului, include poziția, farmecul, puterea și celebritatea:
 - ▷ *Poziția* se referă la poziția socială sau personală a făptuitorului în cadrul mediului. Pozițiile sociale respectate tind să ofere o anumită imunitate la suspiciune, cum ar fi agenți de poliție, membrii ai bisericii, asistenți sociali etc., deoarece aceste poziții sunt foarte respectate și este mai greu de acceptat că aceștia ar fi implicați în săvârșirea de abuzuri. Poziția personală se referă la statutul dobândit de o persoană în urma faptelor sau realizărilor sale.
 - ▷ *Personalitatea și farmecul* făptuitorului reprezintă un factor important în ademenirea mediului. O persoană care este caldă și are bune abilități verbale și de ascultare va fi plăcută și lumea va fi mai puțin predispusă să creadă că aceasta ar face așa ceva.
 - ▷ *Puterea* este cel de-al treilea factor de ademenire a mediului și este utilizată, în mod activ, de infractori pentru a preveni orice punere sub semnul întrebării a comportamentului lor. Puterea își dobândește influența prin autoritate, stimă sau respect pentru poziția deținută și poate fi utilizată pentru a masca un comportament inadecvat sau pentru a minimiza disponibilitatea mediului de a ridica o îngrijorare, făcând ca victimele să se teamă de confruntare. Puterea include, de asemenea, și puterea financiară, deoarece o persoană care deține controlul banilor are capacitatea de a suprima orice problemă asociată cu comportamentul său.
 - ▷ *Celebritatea* este cel de-al patrulea factor în ademenirea mediului. Oamenilor le place să fie asociați cu celebritățile și le place statutul secundar care derivă din acest acces. Persoanele care sunt vedete în muzică, filme și televiziune au o putere imensă, iar adepții vor ignora sau vor minimiza orice infracțiune pentru a-și asigura accesul continuu la aceste persoane și la statutul pe care îl obțin de la aceste persoane.

Impactul violenței împotriva copiilor

SCOPURILE SECȚIUNII

- ▶ Să explice conceptul de traumă și modul în care acesta se aplică copiilor victime ale violenței
- ▶ Să ofere o scurtă prezentare generală a impactului violenței fizice asupra copiilor
- ▶ Să evidențieze impactul pe care îl are asupra copiilor faptul de a fi martori ai violenței în familie

TRAUMA

Consecințele violenței

Cercetările au indicat, în mod clar, că victimele abuzurilor, fie ele sexuale sau fizice, suferă traume semnificative. În ultimul timp, există o mai mare conștientizare a impactului grav pe care îl are asupra copiilor faptul de a fi martori ai violenței în familie sau de a fi implicați în pornografia online.

În cazul copiilor, trauma este, uneori, evidentă și poate fi observată prin modul în care se comportă un copil. De exemplu, un copil mic, victimă a unui abuz sexual prelungit și repetat, poate avea un comportament sexual ca urmare a abuzului sau poate manifesta un comportament agresiv. Un astfel de comportament sexualizat sau agresiv este un simptom al traumei pe care copilul a suferit-o, ca urmare a abuzului.

- ▶ Cu toate acestea, în cele mai multe cazuri, trauma este ascunsă și nu poate fi identificată cu ușurință atunci când se interacționează cu o victimă a abuzului. În ciuda acestui fapt, literatura de specialitate privind impactul abuzurilor asupra copiilor este vastă și concluzionează că abuzurile din copilărie au ca rezultat traume grave și de lungă durată.
- ▶ Consecințele abuzurilor asupra copiilor pot fi extrem de distructive și pot avea impact asupra dezvoltării fizice, psihologice, cognitive și comportamentale a copiilor.
- ▶ Consecințele fizice acoperă o gamă largă, de la leziuni minore la leziuni grave și chiar la deces, în timp ce consecințele psihologice pot varia de la stimă de sine scăzută și depresie, până la stări disociative grave și chiar sinucidere.

Impactul cognitiv al abuzului se poate extinde de la probleme de atenție și tulburări de învățare, până la sindroame cerebrale organice grave, în timp ce consecințele comportamentale pot varia de la abilități de socializare deficitare, până la comportamente extrem de violente.

- ▶ Impactul abuzului și al neglijării asupra copiilor are un impact devastator nu numai asupra copiilor înșiși, ci și asupra comunității și a societății în care aceștia trăiesc.

PUNCTE DE REȚINUT!

- ▶ Mulți factori pot avea impact asupra abuzului și pot crește sau diminua trauma, de exemplu, sprijin familial puternic vs. lipsa de sprijin vs. respingere.
- ▶ Victimele individuale pot prezenta simptome diferite, cu niveluri diferite de intensitate.
- ▶ Majoritatea copiilor care au fost abuzați nu prezintă semne de perturbare extremă și par rezilienți sau asimptomatici.
- ▶ Alți factori care joacă un rol includ vârsta și stadiul de dezvoltare al victimei, intensitatea abuzului și contextul în care acesta are loc.
- ▶ Consecințele pot apărea imediat după abuz sau mulți ani mai târziu sau pot persista pe tot parcursul vieții victimei.

PUNCTE DE REȚINUT!

Înțelegerea traumei este foarte importantă atunci când se lucrează cu copiii într-un context medico-legal. Aceasta va permite actorilor implicați să descifreze comportamentul copilului.

- ▶ Copiii care abuzează de droguri și de alcool sunt, adesea, prezentați într-o lumină negativă. Acest obicei este foarte adesea dezvoltat ca metodă de a face față traumei trăite.
- ▶ Copiii care manifestă un comportament promiscuu reacționează, uneori, la traume.
- ▶ Nu judecați atunci când lucrați cu copiii. Dacă îi criticați, pe ei sau comportamentul lor, veți distruge orice relație și veți crește agresivitatea și șansa dezvoltării. Evitați orice critică.

Definiția traumei

- ▶ Trauma este definită ca un răspuns psihologic, emoțional la un eveniment sau o experiență care este profund tulburătoare sau deranjantă.
- ▶ Experiențele traumatice sunt definite prin natura lor, adesea, bruscă, îngrozitoare și neașteptată, care copleșește capacitatea persoanei de a face față. Aceasta este un răspuns emoțional la un eveniment teribil, cum ar fi un accident, o agresiune sexuală sau un dezastru natural.
- ▶ Imediat după eveniment, șocul și negarea sunt tipice. Reacțiile pe termen mai lung includ emoții imprevizibile, flashback-uri, relații tensionate și chiar simptome fizice, precum dureri de cap sau grețuri.
- ▶ În ciuda faptului că are o definiție generală, trauma este un termen elastic, iar nivelul de traumă resimțit de o persoană depinde de metodele personale de adaptare ale acesteia, precum și de sistemele în cadrul cărora persoana în cauză operează, inclusiv, dar fără a se limita la, sistemul familial și sistemul social. De exemplu, o persoană care are abilități de adaptare bine dezvoltate și sănătoase și a cărei familie și sisteme sociale o sprijină și o înțeleg în ceea ce privește experiența traumatică, va fi mai bine pregătită pentru a face față experienței, în timp ce o persoană care are abilități de adaptare slab dezvoltate și negative și a cărei familie și sisteme sociale nu o sprijină și nici nu o înțeleg, poate avea dificultăți în a accepta experiența traumatică și, prin urmare, va suferi simptome ale traumei, pe o perioadă mai îndelungată.
- ▶ Prin urmare, este necesară luarea în considerare a caracteristicilor individuale ale fiecărei victime care a suferit o traumă, atunci când se determină impactul unei experiențe violente asupra capacității acestora de a se adapta și nivelul tulburării de stres posttraumatic.

Surse comune de traumă

- ▶ Următoarele sunt câteva exemple de evenimente sau acțiuni care pot cauza traume:
 - ▷ viol sau agresiune sexuală
 - ▷ violență în familie
 - ▷ dezaastre naturale
 - ▷ boli sau vătămări grave
 - ▷ decesul unei persoane dragi
 - ▷ trăirea sau asistarea la un act de violență.

EFECTELE PE TERMEN SCURT ȘI PE TERMEN LUNG ALE ABUZULUI SEXUAL ASUPRA COPILOR

Impactul abuzului

- ▶ Impactul abuzului variază de la o persoană la alta. Unele victime prezintă probleme de comportament numeroase și grave și funcționează deficitar, în timp ce altele devin persoane extrem de performante și foarte competente.
- ▶ Copiii care au fost abuzați sexual manifestă o varietate de simptome. Simptomele sunt importante din două motive, și anume:
 - ▷ în cazul copiilor preverbali, simptomele pot fi singurul indiciu al abuzului în desfășurare și
 - ▷ simptomele oferă anumite indicii cu privire la amploarea traumei pentru copii.
- ▶ Mai jos este o prezentare generală a simptomelor abuzului sexual care apar, cel mai probabil, în cadrul unei anumite grupe de vârstă:

Preșcolari

- ▶ anxietate
- ▶ coșmaruri
- ▶ comportament sexual neadecvat

De vârstă școlară

- ▶ frică
- ▶ boli mintale
- ▶ agresivitate
- ▶ coșmaruri
- ▶ probleme școlare
- ▶ hiperactivitate
- ▶ comportament regresiv

Adolescenți

- ▶ depresie
- ▶ retragere, gânduri suicidale, automutilare
- ▶ dureri fizice
- ▶ fapte ilegale
- ▶ fugă de acasă
- ▶ abuz de substanțe.

■ Consecințele abuzului la adolescenți

Următoarele sunt câteva dintre principalele consecințe ale abuzului, care au fost înregistrate la adolescenți:

■ Delincvența

Copiii abuzați și neglijăți prezintă un risc crescut de delincvență (20% - 30%). Nu este clar dacă acest lucru este rezultatul direct al abuzului sau dacă a fost influențat de răspunsurile instituționale la abuz, cum ar fi arestarea agresorului, plasamentul în familii adoptive sau procesul judiciar, de exemplu.

■ Violență

Unele studii au oferit un sprijin puternic cu privire la ciclul violenței la copiii abuzați. Acesta se referă la situația în care copiii care au fost abuzați sau au fost martori la abuzuri, devin ei înșiși agresori. Acest lucru este răspândit mai ales în rândul copiilor care au fost martori la violență în familie. Băieții care și-au văzut mama abuzată fizic, își vor abuza, adesea, fizic propriile partenerere. Acest lucru are perfectă logică atunci când se ia în considerare faptul că furia este o consecință foarte răspândită a abuzului. În plus, copiii care au fost abuzați au normalizat violența la care au fost expuși.

■ Fugarii

Experiențele de abuz în familie cresc probabilitatea ca un adolescent să fugă de acasă. Numeroase studii au constatat că victimele abuzurilor au fugit de acasă mai des în timpul adolescenței decât omologii lor de control clinic, ceea ce oferă un sprijin direct pentru relația dintre victimizarea în copilăria timpurie și fuga de acasă a adolescenților.

■ Intimitatea, problemele sexuale și sarcina la adolescență

După cum s-a menționat anterior, efectele abuzului pot apărea și dispărea pe parcursul întregii vieți a victimei. Acest lucru este valabil în special atunci când se analizează consecințele care afectează intimitatea și sexualitatea. De exemplu, problemele de intimitate și sexuale pot să apară doar în adolescență, când acest lucru devine o problemă pentru victimă. Au fost observate următoarele efecte:

- ▶ promiscuitate sexuală
- ▶ infracțiuni sexuale
- ▶ prostituție
- ▶ frigiditate
- ▶ teamă de intimitate și sexualitate.

Abuzul de alcool

Pentru copiii, care au fost abuzați, alcoolul poate îndeplini o serie de funcții posibile, și anume:

- ▶ să ofere o evadare din mediul abuziv
- ▶ să obțină controlul asupra experienței negative („să amortească sufletul”)
- ▶ să îmbunătățească stima de sine
- ▶ să reducă sentimentele de izolare și singurătate.

Astfel, alcoolul poate fi utilizat ca strategie de adaptare de către copiii abuzați.

Consumul sau abuzul de droguri

Consumul de droguri, în mod special, în adolescență, este considerat a fi o formă de evadare psihologică sau o modalitate de amortire a sentimentelor negative. La fel ca alcoolul, acesta poate fi utilizat pentru a îmbunătăți stima de sine și încrederea în sine, precum și pentru a reduce sentimentele de izolare și singurătate. Acesta oferă adolescentului un grup de colegi, în cadrul căruia acesta nu se mai simte izolat.

Comportamentul autodistructiv, depresia și suicidul

Copiii, care au suferit abuzuri, prezintă, de asemenea, următoarele simptome:

- ▶ flashback-uri
- ▶ coșmaruri
- ▶ automutilare sau tăiere
- ▶ depresie
- ▶ tentative de suicid
- ▶ suicid
- ▶ simptome schizoide și/sau psihotice.

Implicațiile pe termen lung ale abuzului

- ▶ Studiile au arătat că abuzul sexual asupra copiilor are implicații pe termen lung, inclusiv, probleme psihologice și probleme medicale/de sănătate. Aceste simptome psihologice și medicale pot apărea imediat după începerea abuzului, la săptămâni, luni sau chiar ani mai târziu.
- ▶ Simptomele pe care victimele le manifestă ca adulți sunt numite „extensii logice” ale mecanismelor de adaptare dezvoltate în timpul copilăriei, când a avut loc abuzul. De exemplu, copiii victime ale abuzului sexual care manifestă un comportament sexual inadecvat pot deveni promiscui din punct de vedere sexual în adolescență și/sau la vârsta adultă. În mod similar, copiii victime

care utilizează furia ca răspuns la abuz pot fi implicați în comportamente infracționale, mai târziu în viață.

REZILIENȚA

- ▶ Victimele utilizează mecanisme de adaptare pentru a gestiona trauma prin care trec. Aceste mecanisme de adaptare fac, adesea, copilul să pară că este rezistent la abuz sau neafectat de acesta. Totuși, această adaptare la exterior maschează, adesea, o tulburare interioară.
- ▶ Aceste abilități de adaptare includ:
 - ▷ minimizarea impactului și/sau a gravității abuzului
 - ▷ raționalizarea comportamentului agresorului
 - ▷ negarea faptului că abuzul a avut loc
 - ▷ disocierea de abuz
 - ▷ uitarea faptului că abuzul a avut loc
 - ▷ ascunderea prin crearea unei persoane care pare perfect funcțională, astfel încât nimeni să nu știe că victima a fost abuzată.

IMPACTUL ABUZULUI FIZIC

După cum s-a menționat anterior, abuzul asupra copiilor poate lua diverse forme, iar copiii care au fost abuzați fizic sau neglijăți prezintă, de asemenea, simptome severe de traumă. Deși copiii care au fost abuzați fizic vor avea multe dintre aceleași simptome comportamentale ca și copiii care au fost abuzați sexual, există anumite diferențe subtile.

- ▶ Copiii abuzați fizic au tendința de a prezenta un comportament agresiv, iar acest lucru a fost atribuit faptului că abuzul fizic afectează tiparele în care copiii procesează informațiile sociale, ceea ce duce la un comportament agresiv cronic. Aceștia tind să fie semnificativ mai puțin atenți la indiciile sociale, mai înclinați să atribuie intenții ostile și mai puțin capabili să gestioneze problemele personale.
- ▶ Pe de altă parte, neglijarea severă poate duce la întârzieri de dezvoltare, deficite de atenție, abilități sociale deficitare și o stabilitate emoțională redusă.
- ▶ S-a constatat că atât abuzul fizic, cât și neglijarea afectează dezvoltarea unor legături stabile între copiii mici și îngrijitorii adulți, ceea ce expune acești copii la riscul de a avea o stimă de sine scăzută și le afectează așteptările privind disponibilitatea adulților, rezolvarea problemelor, relațiile sociale și capacitatea de a face față unor situații noi sau stresante.

- ▶ Copiii care au fost abuzați fizic au prezentat niveluri crescute de depresie, deznădejde și o stimă de sine mai scăzută. Există, de asemenea, incidente de tentative de suicid și automutilare.
- ▶ Deși agresivitatea fizică și comportamentul antisocial se întâlnesc, în general, în rândul copiilor abuzați și neglijăți, aceste comportamente se întâlnesc, cel mai frecvent, la copiii care au fost abuzați fizic. Unele studii au indicat faptul că copiii abuzați fizic prezintă niveluri mai ridicate de agresivitate și de comportament de încălcare a regulilor decât alți copii abuzați, în timp ce copiii neglijăți par să fie mai disfuncționali. Copiii care au fost abuzați sunt mai puțin pricepuți la interacțiunile sociale cu semenii, iar acest lucru se poate manifesta prin retragere sau evitare, furie, teamă și agresivitate.
- ▶ Este important de remarcat faptul că, deși sexualizarea pare relativ specifică abuzului sexual, comportamentul sexual inadecvat a fost observat și la copiii care au fost abuzați fizic sau expuși la violență în familie.

IMPACTUL ASUPRA MARTORILOR LA VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Mai multe studii sugerează că experiența unui copil de a fi martor la violența față de frați/surori sau părinți poate fi la fel de dăunătoare ca și experimentarea propriu-zisă a violenței de el însuși. Copiii care sunt martori la violență în familie pot considera comportamentul violent ca fiind un mijloc adecvat de rezolvare a conflictului și, de asemenea, îl pot vedea ca parte integrantă a unei relații apropiate.

- ▶ Faptul de a fi martor la violența în familie poate avea următorul impact asupra copiilor:
 - ▷ impact semnificativ asupra atingerii reperelor cheie lingvistice, personal-social și de motricitate fină-adaptivă, la copiii foarte mici
 - ▷ mai multe probleme de externalizare a comportamentului
 - ▷ niveluri mai ridicate de suferință la sugari
 - ▷ dificultăți mai mari în stabilirea unui atașament sigur față de mamă
 - ▷ simptome mai accentuate de anxietate și depresie
 - ▷ înțelegere confuză a violenței
 - ▷ abilități mai deficitare de memorie pe termen scurt și de lucru, în perioada preșcolară
 - ▷ competențe sociale mai reduse
 - ▷ simptome de stres post traumatic
 - ▷ funcționare cognitivă redusă și dificultăți academice, la copiii mai mari
 - ▷ risc crescut de a hărțui psihologic sau de a fi victima unor acte de hărțuire psihologică.

